

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XV

337

Јул 2020.

цена 100 динара
(1.20 евра)

Српски гардисти на Црвеном тргу

КОРАКОМ ПОБЕДНИКА

Контакт центар:
062 60 91 19

HELIKOP
БЕСПЛАТНА ИСПОРУКА ЗА ЦЕЛУ СРБИЈУ

Куповина посуђа, малих кућних апарата,
беле технике, телевизора, алата

НА 12 МЕСЕЧНИХ РАТА

**ПОСЕБНА ПОНУДА ЗА МО И ВС
ПОПУСТ 3% НА ЦЕО АСОРТИМАН И
18-24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ НА
АСОРТИМАН ТОТАЛ АЛАТА**

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Управа за односе са јавношћу

МЕДИЈА ЦЕНТАР
„ОДБРАНА“

Изложба фотографија

НЕЗАУСТАВЉИВИ ХОД

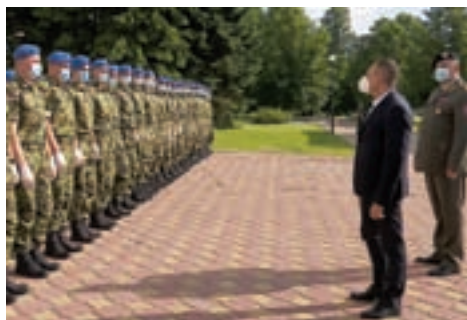
Црвена армија на путу ка Берлину

НЕУДЕРЖИМЫЙ ПОХОД
Красная Армия в пути на Берлин

МАЛА ГАЛЕРИЈА
ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
„БЕОГРАД“

7–27. јул 2020. године

| 6 |

У фокусу**СРПСКИ ГАРДИСТИ
НА ЦРВЕНОМ ТРГУ**

Министар Вулин: „Поздравио сам их у име
врховног команданта Војске Србије и пожелио им
много успеха и да још једном покажу да су Срби
народ који изнад свега цени слободу, да су увек
били на правој страни света и да су увек били
народ који непогрешиво бира слободу и победу.
Тамо где су Срби, тамо је слобода, тамо је победа”

**Насловна страна
КОРАКОМ
ПОБЕДНИКА**

Фото: Са званичног
сајта „Параде
победе”

Магазин Министарства одбране и Војске Србије
„Одбрана” наставља традицију „Ратника”,
првог војног листа у Србији,
који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредник

Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинар

Владимир Вјештић

Сарадници у броју

Биљана Миљих, Владе Радуловић,
пуковник др Славиша Влачић

Дизајнер

Оливера Синадиновић

Фотографи

Горан Станковић (уредник), Даримир Банда,
Јово Мамула, заставник Андрија Гавриловић,
старији водник Светозар Јовић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489;
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 23-583
Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536
Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов

pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

За припаднике МО и Војске Србије преко РС
месечно 80 динара. За претплатнике преко
Банка Поштанска штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

У фокусу

- 4 | Из активности Министарства одбране и
Војске Србије током јуна

Разговор с поводом

- 12 | Бригадни генерал Мирослав Талијан
командант 72. бригаде за специјалне
операције
До нивоа извршности
- 14 | Пуковник Ненад Зонић командант
63. падобранске бригаде
Војници са две заклетве

Стајна тачка

- 16 | Војска Србије поново има две
респектабилне специјалне бригаде
Заставе поноса за најбоље

Систем

- 21 | Бродска артиљеријска гађања
на полигону „Тител”
Ватра на Тиси
- 24 | Артиљеријска вежба
с бојевим гађањем
„Пролеће 2020”
- 28 | Завршна вежба кадета на
„Пасуљанским ливадама”
Дипломац 2020
- 34 | Војна академија
Успешно окончана
школска година
- 37 | Војска успешно окончала мисију у
највећој привременој ковид болници
на Балкану
Видљиво против „невидљивог”

- 40 | Модернизације средстава НВО
Вредност домаћег развоја

Специјални прилог

- 46 | Беспилотне летелице
Моћни борци из ваздуха
- 55 | Авион Zlin Z242L
Чешки акробата

Глобално

- 60 | Сергеј Лавров, водећи светски
дипломата
Мистер Њет
- 64 | Турска у сиријском лавиринту
- 68 | Савремена румунска армија
Црноморско-дунавски штит

Култура

- 72 | Доктор Миодраг Лазић
Човек са чудотворним мелемом

Огласи

- 74 | Сервисне информације, конкурси

„Одбрана” је члан Европског
удружења војних новинара

Пишу за
„Одбрану”

Оливера Икодиновић
новинар Спутњика
у Москви

Професор
др Слободан Рељић
новинар и социолог

Професор
др Александар
Животић
Филозофски
факултет у Београду

Професор
др Дарко
Танасковић

Владимир
Вјештић

Из активности Министарства одбране и Војске Србије у јуну

Увек на правој страни

Збирни именитељ најважнијих догађаја у првом летњем месецу несумњиво је модернизација средстава, која је, уз наставак интензивне обуке, имала посебно место међу активностима у Министарству одбране и Војсци Србије. Круна месеца је Парада победе у Москви, на којој су српски гардисти достојанствено представили земљу која је увек била на правој страни историје и света.

Црвеним тргом у Москви, где је Парадом победе обележена 75. годишњица победе над фашизмом у Другом светском рату, под заставом Републике Србије продефиловало је и 75 гардиста Војске Србије, који су на достојан начин одали почаст херојским прецима. Поред руског председника Владимира Путина, међу највишим званицама били су председник Републике Србије Александар Вучић и српски члан Председништва Босне и Херцеговине Милорад Додик, пред којима је стројеви корак газило 13.008 војника из пешадијских ешелона Оружаних снага Руске Федерације и још 13 земаља.

Други догађај који је обележио месец за нама свакако је уручење војних застава командантима две специјалне бригаде – 63. падобранске и 72. за специјалне операције – на свечаности у Такову, када је председник Републике, пред министром одбране, начелником Генералштаба и највишим званичницима, истакао да су то две најелитније јединице наше армије које су увек биле на бранику отаџбине и којима су се људи у Србији увек поносили. Церемонијом у Спомен-комплексу „Други српски устанак формално је довршен процес поновног формирања тих прослављених јединица.

Збирни именитељ најважнијих догађаја у првом летњем месецу несумњиво је модернизација средстава, која је, уз наставак интензивне обуке, имала посебно место међу активностима у Министарству одбране и Војсци Србије. Огромним искорак, „на који се чекало од 1991. године“, министар одбране Александар Вулин назвао је модернизацију тенка М-84, чија је унапређена верзија представљена 8. јуна у Техничком ремонтном заводу „Чачак“. Дан касније министар одбране присуствовао је и верификационим испитивањима прототипа из фазе 2 усавршеног противавионског топа Л-70 „дофорс“ (ПАСАРС) на полигону „Миоковци“ код Чачка, а недуго након тога, заједно са начелником Генералштаба, у погону крагујевачког предузећа „Застава ТЕРВО“, и представљању новог оклопног борбеног возило М-20 MRAP 6×6, за које је министар Вулин потврдио да је у стању да безбедно, сигурно и брзо превезе наше јединице, заштити их од дејстава различитог стрељачког пешадијског наоружања и мина, те да је средњорочни циљ да се ниједан наш војник више не превози у камиону под церадом. У Центру за испитивање наоружања и војне опреме „Никинци“ министар одбране присуствовао је завршетку фабричког пријема нулте серије модернизованог ракетног лансера „огањ“

са контролним гађањем. Том приликом истакао је да се снага војске дигитализованим „огњем“ („модернизацијом која је рађена први пут од 1977. године“), знатно повећала и у прилог томе поменуо „далеко већу брзину употребе“. А да никада у историји Војске Србије нисмо имали већи број комплекта униформи, те да сваки припадник Војске Србије има униформу прилагођену и дизајнирану према његовим потребама, министар је назначио почетком јуна у Дому Гарде, где је с начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем присуствовао презентацији нових униформи за припаднике Војске Србије.

У месецу за нама, док се војска интензивно обучавала и увежбавала, на копну, води и у ваздуху, њене будуће старешине, кадети завршне године Војне академије, „веома успешно“ су, на Војном комплексу „Пасуљанске ливаде“, пред начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем (с колегама, слушаоцима Курса за резервне официре) извели завршну вежбу „Дипломац 2020“.

Остаје забележено и да су министар одбране и начелник Генералштаба у јуну присуствовали отварању производног погона у оквиру прве фазе изградње Фабрике за машинску обраду метала у склопу Фабрике Одбрамбене индустрије Србије „Борбени сложени системи Д.О.О“ у Пљакову код Куршумлије, а да је министар Вулин у крушевачкој „Трајал корпорацији“ отворио нове погоне – за производњу ракетне горивне траке и асемблирање неелектричних детонатора.

Кад је реч о међународној сарадњи, први човек Министарства одбране био је домаћин министру спољних послова Руске Федерације Сергеју Лаврову, када је током званичне посете Београду обишао изложбу „Одбрана 78“ у Музеју Града Београда, а досадашњем изасланику одбране Руске Федерације пуковнику Андреју Собакину уручио је Војну спомен-медаљу за изузетан допринос систему одбране Републике Србије и захвалио му на успешној сарадњи.

Још једном, онда када је то најпотребније, Војска Србије притекла је у помоћ. На позив Штаба за ванредне ситуације Града Краљева, више од 50 припадника Војске Србије ангажовано је на пружању помоћи становништву у одбрани од поплава.

О свему овоме, баш као и о низу занимљивих тема, читајте у јулском броју магазина „Одбрана“!

ИЗ АКТИВНОСТИ МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ

► Начелник
Генералштаба Војске
Србије генерал
Милан Мојсиловић
на завршној вежби
кадета Војне академије,
Медицинског факултета
ВМА и слушалаца Курса
за резервне официре
„Дипломац 2020” на
Војном комплексу
„Пасуљанске ливаде”

◀ На свечаности уручења
војних застава двама
бригадама у Такову
начелник Генералштаба
генерал Милан Мојсиловић
уручио је официрску
сабљу председнику
Републике и врховном
команданту Војске Србије
Александру Вучићу за
„посвећеност, однос према
Војсци Србије и за бригу
коју испољава за сваког
њеног припадника”

▼ Министар одбране Александар Вулин обишао је 75 припадника Гарде Војске Србије који су у престоници Руске Федерације учествовали на паради поводом обележавања 75. годишњице победе над фашизмом у Другом светском рату

▲ Министар одбране Александар Вулин и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић на представљању модернизованог тенка М-84 у Техничком ремонтном заводу „Чачак“. Том приликом први човек Министарства одбране рекао је да је Војска Србије регионална тенковска сила и једна од најснажнијих тенковских нација у Европи.

▲ Министар спољних послова Руске Федерације Сергеј Лавров, током своје званичне посете Београду, обишао је са министром одбране Александром Вулином изложбу Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана 78“ у Музеју Града Београда. Том приликом уписао је, између осталог, у спомен-књигу: „Нећемо заборавити агресију НАТО-а против Југославије. Поклањамо се пред жртвама тог злочина“.

СРПСКИ ГАРДИСТИ НА ЦРВЕНОМ ТРГУ

КОРАКОМ ПОБЕДНИКА

На Црвеном тргу у Москви одржана је величанствена војна парада поводом 75. годишњице победе над фашизмом у Другом светском рату. Међу више од 13.000 учесника, Србију је поносно и достојанствено, пред очима читавог света, представио ешелон Гарде Војске Србије, предвођен командантом гардијског батаљона потпуковником Драганом Јаковљевићем.

Пише Оливера ИКОДИНОВИЋ

С тројевим кораком српске војске главним московским тргом, местом где је Црвена армија 1945. године прославила победу над фашистичким силама Осовине, продефиловало је 75 наших гардиста, који су наступили у пешадијском подешелону гостујућих армија. Част

да носи заставу Србије имао је мајор Ненад Шћеловић.

Заједно са руским и српским војницима Москвом су марширали и гардисти из Кине, Азербејџана, Јерменије, Белорусије, Индије, Казахстана, Киргизије, Молдавије, Монголије, Тацикистана, Туркменистана и Узбекистана, због чега је један од руских депутата,

након свечаности, Црвени трг назвао „најсигурнијим местом на планети”.

У славу Србије

Српски гардисти корачали су поносно у славу Србије, наших храбрих предака и велике победе над фашизмом. Носили су своје традиционалне плаве униформе, а на реверима су

Председник Вучић цвеће је положио са председником Русије Владимиром Путином и другим шефовима делегација на споменик у Александровској башти

имали Георгијевску ленту, црно-на-ранцасту траку, која је вишевековни симбол подвига руског војника на бојном пољу и која је обавезна на руским парадама. У рукама су чврсто држали полуаутоматске пушке српске производње М59/66, популарне „паповке”.

Председник Србије Александар Вучић поздравио је дефиле српских гардиста на војној паради чврсто држећи стегнуту песницу на срцу. Касније је новинарима објаснио да је његова реакција изазвана емоцијама које су га савладале пред сценом српске заставе и војника на Црвеном тргу.

„Гардисти су били сјајни. Невероватан је осећај када стојите на Црвеном тргу, а српски војници марширају. То што сам устао и показао на срце, желео сам да покажем колико волим српску заставу, војску и Србију. То је посебан осећај”, рекао је Вучић.

Међу високим званицама био је и српски члан Председништва Босне и Херцеговине Милорад Додик.

Министар Вулин је уочи параде обишао у Москви српске гардисте и пожелео им да још једном покажу слободарски и победнички дух српског народа.

„Поздравио сам их у име врховног команданта Војске Србије и пожелео им много успеха и да још једном покажу да су Срби народ који изнад свега цени слободу, да су увек били на правој страни света и да су увек били народ који непогрешиво бира слободу и победу. Тамо где су Срби, тамо је слобода, тамо је победа”, поручио је министар Вулин.

Учешће на Паради победе у Москви сан је сваког војника. То је ствар части и престижа, а за многе српске гардисте ово је била јединствена при-

лика да марширају на Црвеном тргу. За долазак у Москву изабрани су најбољи међу најбољима. Одабрано је 75 гардиста, од којих је њих 18 већ учествовало на паради 2015. године. Онима који су пратили тај догађај остало је урезано у сећању да се руски председник Владимир Путин тада захвалио на достојанству српских гардиста.

За овогодишњи догађај, који је пратио цео свет, елитна јединица Војске Србије спрема се око 45 дана. Део припрема обавили су у београдској касарни „Дедиње”, а део у Русији. Због пандемије вируса корона председник Путин инсистирао је на томе да се искључе било какви ризици заразе учесника параде, па су током припрема сви користили медицинске маске и рукавице и редовно су тестирани на Ковид-19. У каран-

Министар Вулин са гардистима у Москви

Поздравио сам их у име врховног команданта Војске Србије и пожелео им много успеха и да још једном покажу да су Срби народ који изнад свега цени слободу, да су увек били на правој страни света и да су увек били народ који непогрешиво бира слободу и победу. Тамо где су Срби, тамо је слобода, тамо је победа.

ПОБЕДИЛИ И КОРОНУ

Због пандемије вируса корона овогодишњи Дан победе у Москви није личио на пређашње. Око 250 акредитованих новинара из целог света војну параду није пратило са Црвеног трга, него из савремено опремљеног прес-центра, поред Кремља. Радило се под маскама и уз поштовање свих санитарних мера. На Црвеном тргу било је око 2.500 гостију и на десетине сниматеља. Трибине су уочи параде дезинфиковане. Упркос корони, војници на паради нису, како се очекивало, носили маске, а ветерани и гости на трибинама нису држали растојање од метар и пошто су сви тестирани на Ковид-19. Кремљ је уочи параде позвао грађане да не излазе на улице, већ да је прате преко телевизије, али многи Руси нису одолели да уживо виде пролазак војне технике улицама Москве.

тину нису били само војници, него и ветерани из Другог светског рата, који су традиционално главне звезде Дана победе, а дезинфикована је и сва техника.

Српски официри и војници били су смештени у једном од војних објеката руске војске у Московској области, где су имали добре услове за припреме за дефиле. Две недеље су у Русији вредно увежбавали парадни корак, прво самостално, а потом и колективно са другим армијама.

У години када се слави 150 година Гарде Србије, наши гардисти су учешће на свечаности доживели као велику част и признање.

Русија не заборавља

Парада победе традиционално се одржава 9. маја, али је због епидемиолошке ситуације у земљи услед шире-

Прва парада у Москви одржана је 24. јуна 1945. године

ња вируса корона померена на 24. јун – датум када је на московском Црвеном тргу одржана прва војна парада у част победе СССР-а над Немачком у Другом светском рату, којом је тада командовао маршал Константин Рокосовски, а рапорт од њега није примио Јосиф Стаљин, како се очекивало, већ маршал Георгиј Жуков, који је са својом армијом ушао у Берлин.

Директиву за параду дао је лично Стаљин месец и по дана пре њеног одржавања, да би војници стигли да се увежбају и да би московске фабрике успеле да сашију парадне униформе. Инсистирао је да на њој учествују јединице свих родова које су ратовале на свим совјетским фронтима, као и оне које су ослобађале Европу и јуришале на Берлин. Учесници су били бирали по утврђеним критеријумима. Предност су имали они који су показали јунаштво и храброст на фронту, а затим је била важна висина војника и официра. Војници нису смели да буду нижи од 176 центиметара и старији од 30 година. Тада је учествовало 24 маршала, 249 генерала, 2.536 официра и 31.116 војника. Показано је 1.850 јединица војне технике и чак 630 авиона.

Парада ће остати упамћена и по томе што су совјетски војници бацали знамење фашистичких снага код Маузолеја Лењину и зицина Кремља. Да би се нагласио презир према непријатељу, војници су заставе Вермахта носили у рукавицама, које су после параде спаљене.

Тријумф добра над злом

Дан победе је за Русе свети празник, празник општенационалног поноса и дан сећања на херојство предака.

Покушај западних медија да Параду победе представе као демонстрацију војне моћи, у Москви виде као цинизам и мањак жеље да схвате значај тог догађаја за Русију јер се процењује да је у Другом светском рату погинуло 27 милиона војника и цивила бившег Совјетског Савеза.

Управо о томе је и говорио председник Владимир Путин током свечаности на Црвеном тргу, који је иста-

„БЕСМРТНИ ПУК” У БЕОГРАДУ НАЈВЕЋИ ПОСЛЕ МОСКОВСКОГ

Због пандемије вируса корона, акција „Бесмртни пук”, на којој Руси носе портрете својих предака, померена је за 26. јул, на Дан морнарице, када ће традиционално бити одржана и велика поморска парада у главним базама руске флоте.

Председник Србије Александар Вучић рекао је у Москви да ће следеће године у Београду предводити колону „Бесмртног пука” и обећао је да ће та колона у главном граду Србије, после московске, бити највећа.

„Рекао сам и Путину да верујем да ће бити већа него у Санкт Петербургу и другим руским градовима. Много је Срба страдало током Другог светског рата и Срби су почели последњих година, по први пут кроз своју историју, да ту културу сећања враћају у живот и то заједно радимо са Републиком Српском. Веома сам поносан на то, више не потцењујемо и незаборављамо своје жртве, већ се клањамо сенима наших родитеља, дедова и свих оних који су ослобађали нашу земљу”, рекао је Вучић. У шетњи „Бесмртног пука” у Москви традиционално учествује око милион људи, а пре две године Вучић је са Путином предводио колону у главном граду Русије. Путин је носио портрет свог оца Владимира Путина, учесника Другог светског рата, док је Вучић носио слику свог деде Анђелка Вучића, кога су убиле усташе.

СИМБОЛИКА БРОЈА 75

Број српских војника на Паради победе у Москви није случајан. У парадном строју било је 75 српских гардиста, што симболизује број година од тријумфа над фашизмом у Другом светском рату. Заменик команданта Гарде Војске Србије и вођа делегације у Москви пуковник Жељко Гавриловић рекао је да су припадници Гарде свесни указане части и важности задатка на догађају који је у центру пажње светске јавности. Свој задатак да на паради у Москви достојно представе нашу земљу и Војску Србије српски гардисти су извршили на најбољи могући начин.

као да је совјетски народ поднео највећи терет рата и сломио нацизам, те да је дужност свих да ту истину чувају. Како је рекао, чак 80 одсто нацистичких снага било је усредсређено током рата на Совјетски Савез, али нису успели против уједињеног народа. Када је говорио о првој Паради победе, Путин је нагласио да је „то био тријумф добра над злом, живота над смрћу”.

Руси никада нису својатали победу над фашизмом. Истицали су, а то увек чини и Путин, да памте помоћ савезника.

Новинарима током параде није промакло ни када је један од ветерана веома емотивно реаговао на Путинов говор, а на кадровима се види како он маше песницом док руски председник говори о броју уништене противничке технике.

Капија Спаске куле

Параду је предводио генерал-пуковник Олег Саљуков, а министар одбране Русије Сергеј Шојгу извршио је смотру јединица и рапортирао председнику Путину као главнокомандујућем Оружаних снага Руске Федерације.

Пролазећи кроз капију Спаске куле у Кремљу, Шојгу је традиционално скинуо шапку и прекрстио се. Овај ритуал министра одбране има занимљиву причу. Капија Спаске куле кроз коју је прошао аутомобил „аурус”, у ком је био Шојгу, део је храма који је обновљен. На капији је 2010. године откривена икона Спаситеља (Спаса Смољенског). Не зна се ко је прекрио икону слојем малтера, али се претпоставља да је то учињено тридесетих година прошлог века. Пре комунизма у Москви је вековима постојао обичај да се они који прођу кроз капију испод иконе прекрсте.

Шојгу је за историјат капије и храма, као и за овај обичај, сазнао пре неколико година и од тада се увек прекрсти када ту пролази.

На паради је представљено 234 јединице, 75 авиона и хеликоптера и више од 40 парадних јединица. Црвеним тргом дефиловали су и војни-

ци руске армије обучени у историјске униформе из Другог светског рата, носећи оружје из тог периода. Прошла је и војна техника из ратног периода: легендарни тенкови Т-34-85, совјетске „убице” немачких тенкова СУ-100 и други. Натпис „Победа” на њима говори о њиховим ратним успесима јер су они ковали победу од Москве до Берлина.

Први пут на паради су представљена 24 најновија средства војне технике, што је рекордан број. Публика

је премијерно могла да види борбена возила пешадије „армату” и „курганец-25” са новим борбеним модулом/куполом „кинжал” и „епоха”, ракетне системе С-300В4 и С-350, тенкове Т-90М и Т-80БВМ, обалске ракетне системе „бал”, тешке вишецевне ракетне системе „тосочка” и друге.

Поред историјске и најсавременије технике, Црвеним тргом дефиловала су и добро знана оклопна возила „тигар-М” и „тајфун-К”, као и самоходне хаубице „Мста-С” и „коалиција-СВ”.

Приказана је арктичка верзија „панцира”, дуго очекивани руски ракетни систем ЈАРС, који може да носи нуклеарне бојеве главе, затим „искандер-М” и друго наоружање и техника.

Летачке посаде имале су привилегију да своје умеће ове године прикажу два пута – традиционално 9. маја и на главној војној паради 24. јуна. На небу над Кремљем најпре су „продефиловали” модернизовани борбени хеликоптери Ка-52, Ми-28Н, Ми-35, а затим се појавио и највећи стратешки

бомбардер на свету „тупољев 160”, чувени „бели лабуд”. Црвени трг прелетели су и авиони пете генерације Су-57, „мигови 31”, који су носили ракете „кинжал”, а приказан је и „иљушин 78”, који може да врши пуњење летелица у ваздуху. Врхунац спектакла био је када је шест јуришних ловаца Су-25 небо изнад Москве ишарало бојама руске заставе. Дан победе у Москви је традиционално завршен спектакуларним ватрометом, који је обасјао небо изнад престонице.¹

Бригадни генерал Мирослав Талијан командант 72. бригаде за специјалне операције

До нивоа изврсности

Свечаношћу у Такову крунисан је подухват државног и војног руководства наше земље да се специјалне снаге саобразе војнобезбедносним изазовима. Обе бригаде, и 63. и 72, поново су успостављене, а што је веома важно – дата нам је могућност да изградимо сасвим нови квалитет – каже бригадни генерал Мирослав Талијан, кога представљамо поводом формирања бригаде

Пише Драгана МАРКОВИЋ

На недавној свечаности у Такову председник и врховни командант Војске Србије Александар Вучић уручио Вам је заставу Бригаде. Традиција заставе у српском народу има залог части и слободе. Како сте доживели тај тренутак, са каквим емоцијама али и обавезом?

– У том тренутку сам, заједно са ратним друговима из строја „ветерана”, као и свим официрима, подофицирима и војницима из актуелног строја 72. бригаде за специјалне операције, осећао изузетан понос и велику радост. Тим чином одато је признање и нашој генерацији за допринос слободи и части, које застава симболизује. Поготово што смо баш ми препознати и одређени да ове светиње бранимо и чувамо.

Као човек, морам признати да сам треперио од узбуђења. Наравно, трудио сам се да се то не види, што је и достојно команданту на очиглед најшире јавности и пред врховним командантом Војске Србије, на историјском месту, као што је Таково, где су засновани корени наше модерне државе и Војске.

Како као командант 72. бригаде за специјалне операције можете да представите Бригаду, вреднујући њену опремљеност, попуну, улогу, а пре свега људе?

– Овом свечаношћу крунисан је подухват државног и војног руководства наше земље да се специјалне снаге саобразе војнобезбедносним изазовима. Обе бригаде, и 63. и 72,

поново су успостављене, а што је веома важно – дата нам је могућност да изградимо сасвим нови квалитет. Речју, да 72. бригада за специјалне операције буде оспособљена за специјалне (неконвенционалне) задатке какве савремена борбена дејства намећу. Ми смо сада и бројчано јачи. Тај процес јачања људских ресурса се наставља не само квантитативно, него пре свега изградњом изврских компетенција наших припадника и то како у стручном тако и у морално-вољном погледу. И опремање се не завршава само на занављању наоружања и војне опреме, већ и на увођењу нових средстава ратне технике, а нарочито софистицираног наоружања и савремене опреме, по којима ћемо добити атрибут специјално опремљене бригаде.

Које су то особине које треба и мора да има припадник 72. бригаде?

– У строју 72. бригаде за специјалне операције нема места за агресивност, раздражљивост, фрустрираност, комплекс ниже или више вредности, склоност обмани и лажи, индискретност и неуротично понашање.

Припадници наше јединице, а као командант Специјалне бригаде уверио сам се да је исто и са 63. падобранском, поседују изузетне особине личности, психофизичке, вредносне и морално-културолошке. Као најважније особине личности, које битно одређују способност за обављање специјалних мисија и задатака, истичем родољубивост и човекољубивост, моралне особине, оперативност, поверљивост,

ИЗ ПРОФЕСИОНАЛНЕ БИОГРАФИЈЕ

Образовање / Високе студије безбедности и одбране, 2016. / Докторска дисертација на Војној академији, 2008. / Специјалистичке академске студије на Факултету политичких наука, 2004. / Постдипломске студије и магистарски рад на Факултету безбедности, 2003. / Командно-штабно усавршавање, 2003. / Војна академија Копнене војске, смер пешадија, 1993. / Војна гимназија, 1989. / **Дужности** / Командант 72. бригаде за специјалне операције / Командант Специјалне бригаде / Начелник Војне академије, Министарство одбране / Начелник Школе националне одбране, Војна академија / Начелник на Катедри стратегије у Школи националне одбране, Војна академија / Руководилац последипломских студија и усавршавања у Школи националне одбране, Војна академија / Руководилац Групе за операцију тактичког нивоа на Катедри оператике, Школа националне одбране / Наставник на Катедри оператике, Војна академија / Самостални референт у Управи за обуку (Ј-7), Генералштаб Војске Србије / Заменик команданта Противтерористичког одреда „Кобре” / Помоћник команданта у Одсеку за оперативнo–наставне послове и обуку, Команда Противтерористичког одреда „Кобре” / Командант Батаљона за противтерористичка дејства, 72. специјална бригада / Командир падобранске чете, Батаљон за противтерористичка дејства, 72. специјална бригада / Командир одељења у чети војне полиције Батаљон за противтерористичка дејства, 72. специјална бригада / Командир вода у чети војне полиције, 25. батаљон војне полиције.

сналажљивост, инвентивност, ауторитативност, репрезентативност, способност анализирања и синтетизовања, храброст и неустрашивост. Наши погледи, мишљења, понашања и способности усмерени су ка племенитим циљевима, свим срцем и душом ка патриотизму, родољубљу, уз спремност на сваку жртву.

Колико ваше научно и практично усавршавање доприноси успешнијем командовању? – Често се глорификује потреба заснивања командовања и руковођења на искуству, а не и на научним основама. То је погрешно! Одавно је доказано да нема доминације праксе над теоријом, нити теорије над праксом. Командовање, као и руковођење уопште, заснива се на три основна стуба: на даровитости (пре свега на интуицији) старешина, на искуству у обављању послова којима се руководи и у самом остваривању руковођења, као и у научним сазнањима суштине, садржине и принципа остваривања ове усмеравајуће делатности. Верујем и трудим се да управо свему овоме сведочим својим путем школовања и каријерног усавршавања – радом у трупи, учешћем у рату и знањем и вештинама стеченим из борбених операција.

Ваш стаж у специјалним јединицама је заиста дуг, прошли сте бројне дужности, од командира вода у падобран-

ско-извиђачкој чети 72. специјалне бригаде, преко команданта Батаљона за противтерористичка дејства 72. специјалне бригаде, рада у команди Противтерористичког одреда „Кобре”, до команданта Специјалне бригаде и сада команданта 72. бригаде за специјалне операције. Такође, бележите и искуство ратног заменика команданта Батаљона за противтерористичка дејства „Соколови”. Колико је то искуство каљено у рату одређујуће у Вашем садашњем послу?

– Навели сте кључне моменте моје каријере. Наглашавам да за професионална постигнућа нисам само ја заслужан. Друштво, тј. држава, омогућили су ми то не само у материјалном смислу, већ као војни систем наше земље, ту су наравно и моји изврсни наставници и изузетне старешине. Посебно су ме ратни команданти, својим ликом и делом, водили и усмеравали, па и у временима када је наша војска била у озбиљним искушењима. То искуство настојао сам да поделим са мојим друговима и колегама у оквиру остваривања дужности које сте набројали. Према кадетима Војне академије, а нарочито ка 72. бригади, ипак сам највише осећао ту потребу за узвраћањем. Прошлост и пројектована мисија батаљона „Соколови” и „Грифони” посебно су ме инспирисали. Дошло је време и пружена ми је прилика да своје искуство, нарочито ратно, пренесем читавој бригади, те да ова наша елитна јединица у стварности буде права и на нивоу изврсности.

Херојска 72. специјална бригада формирана је у јуну 1992. године. За показану храброст и учињена херојска дела током извршења борбених задатака одликована је Орденом ратне заставе првог степена. А онда је престала да постоји као бригада. Поновним успостављањем бригаде све те традиције враћене су њеним припадницима. Да ли је тиме исправљена и велика неправда?

– Не само да је исправљена велика неправда него су тиме и предупређене негативне последице од утицаја на одбрамбену моћ наше земље, а нарочито за поступање у посебним војнобезбедосним ситуацијама и стањима.

Шта бригаду чека у наредном периоду? Какви су планови?

– Бригада ће наставити да озбиљно и посвећено ради на себи у смислу препознавања и дефинисања конкретних циљева и задатака у наредном периоду, а према томе ћемо и изграђивати своје људске и материјалне ресурсе, обликовати и оспособљавати организационе и функционалне целине – јединице, градити њихову унутрашњу и међусобну кохезију. Све то омогућиће нам да створимо један по свему особен борбено способан, спреман и по међусобним односима збратимљени састав војних специјалаца, складно нашем покличу – „Кад други не могу и не смеју, само је једна 72. која увек може и сме!”¹

Фото: Предраг Вучковић

Пуковник Ненад Зонић командант 63. падобранске бригаде

Војници са две заклетве

Индивидуална способност припадника јединице је неспорна и у њу се много улаже, али само колективни дух и јаки међусобни односи чине јединицу онаквом каква јесте, најбољом на овим просторима. Падобранце обавезују две заклетве, једна дата отаџбини, друга својим друговима падобранцима – каже пуковник Ненад Зонић, кога представљамо поводом формирања бригаде

Пише Драгана МАРКОВИЋ

Заставу 63. падобранске бригаде недавно Вам је на свечаности у Такову уручио председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић. Командант те свечаности и ратни командант 63. падобранске бригаде генерал-мајор Илија Тодоров том приликом подсетио је на речи војводе Степе Степановића да је „застава највећа светиња војничка, свето знамење војничке части и дужности, војничке славе и поноса”. Како сте доживели тај тренутак, са каквим емоцијама, али и обавезом?

– Указана ми је велика част да, реорганизацијом система одбране и враћањем статуса падобранској јединици, будем постављен за команданта 63. падобранске бригаде и лично примим војну заставу. Шта симболизује војна застава и колика је светиња за војника у ранијој па и савременој историји говори податак да је немачки цар Вилхелм, након што је од генерала Фон Мекензена добио извештај о победи над српском војском, тражио да му се донесе једна пуковска застава као симбол победе и ратни трофеј. Био је разочаран, јер ниједна ратна застава српске војске током две године ратовања није заробљена, а тако је и остало до краја Првог светског рата.

Личне емоције када се прима војна застава су неописиве, знаће падобранци о чему говорим, јер је осећај приликом пријема војне заставе готово исти као и пред први падобрански скок. Застава коју ми је 14. јуна уручио председник Републике Србије у меморијалном комплексу у Та-

кову, месту где је подигнут Други српски устанак, има додатну тежину и обавезује нас да оправдамо указано поверење, тако што ћемо се у наредном периоду, трудом и залагањем сваког припадника јединице, додатно обучити, увежбати и припремити за извршење задатака одбране наше отаџбине.

Како као командант 63. падобранске бригаде можете да представите бригаду, вреднујући њену опремљеност, попуну, улогу, а пре свега људе?

– Већина средстава, као што су наоружање, оптоелектронска средства, средства везе, заштита опрема и падобранска опрема, која се користи у бригади набављена је у претходних неколико година, чиме је знатно унапређена опремљеност јединице. Средства су набављана по узору на опрему коју користе елитне јединице света. Што се попуне јединице тиче у току је пријем нових, млађих људи. Попуна је непрекидан процес, старији припадници јединице одлазе, млађи који заслуже да буду део падобранске бригаде, долазе. Принцип попуне јединице је пре свега добровољност, затим кандидат треба да испуни одређене здравствене и психофизичке критеријуме, да заврши селективну обуку. Подсетио бих да одласком из јединице већина припадника, водећи се геслом „Једном падобранац, увек падобранац”, остане трајно везана за 63. падобранску бригаду. Тако су и наши ветерани, без обзира на све, увек спремни да се одазову. Код падобранаца је посебно наглашен осећај

ИЗ ПРОФЕСИОНАЛНЕ БИОГРАФИЈЕ

Образовање / Генералштабно усавршавање, Ратна школа, Француска, Париз, 2018. / Командно-штабно усавршавање, Београд, 2011. / Курс инструктора падобранства, Ниш, 1999. / Војна академија Копнене војске, смер пешадија, 1994. / Војна гимназија, Београд, 1990. / Основна школа „Ужичка република“, Нови Београд, 1986. / **Дужности** / Командант 63. падобранске бригаде / Начелник штаба Специјалне бригаде / Заменик начелника Оперативног центра, Команда Копнене војске / Командант 63. падобранског батаљона, Специјална бригада / Заменик команданта 63. падобранског батаљона, Специјалне бригаде / Референт, уједно инструктор падобранства 1. класе у Групи за оперативне послове и обуку С-3, 63. падобрански батаљон, Специјална бригада / Начелник Реферата за војнополицијске послове, 63. падобранска бригада / Референт у Органу безбедности, 63. падобранска бригада / Командир вода Службе трагања и спасавања, 63. падобранска бригада / Командир падобранског диверзантско-извиђачког вода, 63. падобранска бригада.

припадности, који је деценијама развијан и негован бригом о члановима породица погинулих припадника, о повређеним и рањеним припадницима бригаде, као и несекичном помоћи сваком од њих. Ветерани 63. падобранске бригаде представљају снагу наше јединице и позитиван пример свим млађим генерацијама како војници треба да се понашају и колико треба да воле и буду посвећени јединици.

Које су то особине које треба и мора да има припадник 63. бригаде?

– Припадник 63. падобранске бригаде пре свега треба да је посвећен позиву, да је спреман да себе и своје личне потребе стави у други план. Индивидуална способност припадника јединице је неспорна и у њу се много улаже, али само колективни дух и јаки међусобни односи чине јединицу онаквом каква јесте, најбољом на овим просторима. Падобранце обавезују две заклетве једна дата отаџбини, а друга својим друговима падобранцима: „За отаџбину, за друга, за пушку, за војничку и ратничку част падобранци 63. падобранске бригаде – РАДЕ!“ За припаднике 63. падобранске бригаде каже се да имају две породице, наравно обе треба једнако да воле, поштују, негују и развијају.

Били сте 1999. године у ратној команди 63. падобранске бригаде. Колико је то искуство каљено у рату одређујуће у Вашем садашњем послу?

– Рат као друштвена појава представља негативан чинилац друштвених односа и заиста треба да буде последња могућ-

ност решавања било каквих сукоба и неслагања. Никомерат није добро донео јер мења људе. Међутим, за професионално војно лице рат је свакако искуство више, којим човек спознаје себе и своје могућности. Постаје свестан својих граница и стечена искуства може касније да примени у пракси, у вођењу кадра, одабиру сарадника, научене лекције може да примени у обуци, унапреди оперативне процедуре у циљу брзог и правилног доношења одлука...

Херојска 63. падобранска бригада формирана је у октобру 1944. године. За показану храброст и учињена херојска дела током извршења борбених задатака одликована је Орденом народног хероја. А онда је престала да постоји као бригада. Поновним успостављањем бригаде све те традиције враћене су њеним припадницима. Да ли је тиме исправљена и велика неправда?

– Током историје падобранска јединица је у неколико наврата мењала назив, организациону структуру и мирнодопску локацију размештаја. Као 63. падобранска бригада коначно је установљена 1967. године и од тада базира у Нишу. Реформом система одбране јединица је 2006. године преформирана у 63. падобрански батаљон у саставу Специјалне бригаде.

Указом председника СРЈ 1999. године јединица је за подвиге у одбрани отаџбине одликована Орденом народног хероја. У борбеним дејствима, служећи отаџбини и 63. падобранској бригади, бројни припадници јединице су рањени, а део официра, подофицира војника и припадника резервног састава положио је и свој живот. Враћањем статуса бригаде исправљена је неправда према херојским делима јединице, њиховим активним припадницима и ветеранима, а свакако према породицима погинулих и рањених другова.

Шта бригаду чека у наредном периоду? Какви су планови?

– У наредном периоду очекује се усавршавање свих њених припадника за обављање формацијских дужности, као и за извршење борбених дејстава у свим условима, кроз тактичку обуку специјалних дејстава, обуку у посебним условима, падобран-

ску обуку, извршење гађања ватреним оружјем, тактичких вежби и вежби са МЕС. Очекује нас и наставак опремања и набавка нових, савремених средстава, наоружања и опреме. Такође, учешће на домаћим здруженим тактичким вежбама и међународним вежбама, где смо увек активно ангажовани. Јединицу због организацијских промена очекује делимична попуна и подмлађивање састава, затим извођење селективних обука ради пријема кандидата за рад у 63. падобранској бригади.!

Фото: Хаџи Марко Вујичић

Војска Србије поново има две респектабилне специјалне бригаде

ЗАСТАВЕ ПОНОСА ЗА НАЈБОЉЕ

У слободарском Такову 14. јуна, онима који су у најтежим тренуцима били на бранику отаџбине, 63. падобранској и 72. бригади за специјалне операције, одликованим орденима Народног хероја и Ратне заставе, председник Републике уручио је ратне заставе и озваничио њихово поновно формирање

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

Одлука о формирању 63. падобранске бригаде и 72. бригаде за специјалне операције донета је како би се повећала брзина реаговања, појединоставио ланац командовања и с успехом одговорило и супротставило савременим изазовима, ризицима и претњама. То је средином децембра, на дан кад је одлука и саопштена, изговорио и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, уз појашњење да та „промена не казује о повратку на старо, већ до-

носи нови организациони и функционални напредак на путу остваривања још бољих резултата у одбрани наше земље, а посебно у супротстављању и борби против тероризма, вођењем противтерористичких и других специјалних војних операција”.

УВЕК УЗ СВОЈ НАРОД

На свечаности у Спомен-комплексу „Други српски устанак” у Такову, председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић, пред министром одбра-

не Александром Вулином, начелником Генералштаба Војске Србије генералом Милан Мојсиловић и другим високим званицама, уручио је команданту јединице бригадном генералу Мирославу Талијану, некадашњем ратном заменику команданта Батаљона за противтерористичка дејства „Соколови”, заставу 72. бригаде за специјалне операције, а заставу 63. падобранске бригаде команданту пуковнику Ненаду Зонићу, некадашњем члану њене ратне команде.

Председник Србије истакао је да су 72. бригада за специјалне операци-

НЕЋЕМО ПРЕСТАТИ ДА ПОБОЉШАВАМО СТАНДАРД ПРИПАДНИКА ВОЈСКЕ

На свечаности уручења заставе у Такову председник Србије Александар Вучић истакао је и да се бригадама, уз те симболе, предаје и захвалност Србије и нашег народа, „нације која се коначно поново сетила да војска није само оружана сила које се треба одрећи зарад туђег интереса, него да је сама срж, суштина постојања државе и уз то слободе и достојанства које носи свака за застава, а поготово ове”. Такође је додао да због тога држава последњих година чини све да Војску боље опреми.

је и 63. падобранска бригада две најелитније јединице, којима су се људи у Србији увек поносили.

– Увек сте примами први и најтежи удар и били уз свој народ. И када нико други није желео да оде на одређена бојишта, припадници 63. падобранске и 72. специјалне бригаде су ишли. Ви сте најхрабрији део нашег народа и најбољи део нас – потврдио је председник Републике и истакао да је поносан на чињеницу да може припадницима бригада да врати „заставе поноса, заставе части”, које су симбол слободе, независности и образа Србије. Поручио им је да заставе никада не смеју да падну непријатељу у руке, те да су уз њих добили „залог, обавезу, али и опомену за све нас, да док је тих заставе, док су оне уздигнуте, докле и ми и Србија постојимо”. Председник Вучић пружио је уверавања и да Србија никог не позива у рат, али уручивањем заставе јасно каже свима да ће чувати мир и стабилност, „као и да ћемо бити јаки, све јачи, и да ћемо бити несаломив орах за свакога ко покуша да га поломи”.

Обе херојске јединице формиране су у тешким временима – 63. падобранска у октобру 1944, а 72. специјална бригада у јуну 1992. године, и обе су, за показану храброст и херојство током извршења борбених задатака, награђене највишим признањима.

Председник и врховни командант Александар Вучић заставе бригада уручио је њиховим командантима

Заставе специјалних бригада освештале су у Саборном храму у Нишу

СКОК СА 4,5 ХИЉАДЕ МЕТАРА

Почетком јуна припадници 63. падобранске бригаде, на Војном аеродрому „Наредник-пилот Михајло Петровић” у Нишу, извели су скок техником високог искакања и високог отварања. Искочили су на висини од 4,5 хиљада метара, изнад Прокупља, тридесетак километара од десантне просторије, након чега су се „возили” отвореним падобранима око пола часа да би се приземлили на десантну просторију на аеродрому. Реч је о типу увежбавања који је део „више падобранске обуке” у 63. падобранској бригади, али се и након тога редовно изводи.

Атрактивним скоковима присуствовали су министар одбране Александар Вулин и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Том приликом министар Вулин потврдио је да ноћни скокови представљају најзахтевнији и најсложенији део обуке.

– Оно што је вечерас урађено изнад града Ниша не може да уради сваки падобранац, а онај који успе, он може за себе да каже да је достигао максимум у свом развоју и послу. Ноћни скок у отежаним условима, под ветром и тешким временским приликама, доказ је да су ови људи прошли најсложенију обуку и да су у стању да изведу баш све што један падобранац може да уради – истакао је министар Вулин, који је додао и да су падобранци опремљени најсавременијим падобранима и најбољом могућом опремом.

63. ЗА ОТАЏБИНУ И ВОЈНИЧКУ ЧАСТ

Први падобрански батаљон, чије традиције негују припадници 63. падобранске бригаде, основан је уз помоћ савезничких снага 14. октобра 1944. у војној бази крај Барија, у Италији.

Увидевши велике могућности и предности падобранских јединица и обуке коју спроводе, посебно при селекцији људства за послове високог ризика, у Нишу је 1967. године формирана 63. падобранска бригада. Са-

чињавале су је падобранске чете, а на значају су добиле извиђачка и диверзантска обука.

Опште је уверење да је прекретницу у развоју падобранских јединица донела појава падобрана типа „крило”, крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година. Нови падобрани омогућавали су специјалне десанте и спуштање веће групе падобранаца са великих висина на терене малих димензија са препрекама у околини.

Захваљујући успешном извршавању бројних мирнодопских и ратних задатака и врхунској оспособљености, 63. падобранска бригада заузела је престижно место међу елитним специјалним јединицама Војске Србије, а за показану храброст и учињена херојска дела током борбених задатака 1999. године одликована је Орденом народног хероја.

Дан 63. падобранске бригаде и крсна слава јединице обележава се 14. октобра, на Покров пресвете Богородице, када је и Дан војних падобранаца. Осим отаџбини, припадници 63. падобранске бригаде заклињу се и јединици: „За отаџбину, за друга, за пушку, за војничку и ратничку част, падобранци 63. падобранске бригаде – раде!”

Данас бригада обавља разнорodne задатке, почев од извиђања у оперативној и стратегијској дубини непри-

Министар Вулин: Оно што је вечерас урађено изнад града Ниша не може да уради сваки падобранац, а онај који успе, он може за себе да каже да је достигао максимум у свом развоју и послу

јатеља, извођења диверзантских дејстава, откривања и обележавања циљева за дејство авијације и артиљерије, преко борбеног трагања и спасавања, до снабдевања јединица из ваздуха. Јединица развија и способности за учешће у мултинационалним операцијама и обезбеђује расположивост снага за пружање подршке цивилним властима у противтерористичким и противпобуњеничким операцијама.

Да би испунила задатке, 63. падобранска бригада реализује захтевну физичку и ватрену обуку с гађањем, као и тактичку обуку и обуку специјалних дејстава. Тренажни процес обухвата и топографију, оријентацију на земљишту и обуку у посебним условима, која подразумева самосталну исхрану у природи, обуку у летњој и зимској алпинистици, у скијању и другим вештинама.

Поседна пажња посвећује се, очекивано, падобранској обуци, која се реализује првенствено кроз основну, којом се појединци и јединице оспо-

собљавају у извођењу борбених задатака применом падобранског десанта. Она се састоји од „земаљског” дела обуке и реализације пет скокова десантним падобраном. Виша обука има за циљ оспособљавање војних падобранаца за скокове на „слободно дејство”, специјалним падобраном типа „крило”, са наоружањем и опремом, и на терене малих димензија. Састоји се од теоретског дела и реализације до 25 скокова. Ту су и курсеви за млађе инструкторе падобранства и за инструкторе, који представљају методско оспособљавање за извођење основне и напредних облика падобранске обуке.

72. КАДА ДРУГИ НЕ МОГУ И НЕ СМЕЈУ

Правни следбеник 72. специјалне бригаде, која је 16. јуна 2000. одликована Орденом ратне заставе, јесте 72. бригада за специјалне операције. Током организацијских промена 2006. године делови 72. специјалне бригаде ушли су у састав тада новоформиране Специјалне бригаде. Сада јој је, Одлуком председника Републике Србије од 21. децембра, поново враћен ранг бригаде, која је као јединица непосредно потчињена начелнику Генералштаба Војске Србије. Свој дан обележава на Светог Саву, 27. јануара, а мото припадника 72. бригаде за специјалне операције је: „Када други не могу и не смеју, само је једна, 72. која увек може и сме!”

Реч је о тактичкој јединици, организованој на модуларном принципу, намењеној и оспособљеној за извођење специјалних операција, диверзантских, противдиверзантских, противпобуњеничких и противтерористичких дејстава, као и за извиђање и прикупљање обавештајних података, првенствено у непријатељевом распореду на тактичкој и оперативној дубини, у свим земљишним, метеоролошким и борбеним условима.

У саставу 72. специјалне бригаде су Команда, Командни батаљон, Батаљон за специјалне операције „Грифони”, Батаљон за специјалне операције

је „Соколови”, Логистичка чета и вод војне полиције. Њени припадници оспособљени су за обављање разних специјалних задатака као што су извиђање у оперативној и тактичкој дубини, извођење диверзија на непријатељским војним објектима, учешће у обавештајним операцијама, решавање талачких ситуација, уништење терористичких група, угушење оружане побуне, откривање и обележавање циљева за дејство авијације и артиљерије и спасавање оборених пилота, остављених и убачених извиђачко-диверзантских група и појединаца у позадини непријатеља.

У 72. бригади за специјалне операције реализује се интензивна обука, селективна, као и основна и напредна обука специјалних јединица. Селективна траје 10 недеља и реализује се кроз две фазе – елиминације и квалификације. Кандидати који успешно

СПЕКТАКЛ НА ЗЕМЉИ И НА НЕБУ

Свечаност у Такову обележио је дефиле јединица, међу којима и пешадијских ешелона 72. бригаде за специјалне операције и 63. падобранске бригаде. У подешелонима су били и ветерани те две јединице, које су чинили учесници ратова деведесетих година, противтерористичких операција 1998. и учесника у одбрани од НАТО агресије 1999. године. На небу над Таковом виђен је налет групе борбених хеликоптера Ми-35 и лаких вишенаменских хеликоптера Х-145М, групе ловачко-бомбардерских авиона „орао” из 98. ваздухопловне бригаде и налет ловачких авиона МиГ-29 из 204. ваздухопловне бригаде. Завршетак свечаности обележио је демо-скок падобранаца екипе „Небеске видре” припадника 63. падобранске бригаде, новонабављеним спортским падобранима типа „крило”, са висине од 1.500 метара из ваздухоплова Ми-8, на слободно дејство, који су небом пронели заставе Републике Србије, Војске Србије, 72. бригаде за специјалне операције и 63. падобранске бригаде.

ОСВЕЋЕЊЕ ЗАСТАВА

У Саборном храму у Нишу 10. јуна освештане су заставе 63. падобранске бригаде и 72. бригаде за специјалне операције. Чин освећења војних заставе служио је епископ нишки и војни Арсеније, уз саслужење војних и свештеника Саборног храма. Свечаном чину присуствовали су представници Генералштаба Војске Србије и официри и подофицири из ових бригада. Војне заставе су карактеристична обележја која традиционално симболизују припадност војном саставу, војничку част и јединство јединице или брода. Право на војну заставу имају јединице Војске Србије ранга бригаде и бродови речних јединица.

савладају програм селективне обуке, примају се и распоређују на формацијска места у јединицама 72. бригаде за специјалне операције и упућују на основну и напредну специјалистичку обуку. Основна специјалистичка обука траје шест месеци и састоји се од физичке, ватрене, основне обуке снајпериста, тактичке обуке, тактичке обуке специјалних јединица, топографије и оријентације на земљишту, обуке на средствима и системима за ватрену подршку, обуке на телекомуникационим средствима и извођења тактичких вежби.

Напредна обука специјалних јединица траје шест месеци и обухвата усавршавања путем курсирања у јединицама 72. бригаде за специјалне операције и центрима за обуку Војске Србије. Реализује се тако што њени припадници пролазе ватрену обуку, обуку у верању у летњим и зимским условима, употреби хладног оружја, исхрани у природи и преживљавању у летњим и зимским условима, напредну обуку снајпериста, обуку у савлађивању водених препрека, скијању, основну падобранску обуку, обуку у рушењу елемената и материјала и у изради импровизованих експлозивних средстава, као и похађањем различитих курсева у земљи и иностранству. |

Бродска артиљеријска гађања на полигону „Тител”

ВАТРА НА ТИСИ

Фото: Јово Мамула

ПРИПАДНИЦИ РЕЧНЕ ФЛОТИЛЕ И КАДЕТИ 141. КЛАСЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ МОДУЛА РЕЧНЕ ЈЕДИНИЦЕ НА ПОЛИГОНУ „ТИТЕЛ” УСПЕШНО СУ ИЗВЕЛИ ГАЂАЊЕ БРОДСКИМ НАОРУЖАЊЕМ

Пише Биљана МИЉИЋ

Сваке године воде Тисе својим присуством уз буркају војни бродови. Вежбама маневра и ватре дочаравају се борбе на води. На све стране пршти из топова и бацача граната. Пред очима посматрача одвија се спектакл на води пун ватре и дима. Ове године то је било посебно изражено јер је кишни дан у сиву подлогу завио и небо и земљу.

Тог 11. јуна припадници Речне флотиле и кадети рода Речних јединица 141. класе Војне академије про веравали су оспособљеност пловила за гађање циљева на копну и води, а основни задатак био је увежбавање посаде пловила за маневар и појединачна и заједничка гађања из бродског наоружања.

Са брода ПРБ 36 „Шабац” бојева гађања су пратили министар одбране Александар Вулин, командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, ректор Универзитета

та одбране генерал-потпуковник Горан Радовановић и командант Речне флотиле капетан бојног брода Андрија Андрић.

Бродови Речне флотиле Копнене војске извели су појединачна и заједничка бродско-артиљеријска гађања на циљеве на води и на копну. Дејствовали су топови 30 mm, бацачи граната 30 mm и четвороцевни топови 20 mm. Такође, кадети рода Речних јединица 141. класе Војне академије извели су прво припремно артиљеријско бојево гађање.

Уверивши се у висок ниво обучености, мотивисаности и исправности

технике, министар одбране је након гађања истакао да га посебно радује што су сви кадети доказали да су добро припремљени и спремни да преузму прве официрске дужности.

– Веома сам задовољан тиме како су се показали нови команданти на бродовима Речне флотиле, што говори да се смена генерација врши на прави начин и да долазе подједнако квалитетни и у будућности још квалитетнији официри и морнари. Речна флотила је важан део Копнене војске и ниједан део наше територије не може да буде небрањен. Као што не може да буде небрањено небо или копно, тако ни наше реке и наша језера неће бити без одговарајуће заштите – истакао је министар Вулин.

После ових бојевих гађања полигон „Тител” на час ће се умирити и река Тиса наставити мирно да тече, а припадници Речне флотиле Копнене војске уписаће још једну успешну активност, до неке нове прилике, неке нове ватрене игре на води. **!**

ДЕФИЛЕ ВОЈНИХ ПЛОВИЛА

Завршни део гађања на полигону „Тител” обележио је дефиле војних пловила Речне флотиле. На таласима Тисе тога дана смењивали су се бродови РВБ-335 „Апатин”, РВБ-341 „Нови Сад”, РДБ-411 „Бечеј”, РДБ-412 „Белегиш”, РПБ-213 „Колубара”, РПБ-214 „Морава” и РПБ-214 „Јадар”.

„ПРОЛЕЋЕ 2020”

Нишки артиљерци су, и поред временских неприлика које су пратиле логоровање и завршну вежбу, 3. јуна извели артиљеријска бојева гађања. Са ватреног положаја на Венцу полетели су пројектили пут рејона циља на Великом Антравељу, а послуге су оствариле одличне резултате.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Тактичка вежба са извођењем артиљеријских бојевих гађања припадника Мешовите артиљеријске бригаде из Ниша, која је до прошле године називана „Ватрени скок”, ове године је била посебна јер се дешавала у време епидеми-

је короне. Артиљерци овога пута нису мењали положаје и полигоне, нити је ангажована резерва. Гађање је реализовано топ-хаубицама 152 mm на Војном комплексу „Пасуљанске ливаде”.

Ток вежбе пратили су, као и мно- го пута до тада, отежани временски услови. Смена кишовитог, магло- вито и сунчаног времена, уобичајена за

„Пасуљанске ливаде”, створила је ово- га пута додатну неизвесност око тога хоће ли уопште бити артиљеријских бојевих гађања. Чак су за један дан по- мерена тактичка увежбавања са изво- ђењем припремних артиљеријских га- ђања из уметних цеви 20 mm, а самим тим померено је и завршно артиље- ријско бојево гађање. Међутим, арти- љерци су ипак имали срећу – 3. јуна су са ватреног положаја на Венцу по- летели пројектили пут рејона циља на Великом Антравељу, а послуге су, као и до сада, оствариле одличне ре- зултате.

ПРИПРЕМЕ ИЗВРШЕНЕ НА ВРЕМЕ

– Ову вежбу почели смо да плани- рамо још у децембру прошле годи- не. Међутим, са увођењем ванредног стања због вируса корона дошло је до делимичне промене планова. У том периоду бригада је добила бројне за- датке које је реализовала, а односили су се на обезбеђење прихватног цен- тра миграната у Моровићу, форми- рање ковид болница у хали „Чаир” и у две школе у граду Нишу, те обезбе- ђење геронтолошких центара и ре- ализацију задатака у Копненој зони безбедности. Након укидања ванред- ног стања створени су услови да се приступи обуци припадника бригаде за наменске, артиљеријске дужности. У обуку су уврштени и млади војни- ци који су примљени у претходном периоду, а који су завршили додатно оспособљавање за ВЕС након добро- вољног служења војног рока – каже пуковник Дејан Новаковић, заменик команданта бригаде, и истиче да је подмлађено 20 одсто састава њихо- ве јединице.

Они су обучавани у саставу једне батерије 1. топовско-хаубичког арти- љеријског дивизиона бригаде, а потом су распоређени у батерију која је на „Пасуљанама” извела артиљеријска бојева гађања у оквиру вежбе „Про- леће 2020”. Била је то завршна фаза њиховог обучавања.

Другог дана боравка на терену припадници јединице извели су, у

оквиру тактичког увежбавања, осам припремних артиљеријских гађања са ватреног положаја у рејону Добре воде. Постизањем одличних резулта- та створени су предуслови за изво- ђење тактичке вежбе са бојевим га- ђањем.

Начелник Групе за обуку у брига- ди капетан прве класе Горан Симић, који је био задужен за планирање ак- тивности везаних за Војни комплекс „Пасуљанске ливаде”, каже да је поред младих војника у јединицама Мешо- вите артиљеријске бригаде на стажи- рању било и 12 кадета 141. класе Војне академије модул Артиљерија. Они су током две недеље били у улогама пра- тиоца рада командира водова, заме- ника командира батерије и по потре- би командира одељења. На тај начин сагледали су комплетан рад јединице, батерије у току припреме и извршења артиљеријских гађања. Вежба је била завршна фаза њиховог стажирања.

ПРВИ ТЕРЕН, ПРВА ГАЂАЊА

Артиљеријско бојево гађање посеб- но је било значајно за команданта 1. топовско-хаубичког артиљеријског дивизиона мајора Сашу Миленкови- ћа, који је примио дужност непосред- но пред тај терен, 18. маја, и за ко- мандира батерије мајора Владимира Максимовића. На ватреном положа- ју на Венцу био је и заменик коман- дира батерије поручник Марко Мла- деновић, који је надгледао укопава- ње артиљеријских оруђа. Каже да ће убрзо бити спремни за гађање. Њима на ватреном положају магла не пра- ви проблем јер они могу да гађају и по таквом времену. Проблем је што са осматрачнице не могу да се осма- трају циљеви. Поручник Младеновић прича да је младим војницима који су примљени у јединицу ово прво лого- ровање и гађање. Они ће сада бити послужоци на топ-хаубицама и учи- ће уз искусније артиљерце, посебно нишанције.

– Главно је да су нишанције иску- сне. Очекујем да десетар Владимир Буквић из 4. одељења „убоде” у цен- ➤

САНИТЕТСКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ

Санитетско обезбеђење на вежби чинио је медицински тим у саставу – др Ивана Ђорђевић, медицински техничар Оливер Величковић и возач Горан Здравковић. На овом терену нису имали много посла, али јесу током епидемије. Испричали су нам како су доскора били ангажовани у тиму за командовање у ванредној ситуацији. Чак су били и нека врста ковид тима јер су током епидемије имали ковид позитивне пацијенте у бригади и међу основним јединицама. Поручник др Ивана Ђорђевић каже да су прегледали пацијенте, вршили тријажу и сврставање, возили пацијенте у ковид амбуланту у Војној болници „Ниш“, која је била задужена за гарнизон Ниш, а после их транспортовали у привремену болницу у хали „Чаир“. Радили су чак и на узорковању материјала од пацијената и носили их у референтну лабораторију. Захваљујућим добрим превентивним мерама – од дезобаријера, преко обавезног ношења маски и рукавица – у касарни нису имали оболелих од Ковида-19.

Пуковник **Дејан Новаковић**

Након укидања ванредног стања створени су услови да се прикључи обуци припадника бригаде за наменске, артиљеријске дужности. У обуку су укључени и млади војници који су примљени у прелазном периоду, а који су завршили додатно осposобавање за ВЕС након добровољног служења војног рока.

Капетан прве класе **Горан Симић**

Поред младих војника у јединицама Мешовићке артиљеријске бригаде било је и 12 кадета 141. класе Војне академије модул Артиљерија, који су се две недеље налазили на стажирању. Они су моћли да сагледају комплетан рад јединице, батерије у току припреме и извршења артиљеријских дејстава. Ово је била завршна фаза њиховог стажирања.

ИНТЕРНА ОПИТОВАЊА ВТИ-а

– Током вежбе „Пролеће 2020” припадници Војнотехничког института спровели су, као и ранијих година, нека од својих интерних испитивања. Ове године испитиван је нов прибор за осветљавање нишанских справа артиљеријских оруђа ПОНСАО, који би требало да замени стари уређај. То је савременије решење – лакше је за постављање, управљање и за монтажу. Уместо старе, обичне сијалице сада се користе лед сијалице, раније напајање преко акумулатора са кабловима замењено је бежичним, са пуњивим батеријама. На овом терену испитивана је компатибилност, механичка отпорност и поузданост тог новог прибора.

тар циља. Дobar је и десетар Милан Манић из 2. одељења – истиче поручник Младеновић.

Тај млади старешина задовољан је и радом кадета који су ове године стажирали у јединици, јер каже да су

изузетно мотивисани. Истиче кадета старијег водника Тијану Гуслов из Републике Српске, која је на вежби у улози заменика командира батерије (играјући стажиста), и старијег водника Александра Рачића, кога је у артиљерију одвела породична традиција и интересовање за топове, хаубице, ракетну артиљерију.

Међу новопримљеним војницима је и Петар Ђорђевић из Ниша. У јединици је шест месеци, од 3. децембра 2019, и ово му је био први терен, први излазак на ватрени положај и прво гађање. На вежби је био у улози помоћника нишанције. И њега је у војску одвела породична традиција. Отац му је војно лице, тенкиста.

– Ми млади учимо уз старије искусније артиљерце. Ово нам је можда и важнији терен него њима и најдуже ћемо га памтити. За сада је све добро, само да нас време послужи – каже Ђорђевић.

Имали су артиљерци срећу и тог 3. јуна. Време их је послужило и магла се подигла. Рад послуга био је стандардно добар и остварени су врло добри и одлични резултати. Најбоље нишанције су били управо они које је поручник Младеновић истакао. То је у коначној оцени рада и закључка са вежбе потврдио и пуковник Новаковић.

– Током вежбе „Пролеће 2020” најбоље је било 2. одељење 1. вода са командиром водником Марком Ивковићем и искусним нишанцијом десетаром Миланом Манићем. Такође, истакао бих и 2. одељење 2. вода и водника прве класе Видоја Ђокића и нишанцију разводника Владимира Буквића. Иако су у својим одељењима имали људе који су први пут били на терену, успешно су реализовали све постављене задатке.

Након реализације вежбе „Пролеће 2020” припадници артиљеријске бригаде наставили су са опслуживањем Војне академије за завршну вежбу „Дипломац 2020”. А од 12 кадета, колико их је било на стажирању у Мешовитој артиљеријској бригади, шест ће ту бити распоређено на службу.

Фото: Горан Станковић

Завршна вежба кадета на „Пасуљанским ливадама”

Пише Мира ШВЕДИЋ

ДИПЛОМАЦ 2020

На полигону „Пасуљанске ливаде” од 3. до 26. јуна реализовано је комбиновано логоровање и приказ оперативних способности под називом „Дипломац 2020”. Циљ је био да се сагледа степен оспособљености кадета завршних година школовања за почетне дужности у јединицама Војске. За разлику од претходних година, сада су на Пасуљанама били интегрисани сви родови и службе који се школују на Војној академији, а први пут су присуствовали и кадети Медицинског факултета ВМА.

Добре воде, Крчор, Велики Антравељ, Венац, посматрачница 719, локалитети су на мапи Војног комплекса „Пасуљанске ливаде”, који оживи сваки пут кад дођу припадници Војске. Посебно кад пристигну они најмлађи, кадети, који стасавају у будуће офицере. Тада на Пасуљанама одјекују живахни гласови и смех, заблистају младалачки осмеси. Полигоном тада прострује нека нова енергија и полет.

Овогодишњи завршни вежбовни ход ка дипломи традиционално назван „Дипломац” је за разлику од ранијих година интегрисао рад кадета свих родова и служби који се школују на Војној академији, а по први пут и кадета Медицинског факултета ВМА. На тај начин кадети су могли да сагледају садејство и сарадњу између студијских програма и смерова академије на којима се образују.

– Суштина комбинованог логоровања је да командати, командири и наставници буду што мање видљиви и што мање укључени у свакодневни живот и рад, а да кадети у улогама од нишаније у тенку, преко командира одељења, командира водова, на свим тачкама прикажу своја знања и способности јер ће то радити за неколико месеци. Сваки кадет мора да буде оспособљен за почетну дужност – командира вода у роду, односно служби. Ове године укључили смо и кадете треће године да виде како то изгледа и да што спремније сачекају четврту годину, у којој ће до краја брузити своја знања и способности – истакао је руководиоца вежбе пуковник Дејан Ранђеловић, начелник Катедре тактике Војне академије.

ЈАКИ У ОДБРАНИ, СИЛОВИТИ У НАПАДУ

Приказ оперативних способности почео је војнички, силовито. Небо над посматрачницом на коти 719 парали су у ниском лету борбени хеликоптери ХН-42/45 М, популарне „газеле”, којима су пилотирали кадети. Ка рејону Добре воде одјекивали су пуцњи из пешадијског наоружања, укључујући и далекометне пушке „црна стрела”, ручне бацаче ракета РБР-64 „зоља” и минобацаче 82 mm М-69А. Уследила је бука и хук мотора тенкова М-84, а потом и грмљавина из тенковских топова. Најпре је посада једног тенка извршила гађање на великим даљинама, на 2.400 m, а онда су се сви тенкови развили у линију и гађали на 1.800 m у покрету. Када су са ватреног положаја на Венцу, удаљеном десетак километара, загрузале топ-хау-

Генерал-мајор
Бојан Зрнић

Кадети су на вежби показали изванредан ниво тактичке и ватрене оспособљености, а имали смо прилику да после дужег времена интегрисамо логоровање свих кадета завршних година

Пуковник
Дејан Ранђеловић

Наши критеријуми су традиционално много виши и наши официри могу брзо да се прилагоде разним ситуацијама. А за то прилагођавање потребно је шире образовање, које дајемо кадетима на свим нивоима.

Пуковник
Иван Орбовић

Циљ школовања је да млад официр који добије да командује водом, то зна и да ради. Он мора да буде зналац своје професије – да зна, уме и може – а и да зна да пренесе знање војнику.

бице, у рејону циља на Крчору одјекнуле су детонације и простор се забелио од облака дима. Четири оруђа 152 mm М-84 НОРА гађала су два циља. У позадини је био уочљив и рад медицинског тима – указивање прве помоћи, извлачење и евакуација два повређена војника и једне особе у стању шока, који су одмах отпремљени у војну пољску болницу.

У вежбу је интегрисан и сегмент логистике. Поред припадника санитетске службе, који су у реалним

условима указивали помоћ повређеним и оболелим војницима, са прве линије борбених дејстава извучено је и оштећено борбено возило које је транспортовано на виши степен одржавања у станицу за техничко одржавање. Кадети студијског програма Логистика одбране модул Снабдевање помагали су кадетима припадницима борбених родова на терену, као да су у борби, и снабдевали их муницијом, горивом и осталим енергентима.

У другом, статичком делу вежбе приказан је рад кадета модула Телекомуникације, а потом рад у бригадној санитетској станици, коју су кадети ВМА први пут у десетогодишњој историји тог факултета развили на Пасуљанама. На овој вежби представљен је пут збрињавања повређених и оболелих од пријемно-тријажног одељења, преко оперативног и неуропсихијатријског.

Посматрачи су могли да виде и рад у више станица – за снабдевање,

На вежби „Дипломац 2020” било је ангажовано 189 кадета Војне академије, Медицинског факултета ВМА и слушаоца курса за резервне официре генерације „Март 2020”, 65 припадника Универзитета одбране и 296 професионалних припадника ВС и МО са потребним средствима ратне технике

за одржавање, као и интендантске станице у којима је приказано спремање хране формацијским и импровизованим средствима, попут печења хлеба у природи, који је могао и да се проба.

ДИПЛОМЦИ ЗА ПРИМЕР

Свака вежба има своје звезде, оне чији рад се посебно истицао. Кадети рода пешадије Иван Савић и Миљана Вукашиновић, који су на вежби били нишанције на митраљезу М-84, кажу да воле захтеван и напоран војнички начин живота. Дан завршне вежбе био им је 38. дан који су провели на терену, а 15. на Пасуљанама. За све то време прошли су кроз разне временске (не)прилике – кишу, маглу, високе и ниске температуре, али су се уверили у то колика је снага колектива и вредност другарства. Жеља им је да стечена знања што боље покажу у јединицама где ће отићи и самоуверено мисле да су способни да командују. А на питање како се жене пешадинци сналазе у тим условима, Миљана одлучно каже:

– Жене се одлично сналазе у оваквим условима. Наоружање и опрема не познају да ли њима рукује мушко или женско, већ само степен обучености и ниво знања који се примењује.

Александар Коматина, кадет модула Оклопне јединице, који је био у улози командира тенковског вода на тактичкој вежби са бојевим гађањем, истиче да је невероватан осећај командовати тенковским водом. Осим тога, тенк је исувише моћан и привлачи погледе, па су били главна атракција. Имали су они и раније бојева гађања, али су сада садејствовали са колегама пешадије, артиљерије, авијације и осталим службама, па су стекли потпуни утисак њиховог места и улоге у борбеном распореду. Објашњавајући оно што је радио, Коматина каже:

– Морате све време да будете концентрисани и да пратите да ли ради аутомат, да ли је топ одрадио трзање, да ли је нишанција погоди циљ и изврши коректуру. А посебан је осећај кад топ опали. У сваком случају, тен-

Миљана Вукашиновић, пешадија

Вукашин Вучковић, артиљерија

Александар Коматина, тенкиста

Милош Шљивић, саобраћај

Давид Новаковић, веза

Јована Стојковић, санитет

ковска посада мора да буде као тим или неће извршити задатак.

А они су га извршили. Наручу им је ишло и лепо време, јер су тог дана вежбе услови за гађање, како каже, били таблични.

Десетак километара даље од њих, на Венцу, свој задатак извршавали су и артиљерци, који су изводили артиљеријска бојева гађања. А главна на ватреном положају, у улози заменика командира батерије била је Тијана Гуслов. Она је издавала команде које су преко рачуна стизале са осматрачнице. Наравно, уз Тијану су биле њене колеге кадети Вукашин Вучковић, на дужности официра рачуна и Александар Рачић, извршилац гађања. Они су командовали искусном војском, јер су послуге „нора“ чинили артиљерци из Мешовите артиљеријске бригаде из Ниша. Уз њих су, поред наставника са академије, били и командири водова потпоручници Стеван Тодоровић и Никола Ђорђевић, као и за-

Небо над посматрачницом на коти 719 парали су у ниском лету борбени хеликоптери ХН-42/45 М, популарне „газеле“, којима су пилотирали кадети. Ка рејону Добре воде одјекивали су пуцњи из пешадијског наоружања, укључујући и далекометне пушке „црна стрела“, ручне бацаче ракета РБР-64 „зоља“ и минобацаче 82 mm М-69А.

меник командира батерије поручник Марко Младеновић. Кадети су командовали и контролисали рад одељења, а искусне старешине артиљерци водили су рачуна да не направе грешку, која би могла да буде фатална.

У бригадној санитетској станици кадети шесте године Медицинског факултета ВМА Растко Прлић, трећа генерација официра у својој породици, и Јована Стојковић били су у омиљеним им улогама – Растко хирург, а

Јована анестезиолог. То су и специјализације које прижељкују после рада у трупи.

Логистика је морала да обезбеди да сви учесници вежбе имају довољно муниције и буду адекватно снабдевени. Тим послом бавила се и Петра Ђатовић, кадет Војномашинског инжењерства модул Муниција. Њен колега Милош Шљивић, кадет модула Саобраћај и транспорт, објашњава да су дуго чекали завршну годину и ову вежбу и била му је част што су показали шта све могу да ураде возилима 2026 ФАП.

За несметано функционисање везе побринули су се кадети студијског програма Војноелектронско инжењерство, модул Телекомуникације, и њихови наставници. Кадети Давид Новаковић и Милица Ивановић причају да је њихов задатак био да успоставе телекомуникације између претпостављених и потчињених јединица. Сви су били подељени у улоге ко-

мандира одређених станица, командира одељења. Морали су да поставе станице и увежу их у један телекомуникационо-информатички центар и врше сервисе. Ове године поред приступа интернету, који је незаштићен пренос, спровели су и заштићен по рачунарској мрежи командовања унутар војске.

НЕПРЕКИНУТ ЛАНАЦ ИСКУСТВА

Поред кадета, који су главни јунаци, за успех „Дипломца 2020” заслужни су и наставници. Пуковници Дејан Ранђеловић и Иван Орбовић, командант Кадетске бригаде, наглашавају значај наставничког кадра. Говоре да су то изузетно квалитетни официри који су прошли све дужности у јединицама Војске, били у ратовима, извршили више мобилизација и са таквим искуством дошли на академију. Потпуковник Милорад Петрони-

јевић, наставник у Катедри тактике који кадетима треће и четврте године предаје тактику јединица пешадије, био је командант базе „Југ”, а потпуковник Милоје Илић, такође наставник у Катедри тактике и стручњак за тактику оклопних јединица, био је на Космету и на Кошарама у 15. оклопној бригади.

– Ти људи, осим што предају кадетима и васпитају их у духу српске традиције, имају задатак и да млађим наставницима пренесу своје искуства како би генерације иза нас биле успешније. То мало ко у свету има – истиче руководиоца вежбе пуковник Ранђеловић.

Жене се одлично сналазе у оваквим условима. Наоружање и опрема не познају да ли њима рукује мушко или женско, већ само степен обучености и ниво знања који се примењује.

Вежбу кадета на Пасуљанама пратио је начелник Генералштаба генерал Милан Мојсиловић, са својим сарадницима, а утиске о „Дипломцу 2020” изнео је у неколико реченица начелник Војне академије генерал-мајор Бојан Зрнић:

– Имали смо веома добру подршку јединица Војске Србије у реализацији вежбе. Захвални смо начелнику Генералштаба, који се уверио да спремно чекамо септембар и крај школовања ових кадета. Данашња вежба оцењена је као веома успешна. Кадети су на вежби показали изванредан ниво тактичке и ватрене оспособљености, а имали смо прилику да после дужег времена интегришемо логоровање свих кадета завршних година.

Од завршне вежбе „Дипломац” кадете чека краћи пут до дипломе, а још краћи од дипломе до јединице. Изабрали су одговоран, частан и племенит позив. На њима је да се докажу.!

Фото: Горан Станковић и Јово Мамула

Војна академија

УСПЕШНО ОКОНЧАНА ШКОЛСКА ГОДИНА

Током ванредног стања, преко платформе за учење на даљину, наставници Универзитета одбране реализовали су наставу из 201 предмета, за више од четири хиљаде корисника, кадета Војне академије и ученика Војне гимназије и Средње стручне војне школе. По укидању ванредног стања, реализовани су и практични облици наставе, крунисани традиционалном вежбом „Дипломац 2020”.

Пише Душан ГЛИШИЋ

Поводом обележавања 170 година Војне академије, у касарни „Генерал Јован Мишковић” откривена је биста генерала и академика Јована Мишковића и отворена обновљена спомен-соба те високошколске установе. Присуствујући свечаности организованој поводом великог јубилеја Војне академије, министар одбране Александар Вулин отворио је обновљену и реновирану спомен-собу, важно сведочанство истине и рекао да је „историјат Војне академије чврсто повезан са славном прошлошћу наше војске и историјом наше државе”.

Осврнувши се на значај јубилеја, начелник Војне академије генерал-мајор др Бојан Зрнић подсетио је да Војна академија од свог оснивања представља установу од огромног значаја за школовање официра и „срж система одбране наше отаџбине”.

С обзиром на то да је генерал Јован Мишковић био једино професионално војно лице изабрано на дужност председника Српске академије наука и уметности, бисту је открио потпредседник САНУ академик Зоран Поповић, истовремено захваљујући Министарству одбране и Војсци што је једном од чланова те установе и бившем председнику указана част да има бисту. Он је такође истакао да је, током дуге историје Српске академије наука и умет-

ности, међу њеним члановима било више од 40 официра.

У наставку свечаности, којој су присуствовали и чланови Колегијума министра одбране, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник др Горан Радовановић, припадници Универзитета одбране и Војне академије, као и професори, наставници и кадети те високошколске установе, потпоручник Страхиња Јелача из Речне флотиле прочитао је своју беседу, која је проглашена најбољом на конкурс „Част је наша имовина”, након чега је биста освештана и служен помен генералу Мишковићу.

Није изгубљен ни један час

Након проглашења ванредног стања у Србији, изазваног појавом и ширењем заразне болести Ковид-19, а ради заштите здравља ученика средњих војних школа и кадета Војне академије, донета је одлука о наставку образовања у њиховим домовима. Школска година је завршена учењем на даљину, коришћењем платформе adl.elearning.mod.gov.rs.

Пуковник
др **Дамир Јерковић**
*Захваљујући бојатој
дубојој садржи
Војномашинској
инжењерској Војне
академије, коју води
пуковник ванр. проф.
др Александар Кари, и
професора др Слободана
Савића, професора
за НИР крајевачкој
факултету, успели
смо да за веома
крајко време
омогућимо реализацију
заједничких наставних
садржаја из области
Војноиндустријској
инжењерској*

Потпуковник
др **Срђан Благојевић**
*Иако је основа
за реализацију
наставног процеса
била платформа за
учење на даљину, као
помоћне коришћене
су и јавно доступне
платформе Viber,
Skype, Google meeting,
Discord и Zoom, а
касније, у сарадњи
са Универзитетом у
Крајевцу, и Big Blue
Button*

[gov.rs](https://adl.elearning.mod.gov.rs), коју су још пре десет година осмислили и разрадили у Одсеку за симулације и учење на даљину Универзитета одбране. Захваљујући томе што су наставници Војне академије раније завршили основни и напредни курс коришћења те и сличних платформа за учење на даљину, последице прекида школовања у војном образовном систему нису се ни осетиле. Прекида, заправо, није ни било. За разлику од основних и средњих школа, као и многих факултета и универзитета, који су били принуђени да, готово преко ноћи, стварају могућности и материјале за наставак образовног процеса, на Војној академији је, како смо сазнали од професора за наставу, ванредног професора потпуковника др Срђана Благојевића, настава реализована без иједног изгубљеног часа.

– У току ванредног стања, преко платформе за учење на даљину, наставници Универзитета одбране реализовали су наставу из 201 предмета, за више од четири хиљаде корисника. Настава је реализована презентовањем материјала у различитим форматима (Word, Excel, PDF, PowerPoint), изработом активних лекција, снимањем и постављањем видео-клипова, домаћих задатака, парцијалних и колоквијалних тестирања и видео-конференцијских веза. На многим предметима, као што су Тактика и Наоружање са наставом гађања, почело је увезивање платформе са симулаторима који се користе у Одсеку за симулације и учење на даљину и одређеним катедрама.

Иако је основа за реализацију наставног процеса била платформа за учење на даљину, као помоћне коришћене су и јавно доступне платформе Viber, Skype, Google Meeting, Discord и Zoom, а касније, у сарадњи са Универзитетом у Крајевцу, и Big Blue Button, наводи потпуковник Благојевић.

Реализована комплетна теоријска настава

Реализација учења на даљину у војном образовном систему била је под непрекидном контролом Универзитета одбране, која је системски омогућена и самом платформом, на којој су у сваком тренутку били видљиви присуство и активност како наставника, тако и кадета и ученика. Досадашње анализе показале су да су сви корисници платформе били веома задовољни, не само

Обновљена и реновирана спомен-соба

њеним техничким могућностима већ, још више, квалитетом изведене наставе и подршком пруженом у Одсеку за симулације. За скоро два месеца реализована је комплетна теоријска настава, што је омогућило наставак школске године без прекида и реализацију практичних облика наставе, логоровања, гађања и стручне праксе.

О сарадњи Универзитета одбране, односно Војне академије и Факултета инжењерских наука Универзитета у Крагујевцу током ванредног стања нешто више рекао нам је пуковник доцент др Дамир Јерковић, дипломирани инжењер и наставник на Катедри Војномашинског инжењерства, који на основним, мастер и докторским студијама Војне академије реализује наставу на предметима из уже научне области Система наоружања, попут спољне балистике, балистике, рачунарских алата, основа конструкције наоружања и других.

– Захваљујући богатој дугогодишњој сарадњи Катедре Војномашинског инжењерства Војне академије, коју води пуковник ванр. проф. др Александар Кари, и професора др Слободана Савића, продекана за НИР крагујевачког факултета, успели смо да за веома кратко време омогућимо реализацију заједничких наставних садржаја из области Војноиндустријског инжењерства, које су, заједно са студентима крагујевачког инжењерских наука, у текућем семестру слушали и кадети Војне академије. Настава је организована на њиховој платформи за учење на даљину, преко конференцијског програма Big Blue Button. Већ на почетку рада серверске апликације Big Blue Button, у склопу moodle платформе факултета, наши кадети имали су прилику да слушају наставу у директном аудио и видео линку са наставником у редовним терминима наставе. На бази тих искустава и у сарадњи са Центром за симулације и учење на даљину, за врло кратко време на нашу платформу постављена је серверска апликација за реализацију наставе на даљину у директном преносу – рекао је пуковник др Јерковић.

СТИЖЕ НОВА ГЕНЕРАЦИЈА

На Војној академији истичу да је ове године планиран упис знатно већег броја кадета и ученика Војне гимназије и Средње стручне војне школе, него што је то био случај у претходном периоду. Одзив кандидата за упис у војне школе био је у границама очекиваног, а нешто бољи у односу на претходну годину.

– По завршеном конкурс за упис у војне школе приступили смо реализацији процеса селекције кандидата. Укидањем ванредног стања, проглашеног након појаве и ширења заразне болести Ковид-19, уз поштовање прописаних мера заштите, организовали смо први део селекције за упис у војне школе средином маја. Наши кандидати су и поред сложене ситуације показали да су високо мотивисани за војни позив и одазвали су се у великом броју. Наравно, било је и оних који, из оправданих разлога, нису могли да дођу у предвиђеним терминима. Уважавајући наведену чињеницу, након сагледавања свих аспеката који су утицали на припрему кандидата за полагање пријемног испита, одлучено је да се селекција кандидата реализује у допунском термину, што је и учињено у првој половини јуна – истакао је потпуковник др Срђан Благојевић.

Доступност садржаја наставе у сваком тренутку

Своја искуства о реализацији наставе на даљину пренео нам је и мајор Жељко Јокић, асистент на Одсеку за пешадијско наоружање Катедре наоружања и опреме Копнене војске. Попут других наставника, завршио је основни и напредни курс коришћења Платформе за учење на даљину и врло брзо имао „ватрено крштење”. Срећом, каже, још пре проглашења ванредног стања, у складу са ситуацијом, на Војној академији извршене су процене постојећих капацитета за реализацију теоријских садржаја учењем на даљину. Уз поштовање безбедносних процедура, сваком кадету отворен је кориснички налог и, по увођењу ванредног стања, настава је могла да почне.

– Захваљујући пожртвовању наставничког кадра и жељи да се унапреди наставни процес непрекидно смо сагледавали могућности унапређења постојеће платформе, као и могућности примене и потенцијала других врста платформи, у зависности од карактеристика. Сходно томе, анализиране су могућности платформи: Skype meeting, Zoom meeting, Discord, као и алата Preezy презентација и Youtube заштићених канала. Према оствареним резултатима кадета на парцијалним и колоквијалним проверама, а и из запажања интерних контрола Деканата Војне академије, закључак је да је платформа у потпуности испунила очекивања – рекао је мајор Јокић.!

Мајор
Жељко Јокић

*Захваљујући
пожртвовању
наставничког
кадра и жељи да се
унапреди наставни
процес непрекидно
смо сагледавали
могућности
унапређења постојеће
платформе, као и
могућности примене
и потенцијала других
врста платформи,
у зависности од
карактеристика*

Војска успешно окончала мисију у највећој привременој ковид болници на Балкану

ВИДЉИВО ПРОТИВ „НЕВИДЉИВОГ”

Искуства логистичке подршке из привремене болнице на Београдском сајму врло су употребљива за сличне ситуације у будућности, а свеобухватни ангажман припадника Министарства одбране и Војске Србије на том задатку заслужује високу оцену, каже потпуковник др Денис Пелва, руководилац логистичке подршке објекта, који је званично затворен 11. јуна доделом признања најзаслужнијима

Пише **Владимир ВЈЕШТИЋ**

Церемонијом уручивања захвалница Министарства одбране („за изузетно залагање и велики допринос у пружању здравствене заштите грађанима Републике Србије”) формално је затворен објект на Београдском сајму, намењен привременом смештају оболелих од вируса корона с лакшим симптомима. Осим великог броја медицинских радника и оних који су током претходних два и по месеца допринели функционисању највеће привремене ковид болнице на Балкану, том чину присуствовали су министар одбране Александар Вулин, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић и начелник Управе за војно здравство генерал-мајор Угљеша Јовичић.

Детаљна дезинфекција претходила исељењу

Два дана раније припадници Војске Србије обавили су завршне радове на расформирању те привремене здравствене установе, која је била под будним оком јавности у време најтеже борбе против непријатеља, који је најчешће називан невидљивим. Пре него што је болница исељена, детаљно је очишћена од стране специјализованог предузећа, након чега је Завод за биоциде и медицинску екологију извршио дезинфекцију простора и средстава. Кроз њу је прошло око 1.300 ковид позитивних пацијената, о којима се старало 620 здравствених радника.

БРИГА ЗА ДРУГЕ, УПРКОС ОПАСНОСТИ

Захваљујући присутнима на доприносу борби против пандемије, министар одбране Александар Вулин је, на церемонији уручивања захвалница, подсетио да су велики доприноси дали припадници Војске Србије и Министарства одбране, војног здравства, као и АБХО јединица, лекари, медицинске сестре, техничари, хигијеничари и сви они који су чинили да привремена болница на сајму помогне стотинама људи.

– Хвала вам што сте били ту када је било најтеже и што сте се борили за животе других, свесно ризикујући своје здравље, чиме сте заслужили да држава Србија може да буде поносна на сваког од вас – рекао је министар Вулин.

Начелник Управе за војно здравство генерал-мајор др Угљеша Јовичић истакао је да привремена болница није личила ни на једну до сад.

– Била је највећа не само по броју расположивих кревета већ и по броју ангажованих појединаца, институција, специјализованих служби. Данас се налазимо у том истом простору да се симболично захвалимо свима који су допринели заједничком успеху.

Министарство одбране и Војска Србије обезбедили су логистичку подршку и спољашње обезбеђење, као и три хиљаде кревета, док је медицинска заштита била у надлежности Министарства здравља.

Говорећи о почецима рада, потпуковник др Денис Пелва, из Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе, иначе руководилац логистичке подршке објекта, подсећа да је организациони састанак представника Министарства одбране, Војске Србије и Кризног штаба града Београда одржан 25. марта, када су договорени детаљи, а да је већ сутрадан почела да функционише команда.

– Мој посао била је организација и управљање логистичком подршком Привремене болнице на Београдском сајму. У овом случају, кад је реч о логистичкој подршци, примарна је била реализација интендантских задатака, јер је људима, пре свега, требало обезбедити исхрану, што боље услове смештаја и остале основне услове за нормалан живот и рад. Одлука, коју је касније и Влада Републике Србије потврдила, била је да припрему и допремање хране преузме Установа Студентски центар „Београд”. Имајући у виду значај тог сегмента, знао сам

да исхрана мора да задовољи биолошке и енергетске потребе пацијената и да се није смело дозволити да буде недовољна, те да, осим објективних, мора да задовољи и субјективне потребе пацијената, да створи задовољство у односу на све друго што се догађа – каже Пелва.

Безбедна и укусна храна као приоритет

Осим разноврсности било је неопходно да се искључи могућност било каквог оболевања због тровања храном до кога би могло да дође, рецимо, током транспорта, као и да се обезбеди да храна буде што лакша за поделу.

– Студентски центар „Београд” обезбедио је прибор за једнократну употребу и посуђе, а у међусобном контакту смо детаљно договорили сарадњу. Основа за планирање и реализацију исхране је седмодневни јеловник, који смо израдили са циљем да између осталог обезбеди и довољну разноврсност, јер су људи у објекту боравили најдуже 14 дана. Желео сам да дневни унос хране обезбеди 3.250 килокалорија, што задовољава потребе приликом обављања средње тешког рада, и свакако је превазилазило потребе пацијената. Циљ је био да људи буду задовољни, што смо и успели јер смо имали веома позитивне реакције на тај део организације. Поред тога што је обезбеђена разноврсност и довољна количина хране, на задовољство корисника утицао је и квалитет припремљене хране, на чему у потпуности треба захвалити Студентском центру „Београд”.

Потпуковник Пелва каже да је, кад је реч о квалитету исхране и логистичком обезбеђењу, важан допринос дало више привредних субјеката. Осим Београдског сајма, „који се изузетно показао, и чије је руководство буквално у тренутку реаговало на сваки позив”, помогао је „Књаз Милош” тако што је обезбедио уређаје за грејање и хлађење воде, а било је и других донација, од филтер чајева, инстант супа, и другог.

Осим исхране, логистичка подршка обезбедила је и низ неопход-

Имајући у виду значај тог сегмента, знао сам да исхрана мора да задовољи биолошке и енергетске потребе пацијената и да се није смело дозволити да буде недовољна, те да, осим објективних, мора да задовољи и субјективне потребе пацијената, да створи задовољство у односу на све друго што се догађа

Потпуковник
др **Денис Пелва**

них услуга које се односе на одржавање хигијене, комуналне и енергетске услуге, инфраструктурно одржавање објекта, одвожење комуналног отпада и друго.

– Имали смо довољан број тоалета и лавабоа, контејнера са тушеви-ма, у складу са препорукама Института за хигијену ВМА. Објекат је чишћен три пута дневно, док је Завод за биоциде и медицинску екологију два пута вршио дезинфекцију, па се, захваљујући стриктном придржавању мера, нико од наших људи нити медицинских радника није заразио вирусом корона.

Више система повезаних синергијом

О специфичности и комплексности логистичке подршке говори и податак да су команди објекта подршку пружили Управа за логистику (Ј-4)

ГШ ВС, Централна логистичка база, Војномедицинска академија, Команда за обуку, РВ и ПВО, али и остале институције ван система одбране, као што је већ поменути Студентски центар „Београд”, али и Клинички центар, који је обезбедио прање веша, а важан допринос дала је и Привредна комора Србије, обезбеђењем постелине за једнократну употребу.

– Привредна друштва су се појавила са понудама за донације. Све су разматране и прихваћене су оне које су имале директан утицај на квалитет логистичке подршке. ДИС је, на пример, желео да донира храну, али имајући у виду да је исхрана у потпуности била обезбеђена, процењено је да ће донација материјала за одржавање личне хигијене имати већи ефекат, тако да су га они донирали у вредности од пет милиона динара. Било је фирми које су донирале апа-

рате за кафу, уз већ споменути „Књаз Милош”, који нас је снабдевао флашираном водом за апарате за загревање воде, која је коришћена за припремање чајева и инстант супа – чорби. Више предузећа је донирало флаширану воду. Започели смо ангажовање на сајму с резервама и залихама које је имала Војска, и то је било довољно за наше потребе, а континуитет у снабдевању не би био нарушен, због постојања закључених оквирних споразума и уговора. Донације су нам помогле да унапредимо снабдевање и, не мање важно, допринеле су унапређењу квалитета логистичке подршке и доброј енергији, важној за све људе у таквој ситуацији.

На питање да ли је као официр интендантске службе нешто научио током овог неубичајеног задатка, потпуковник др Денис Пелва каже да су лично искуство, баш као и процедуре које постоје у Министарству и Војсци, апсолутно примењиве и на овакву ситуацију, те да није било потребно нешто посебно смишљати.

– Ипак, морали смо да водимо рачуна о личној безбедности, а ново искуство је функционисање више система у једном - Војска са осталим државним органима, што потенцијално представља отежавајућу околност, али је овде, у правом смислу речи, постигнута синергија и то је мој доминантан утисак. Сви заједно смо чинили тим и ниједног трена није испољена ничија сујета, нити нерешив проблем.

Логистичка подршка је углавном мање видљива и о њој се ретко говори јер ако би била „видљива”, значило би да се појавио проблем.

– Логистика никад није сама себи сврха, али без ње ниједан задат није могуће реализовати и зато јој је потребно посветити посебну пажњу. Овде је било примарно лечење људи, а ми смо ту били да помогнемо и створимо услове за живот и несметану реализацију задатака. И драго ми је што смо били невидљиви, јер то сведочи о томе како смо радили.!

Фото: Даримир Банда, Срђан Хајстер и Светозар Јовић

Модернизације
средстава НВО

ВРЕДНОСТ ДОМАЋЕГ РАЗВОЈА

Протекли месец обележила су бројна испитивања и прикази средстава НВО. Извршено је опитно гађање ракетама земља-ваздух РЛН-ИЦ, приказано ново наоружање из фабрике „Застава оружје” и нова муниција из „Првог партизана” Ужице, представљен модернизован тенк М-84, изведен фабрички пријем нулте серије модерновог ракетног лансера „огањ” са контролним гађањем. Приказани су ново оклопно борбено возило М-20 MRAP 6x6 и нове униформе за припаднике Војске Србије, а отворени су и нови погони фабрике „Борбени сложени системи Д.О.О” и корпорације „Трајал”.

Приредила Мира ШВЕДИЋ
Фото: Даримир Банда и Јово Мамула

Дигитализовани „огањ”

Гађање ракетама РЛН-ИЦ

Војска Србије се осавремењава и интензивно опрема, било набавкама из иностранства или средствима домаћег развоја. За сваку државу најзначајнији је, ипак, домаћи развој развојно-истраживачких и производних капацитета земље. О бројности и успешности нових пројеката говоре и сви прикази који су одржани крајем маја и током јуна на полигонима и у фабрикама Одбрамбене индустрије Србије. Приказано је пет модернизованих средстава НВО, два новоразвијена, а отворени су и нови погони две фабрике – „Борбени сложени системи Д.О.О” и корпорације „Трајал”.

Ново оклопно борбено возило 6x6

Током протеклог месеца представљена су нова средства НВО, која развијају домаћа предузећа. Седамнаестог јуна демонстриране су у погону предузећа „Застава ТЕРВО” из Крагујевца карактеристике и могућности новог оклопног борбеног возила М-20 MRAP 6x6.

Према речима поручника Лазара Стојнића из Сектора за класично наоружање Војнотехничког института, који је руководио пројекта на развоју овог возила, реч је о борбеном оклопном возилу 6x6 типа MRAP (Mine-Resistant Ambush Protected), направљеном на платформи шасије ФАП-а 2228 која се користи у нашем наоружању. Возило је оклопљено и уз основни ниво заштите, развијен је и додатни модулари оклоп, који ће се, како је додао поручник Стојнић, користити у зависности од намене коју возило буде имало у Војсци Србије. Возило је модулarno, може се користити за различите намене, и моћи ће да носи различите врсте наоружања.

Опитовање домаћег наоружања

За посматраче су најатрактивнија опитна гађања. Припадници Војнотехничког института извели су 22. маја у рејону Војног комплекса „Пасуљанске ливаде” једно такво гађање ракетама РЛН-ИЦ. Те ракете су

намењене за трећу фазу модернизације топа ПАСАРС, те је и гађање изведено с модификованог оруђа ПАСАРС ФМ-1, са удаљеног лансирног пулта и нишанског система. Унапређена верзија ракете користи савремену главу за самонавођење, дигиталну електронику управљања, као и дојеву главу нове конфигурације већег калибра. Циљ тог опитног гађања био је тестирање могућности захвата циља припремне и старт секвенце ракете и аеродинамичке конфигурације, потом провера закона вођења ракете РЛН-ИЦ у реалним условима самонавођења гађањем ваздушног циља, те провера функционалности новоуграђених подсистема ракете.

На полигону „Миоковци” код Чачка, 9. јуна, из противавионског топа Л-70 „бофорс” (ПАСАРС), изврше-

Нови дигитализовани „огањ” има нови ИНС (инерциони-навигациони систем), бројне дигитализације и усавршавања система веза, а обезбеђује и далеко већу брзину употребе – од доласка јединице на ватрени положај до спремности за испаливања борбеног комплекта, дигитализованом „огњу” потребно је три минута

но је гађање циљева на земљи темпирном муницијом 40 mm у оквиру верификационог испитивања усавршеног противавионског топа Л-70 „бофорс” (ПАСАРС). Реч је о новом префрагментираним пројектилу који осим стандардне кошуљице има и тунстенске куглице, велике могућности пенетрације, а има и нови тип упаљача којим од подсистема за електронско темпирање, уграђеним на возило добија радио команду када ће експлодирати. Тиме се постиже да сви пројектили експлодирају у ваздуху, односно у оптималној тачки путање у односу на циљ, чиме се дејство мултипликује и ефекти на циљу су знатно већи. Тако ће се ефикасност јединица Војске Србије опремљених овим противавионским системом значајно

повећати, како при дејству по циљевима у ваздуху тако и при дејству по циљевима на земљи – пешадији, лако оклопљеним возилима и другим неоклопљеним возилима и другим средствима. Иначе, таква врста муниције је „тренд” у свету и њоме се опремају и оруђа која дејствују са средњокалибарском и крупнокалибарском муницијом. Према речима помоћника министра за материјалне ресурсе др Ненада Милорадовића таквом врстом пројектила и системом за темпирање биће опремљени и наши топови 30 mm, 40 mm, али и тенковски топови 125 милиметара.

Пажњу је побудило још једно гађање изведено у Центру за испитивање наоружања и војне опреме Техничког опитног центра у Никинцима. Наиме, 18. јуна вршен је фабрички пријем нулте серије модернизованог ракетног лансера „огањ” са контролним гађањем. Тај нови дигитализовани „огањ” има нови ИНС (инерциони-навигациони систем), бројне дигитализације и усавршавања система веза, а обезбеђује и далеко већу брзину употребе – од доласка јединице на ватрени положај до спремности за испаливања борбеног комплекта, дигитализованом „огњу” потребно је три минута.

На пројекту дигитализованог „огња”, чији је развој завршен прошле године, учествује неколико предузећа Одбрамбене индустрије Србије. Носилац серијске модернизације је „Прва петолетка” из Трстеника која испоручује главне подсистеме, а велики део радова извршава ТРЗ „Чачак”. Како је најављено, ускоро се очекује предаја нулте серије, односно једне и по батерије и иницијално опремање овим артиљеријским системом, а до краја године планирано је да се најмање још једна батерија модернизује на исти начин.

За то оруђе се управо завршава развој нове генерације муниције, а један тип ракете с одговарајућим упаљачима већ је уведен у наоружање – то је М-18 и уговорена је производња с „Крушиком” значајних количина те ракете.

Ракета „АЛАС“

„Заставино“ стрелачко наоружање нове генерације

– Тиме се развој наше ракетне артиљерије не завршава. Следећа фаза је модуларни „огањ“, а то је оруђе са сасвим новим могућностима какве до сада наша ракетна артиљерија није имала – да гађа свим врстама постојећих невођених ракетних пројектила, укључујући и пројектиле домета 40 km, који су већ развијени и ракетне пројектиле домета 50 km који су у развоју, укључујући и ракету са корекцијом путање. Реч је о првом нашем артиљеријском оруђу које може да гађа и вођеним ракетама, а у оквиру рада на прототипском оруђу интегрисани су и сви подсистеми за припрему, извршење гађања и вођење ракете, као што је ракета „АЛАС“ – нагласио је помоћник министра одбране за материјалне ресурсе и додао да се у Војнотехничком институту развијају и ракете „кошава 1“ и „коша-

Модернизовани тенк М-84

Борбено возило М-20 MRAP 6x6

ва 2", које ће домет наше ракетне артиљерије подићи на преко 50 километара и својим бојевим главама велике ефикасности и системима за термално навођење омогућити уништавање циљева за које наша артиљерија до сад није имала могућности.

Прикази нових и модернизованих средстава

На полигону фабрике „Застава оружје” одржан је крајем маја састанак Тима за развој новог стрељачког наоружања на којем су сумирани резултати до тада реализованих завршних испитивања система која обавља Технички опитни центар. На Стрелишту је извршена демонстрација наоружања и нове муниције, као и оптичких уређаја, током које су присутни имали прилику да се увере у њихове могућности, функције и предности. Реч је о

За нове униформе одабрана су актуелна, добра и савремена решења

комплетној фамилији стрељачког наоружања нове генерације, која би требало да значајно унапреди способности пешадије Војске Србије, према неким прорачунима и до 30 процената.

Представници Техничког опитног центра упознали су чланове Тима о резултатима опитовања. Наиме, при крају је опитовање главног елемента новог система стрељачког наоружања, модуларне пушке 6,5 и 7,62 mm, која је до сада прошла готово 95 % испитивања. Следи опитовање скраћене пушке, аутомата или „пушке за посаду“, након чега ће се наставити испитивања три типа снајперских пушака и модернизованог пушкомитраљеза М84. Први елемент новог система, метак 6,5 mm, већ је уведен у наоружање Војске Србије, а спрема се увођење осталих типова те муниције. Очекује се да се до краја године изврши иницијално опремање једног пешадијског батаљона новом генерацијом стрељачког оружја.

Још један приказ побудио је пажњу јавности. Реч је о модернизованом тенку М-84, ознаке М-84 АС1, који је представљен 8. јуна у Техничком ремонтном заводу „Чачак“. Тенк М-84 направљен је пре 36 година, а на његову модернизацију чекало се безмало 30 година. Осавремењавање ће се одвијати у две фазе и на тај начин ће практично сви витални подсистеми бити осавремењени новим технологијама. У овој првој фази модерни-

зације, која је приказана у ТРЗ „Чачак“, акценат је дат на побољшању заштите уградњом експлозивно реактивног оклопа најновије генерације, ватрене моћи уградњом даљински управљана борбене станице 12,7 mm као и ситуационе свесности помоћу подсистема за побољшање визуелизације возача и осматрања командира. Од додатних подсистема приказани су и нове коване гусенице, цев топа и друга опрема из модернизационог сета тенка. Почетак серијске модернизације тенкова у овој фази очекује се до краја године.

Нова униформа

У Дому Гарде представљене су 6. јуна и нове униформе за припаднике Војске Србије. Том приликом је потпуковник Милан Кулић из Сектора за материјалне ресурсе рекао да је развој војних униформи и опреме за војску сталан и константан задатак, при чему се води рачуна о испуњењу свих тактичко-техничких захтева корисника одеће и опреме која се уводи у употребу. Говорећи о новим униформама он је истакао да су одабрана решења актуелна, добра и савремена. Комплет униформе за извиђачке, диверзантске и падобранске јединице који има 26 делова развила је домаћа индустрија, а у изради су први пут учествовали извиђачи, диверзанци и падобранци са својим искуствима. У изради те униформе коришћени су савремени материјали.

Представљена је и униформа М-19 намењена за извршавање свих војно-полицијских задатака. У комплекту има 28 делова и намењена је за рад у свим земљишним и временским условима.

Отворени погони у фабрикама

За јачање одбрамбене моћи земље значајно је и отварање нових погона са развијеним одбрамбеним производним технологијама. Тринаестог јуна отворен је производни погон у оквиру прве фазе изградње Фабрике за машинску обраду метала у склопу фабрике „Борбени сложени системи Д.О.О“ у месту Пљаково код Куршумлије. Реч је о инвестицији вредној 8,5 милиона евра. У новим објектима укупне површине од око три хиљаде квадратних метара запослено је 80 радника, а очекује се у наредне две године, када се заврше планирани радови, да ће бити запослено око 300. Нови погон фабрике „Борбени сложени системи“ у Куршумлији изграђен је на основу исказане потребе за производњом већих серија оклопних борбених возила „милош“.

Према речима директора компаније „Југоимпорт-СДПР“ Југослава Петковића, то је за Куршумлију велики празник, јер се после скоро 40 година отвара неки производни погон у том граду. Камен темељац за изградњу фабрике положен је 12. октобра, а изградња се одвијала у условима ванредног стања.

Три дана касније, тачније 16. јуна, отворена су у крушевачкој „Трајал корпорацији“, веома важном предузеће за Одбрамбену индустрију Србије, два нова погона – за производњу ракетне горивне траке и асемблирање неелектричних детонатора.

Генерални директор корпорације „Трајал“ Милош Ненезић истакао је да су та два новоотворена погона веома битна за фабрику, јер на тај начин „Трајал“ постаје једина фирма у Европи која има комплетну лезу индустријских експлозива, неопходних за надземну и подземну експлоатацију.¹

Фото: Јово Мамула

Специјални прилог

Беспилотне летелице

МОЋНИ БОРЦИ ИЗ ВАЗДУХА

Крај прошлог и почетак овог века обележили су убрзан развој технике и нове технологије. Прва војна беспилотна летелица полетела је 1917, свега осам година након што је Луј Блерио извео први лет преко Енглеског канала и 14 година након првог лета браће Рајт. У питању је била радио-управљана летелица „Ruston Proctor Aerial Target”, а као основ за контролу лета коришћена је технологија Теслиних таласа. Захваљујући изузетном напретку на пољу роботике, комуникацијских система и савремене оптоелектронске опреме развијене су прве роботизоване, беспосадне платформе, који ће у будућности имати све значајнију улогу у оружаним снагама широм света. Због тога се већ сада са разлогом сматра да савремено бојиште практично више није могуће замислити без њихове активне употребе, било да је реч о употреби на копну, ваздуху, мору и морским дубинама.

Пише Владе РАДУЛОВИЋ

Прва конкретнија интересовања научника и инжењера за област беспилотних летелица и бродова забележена су још половином 19. века. У том периоду долази и до прве борбене употребе једног беспилотног ваздухоплова у директном оружаном сукобу. Када је у јулу 1849. године опколила Венецију, аустријска војска је са својих утврђених положаја и брода Vulcano пустила око две стотине балона,

од којих је сваки носио бомбу тежине између 10 и 15 килограма. Међутим, услед неповољних ваздушних струја ефекат тог напада био је минималан, но ипак довољан да остане забележен у историјским архивима.

Након тога уследиле су деценије развоја, демонстрација и покушаја да се направи летелица којом ће бити могуће управљати са земље, а први конкретни помаи забележени су у САД током Првог светског рата. Дакле, уколико посматрамо само ваздухопловну компоненту, прва војна беспилотна летелица полетела је 1917, свега осам година након што је Луј Блерио извео први лет преко Енглеског канала и 14 година након првог лета браће Рајт. У питању је била радио-управљана летелица „Ruston Proctor Aerial Target”, а као основ за контролу лета коришћена је технологија Теслиних таласа.

Развој ових платформи наставио се и у периоду између два светска рата и траје све до данас. Прва масовна производња малих беспилотних летелица за војску и морнарицу покренута је у САД почетком 1940. године у компанији „Radioplane”, коју је касније купила светски позната групација „Northrop Grumman”. Настављајући ту традицију, Сједињене Америчке Државе данас заузимају водећу улогу у области беспилотних ваздухоплова, како борбених тако и оних коју су намењени за извиђачке задатке и прикупљање обавештајних података. Најближи конкуренти су им Израел и Кина, као и Русија и Турска, које у поседање време бележе изузетно убрзан развој на том пољу. Иначе, према доступним подацима, различити типови и категорије беспилотних летелица тренутно се производе (или су представљени као прототипови) у чак 63 државе света.

За разлику од већине светских армија, САД су једна од ретких земаља која поседује беспилотне летелице којима може управљати са своје територије, вршећи при томе оперативну употребу платформе на било којој тачки света. Уз то, треба имати у виду и велики број војних база САД, као и носача авиона, што све укупно омогућава да се оператери и елементи за извођење мисије налазе на сигурним локацијама.

„PREDATOR” И ЊЕГОВЕ ВАРИЈАНТЕ

Беспилотна летелица MQ-1 „Predator” компаније „General Atomics Aeronautical Systems” развијена је из извиђачке беспилотне летелице RQ-1A, која је први пут оперативно употребљена изнад Босне и Херцеговине у периоду од јула до новембра 1995, где је и забележено њено прво обарање (дејством ПВО 11. дубичке бригаде Војске Републике Српске над Посавином 11. августа 1995). Прво стационирање ове летелице изван САД било је управо током мисије на Балкану, у албанској ваздухопловној бази „Гјадер-Задрима”.

Иако је њена првобитна намена била извиђање из ваздуха и прикупљање података током лета, већ крајем деведесетих година долази до интегрисања наоружања и тестирање прве борбене верзије MQ-1A. Процес интеграције завршен је до краја 2001, а прво борбено искуство за-

бележено је 2002. године. Даљим развојем настаје варијанта MQ-1B, чиме званично „предатор” постаје беспосадна платформа која имао способност ношења наоружања и извршавања борбених мисија из ваздуха. Управо због тога врло брзо постаје примарна беспилотна летелица за реализацију задатака Ратног ваздухопловства САД и Централне обавештајне агенције у Авганистану и Пакистану, а касније и на подручју Ирака, Јемена, Либије, Сирије и Сомалије.

Основни конструкторски захвати на новој платформи подразумевали су ојачану конструкцију крила, интеграцију носача наоружања, уградњу турбоелисног мотора, као и напредне оптоелектронске опреме и система за одлеђивање, што је омогућило успешну експлоатацију при изузетно ниским температурама. Због изузетних карактеристика америчка војска је примила укупно око 360 летелица овог типа у различитим варијантама, на којима је већ августа 2011. остварено милион сати лета.

Поменути број је, што због губитака, што због повлачења из наоружања, редукован на 154 примерка у мају 2014, да би ове летелице и званично биле повучене из употребе 2018. године у корист свог наследника MQ-9 „Reaper” (Predator B).

Када је реч о тактичко-техничким карактеристикама, MQ-1B опремљен је „Raytheon”-овим AN/AAS-52 вишенаменским нишанским системом MTC-A (Multi Spectral Targeting

System-A), који укључује електрооптичке/инфрацрвене видео-камере, ласерски даљиномер и обележивач циљева и поседује могућност детекције циљева 360° у хоризонталној и +60/-120° у вертикалној равни. Даља унапређења (Block 10/15) подразумевала су и интеграцију комуникацијског уређаја ARC-210, као и IFF/SIF транспондера APKS-100 са четири режима рада.

На платформу је интегрисан AN/ZPQ-1 SAR (Synthetic Aperture Radar) радарски систем, који летелици омогућава претрагу терена, откривање и праћење циљева кроз дим, маглу и густе облаке. Покреће је четвороцилиндрични Rotax 914F мотор јачине 115 КС. Дуга је 8,22 m, висока 2,1 m и има распон крила од 14,8 m (16,84 m у варијанти Block 10/15).

Тежина празне летелице, без наоружања и додатне опреме, јесте 512 kg, а максимална тежина при полетању 1.020 килограма. Максимална брзина летелице је око 220 km/h, а крстарећа између 135 и 175 km/h, па ова платформа у ваздуху са једним пуњењем, зависно од оптерећења, може да проведе и више од 20 сати. Оперативни долет летелице је 1.250 km, а максимална висина лета 7.620 метара.

Када је реч о наоружању, „предатор” примарно носи две ласерски вођене ракете ваздух-земља AGM-114 „Hellfire”. Као додатна опција, постоји могућност инсталирања ракете ваздух-ваздух AIM-92 „Stinger”, али и до шест ракета AGM-176 „Griffin” кратког домета.

„PREDATOR”

дужина: **8,22 m**

висина: **2,1 m**

распон крила: **14,8 m**

максимална брзина: **220 km/h**

крстарећа брзина: **135–175 km/h**

макс. тежина при полетању: **1.020 kg**

у ваздуху без допуне горива: **20 h**

макс. висина лета: **7.620 m**

„REAPER”

Једна од најчешће помињаних беспосадних платформи у америчкој војсци је беспилотна летелица MQ-9 „Reaper” (Predator B) поменуте компаније „General Atomics Aeronautical Systems”. Конструисана је као прва савремена борбена беспилотна летелица (често коришћен назив је и ловац/убица) велике издржљивости и аутономије лета и представља даљи развој описане платформе MQ-1 „Predator”. Примарна мисија и основна карактеристика јој је могућности извршења борбеног дејства по циљевима у покрету са велике висине и у сложеним временским условима, уз поседовање способности откривања и праћења подморница. У секундарној мисији може послужити као извиђачка летелица, ангажована на прикупљању обавештајних података и надзору територије.

Према доступним информацијама, сматра се да је та летелица, уз свог поменутог претходника, најчешће коришћена беспосадна платформа приликом извођења ваздушних удара на поједине циљеве у Авганистану, Пакистану, Сомалији, Јемену, Ираку и Сирији. Последњи такав догађај десио се почетком ове године, када је управо дејством MQ-9A „Reaper” убијен ирански генерал Касим Сулејмани.

Основу те летелице чини вишенаменски нишански систем MTS-B (Multi Spectral Targeting System-B), у којем је интегрисан инфрацрвени сензор, дневна монохроматска колор ТВ камера, као и ТВ камера са појачивачем сиг-

„REAPER”

дужина: **11 m**

висина: **3,7 m**

распон крила: **20,1 m**

максимална брзина: **480 km/h**

крстарећа брзина: **313 km/h**

макс. тежина при полетању: **4.760 kg**

у ваздуху без допуне горива: **27 h**

макс. висина лета: **15.200 m**

нала, обележивачем циљева и ласерским даљиномером, те радарска компонента коју чини AN/APY-8 Lynx II радар са два основна мода рада – SAR (Synthetic Aperture Radar) и GMTI/DMTI (Ground/Dismount Moving Target Indicator).

Платформу покреће Ханивел TRE331-10 турбо-пропелерни мотор (војна ознака Т-76) јачине 900 КС. Дужина летелице је непуних 11 m, распон крила 20,1 m, висина 3,7 m, а маса празне летелице од 2,223 kg (односно максималне полетне тежине 4.760 kg). Максимална брзина летелице је 480 km/h, крстарећа брзина је 313 km/h, а летелица у ваздуху без допуне горива може остати око 27 сати, односно до 14 сати уколико је потпуно наоружана. Борбени радијус је, зависно од оптерећења, око

2.200 km, а максимална декларисана висина лета 15.200 m, односно око 10.000 m, уколико је платформа наоружана. Током лета летелицу из командног центра опслужују два члана посаде – пилот и оператор сензора и оптоелектронског склопа.

Када је реч о наоружању, MQ-9A „Reaper” на четири поткрилна носача може понети и до 1.361 kg наоружања, које обухвата ласерски навођене ракете ваздух–земља AGM-114 „Hellfire”, ласерски вођене бомбе GBU-12/B „Paveway II”, као и вођене пројектиле ваздух–земља GBU-38 JDAM, уз могућу опцију интегрисања ракета ваздух–земља AGM-65 „Maverick”. Такође, разматрана

је и могућност потенцијалне интеграције „Raytheon” ракете ваздух–ваздух типа AIM-9 „Sidewinder” и AIM-120.

Након увођења у оперативну употребу развијена је и напреднија варијанта тог ваздухоплова под називом „Reaper Extended Range”. Унапређена платформа поседује могућност ношења додатних спољашњих резервоара, има ојачан стајни трап, нови систем за контролу трошења горива током мисије, као и нови пропелер са четири крака. То се одразило на аутономију лета, која је са 27 повећана на више од 35 сати. У производњи се налази и варијанта „Block 5”, која осим наведеног поседује и надограђен оптоелектронски склоп, дигитални електронски контролни систем мотора, додатни заштитни линк за комуникацију и пренос података, као и нове носаче наоружања.

„GLOBAL HAWK”

Још једна летелица заузима изузетно значајно место у САД. Реч је о беспилотној летелици RQ-4 „Global Hawk” корпорације „Northrop Grumman”, која је свој први лет обавила 28. фебруара 1998. године. Иако су сви примерци прве серије „Block 10” (познатији још и као RQ-4A) америчкој војсци испоручени до краја 2006, паралелно са том испоруком радило се на даљем унапређењу поменуте платформе, па је након одређених модификација на носном делу и крилима летелице отпочео процес увођења у наоружање платформе „Block 20” (RQ-4B).

Први лет новог „Block-a” обављен је 1. марта 2007. у Калифорнији, а осим поменутих модификација у погледу конструкције летелице (повећан распон крила и дужина летелице), повећана је и носивост корисног терета на око 1.400 килограма. У годинама које су уследиле дошло је до даљих модификација и унапређења платформе („Block 30” и „Block 40”), заснованих пре свега на искуствима током оперативне употребе. У тим процесима највише су унапређене могућности оптоелектронских склопова, радарских елемената и комуникацијских система, чиме је ова летелица далеко превазишла чувени U-2.

Беспилотна летелица RQ-4 „Global Hawk” важи за једну од најнапреднијих извиђачких беспосадних платформи на свету. Захваљујући изузетним карактеристикама радарског и оптоелектронског склопа (радарски систем са „синтетичким отвором” и електрооптички/инфрацрвени сензори дугог домета), поменути ваздухоплов у стању је да за 24 часа изврши извиђање до 100.000 km² циљане територије. У складу са тим, основни задатак летелице „Global Hawk” је да током лета прикупи податке по дубини задате територије и тако пружи директну подршку команди и сопственим трупима на земљи. Целокупан процес прикупљања и слања података изузетно високе резолуције практично се одвија у реалном времену, без обзира на сложеност временских услова и доба дана и ноћи.

„GLOBAL HAWK”

дужина: **14,5 m**

висина: **4,7 m**

распон крила: **39,9 m**

максимална брзина: **630 km/h**

крстарећа брзина: **570 km/h**

макс. тежина при полетању: **14.628 kg**

у ваздуху без допуне горива: **30 h**

макс. висина лета: **18.000 m**

Труп летелице направљен је од алуминијума, крила од композитних материјала велике чврстоће, а целокупну платформу покреће Alison Rols-Rojs AE 3007 турбомотор (војна ознака F137-RR-100) потиска око 34 kN. Последње верзије („Block 30” и „Block 40”) карактерише дужина од 14,5 m, распон крила 39,9 m и висина 4,7 m, уз масу празне летелице од 6,781 kg (односно максималне полетне тежине 14.628 kg). Максимална брзина летелице је 630 km/h, крстарећа брзина је 570 km/h, а летелица у ваздуху без допуне горива може остати више од 30 сати. Оперативни опсег лета је око 22.800 km, а максимална висина лета 18.000 метара.

Платформом из оперативног центра управљају три оператора, од којих је један задужен за управљање беспилотном летелицом (Mission Control Element), други за оптоелектронске компоненте и сензоре који прикупљају податке, а трећи за системе за лансирање и прихват летелице (Launch and Recovery Element).

„Global Hawk” је значајна и са историјског аспекта јер је летелица евиденцијског броја 982003 поставила 21. марта 2001. рекорд у издржљивости, односно непрекидном лету у ваздуху, летевши укупно 30 часова 24 минута и 1 секунду. Током истог лета постављен је и рекорд у висини лета једног беспилотног војног ваздухоплова, који је износио 19.928 метара. Након скоро месец дана од овог лета, 24. априла исте године, „Global Hawk” постала је и

КИНЕСКИ CH-4

дужина: **8,5 m**

висина: **3,4 m**

распон крила: **18 m**

максимална брзина: **235 km/h**

крстарећа брзина: **180 km/h**

макс. тежина при полетању: **4.760 kg**

у ваздуху без допуне горива: **40 h**

макс. висина лета: **7.200 m**

прва летелица која је прелетела Пацифик. На свом путу од ваздухопловне базе „Edwards” у Калифорнији до базе „Edinburgh” у Аустралији прелетела је укупно 13.219,86 km и провела у ваздуху око 22 сата.

КИНЕСКИ CH-4

Борбена беспилотна летелица CH-4 развијена је као пројекат у 701. истраживачком институту, односно 11. академији кинеске корпорације CASC (China Aerospace Science and Technology Corporation) и припада „Cai Hong” (CH) фамилији беспилотних летелица. Примарно је намењена за извршавање борбено-извиђачких мисија (CH-4B), али постоје и верзије за обављање извиђачких, патролних и осматрачких задатака (CH-4A) над копном и морем.

Када је крајем 2014. године прототип први пут представљен јавности, многи су га због изгледа који изузетно подсећа на амерички „Reaper” (једина изразита визуелна разлика је непостојање два вентрална пера испод V-репа код кинеског CH-4) окарактерисали као његову јефтинију варијанту. Зато се од почетка свим заинтересованим купцима CH-5 наметнуо као потенцијална алтернатива скупој америчкој платформи. Ипак, та два ваздухоплова разликују се по тактичко-техничким карактеристикама. Велика разлика огледа се пре свега у погледу ограничене могућности на пољу издржљивости, домета, брзине и детекције у корист америчког модела.

Дужина летелице је 8,5 m, распон крила 18 m, тежина 1.300 kg, а максимална носивост корисног терета 345 kg. На предњем делу платформе, у доњој зони смештен је електрооптички склоп са сензорским комплетом, који подразумева инфрацрвене и дневне камере са увећањем слике, комуникацијске релеје и ласерски даљиномер. Максимална висина лета је 7.200 m, уз могућност дејства убојним средствима са 5.000 m и просечном висином обављања мисија између 3.000–5.000 m. Максимална декларисана брзина летелице је 235 km/g, крстарећа 180 km/h, а време provedено у ваздуху, зависно од оптерећења, између 30 и 40 часова (са пуним борбеним комплетом претпоставља се да је максимално време лета око 14 сати). Летелицу покреће клипни мотор јачине 100 КС.

Када је реч о наоружању, на платформу се може интегрисати четиришест кинеских ласерски вођених ракета ваздух–земља Lan Jian 7, модерне противтенковске ласерски вођене ракете AR-1/HJ-10 (кинески еквивалент америчкој ракети „Hellfire”) и прецизно вођене бомбе типа TG100.

Беспилотна летелица CH-4 забележила је највише остварених борбених мисија против Исламске државе у Ираку, где су је први пут употребиле ирачке снаге током сукоба са припадницима ИСИС-а (у провинцији Анбар), као и током операција за ослобађање Мосула и других делова земље. Саудијска Арабија своје беспилотне летелице овог типа успешно је кори-

стила у обрачуна са Хутима у Јемену. Међу осталим корисницима ове платформе у различитим варијантама налазе се Египат, Уједињени Арапски Емирати, Алжир, Замбија, Етиопија, Пакистан, Јордан, Индонезија и Мјанмар. Сматра се да је заправо та платформа послужила као узор за израду „Saqr-1”, саудијске беспилотне летелице. Такође, у Кини су у току и завршни радови на отпочињању серијске производње летелице CH-5, која представља знатно напреднију верзију поменутог CH-4. Нову платформу карактеришу изузетно побољшане перформансе у погледу висине и дужине лета, као и укупне тежине корисног терета при полетању, која износи око 1.200 килограма.

„ANKA-S”

дужина: **8 m**

висина: **3,4 m**

распон крила: **17,3 m**

максимална брзина: **217 km/h**

крстарећа брзина: **204 km/h**

макс. тежина при полетању: **1.600 kg**

у ваздуху без допуне горива: **24 h**

макс. висина лета: **9.100 m**

ТУРСКА „ANKA-S”

„Anka-S” је турска борбена беспилотна летелица настала развојем ненаоружане платформе за надзор и прикупљање обавештајних података из ваздуха. Уведена је у наоружање турске војске 2017. године и резултат је рада инжењера авио-индустрије те земље (Turkish Aerospace Industries). Након првобитне верзије „Anka” (у варијанти А, А+ и В), платформа под ознаком „S” први пут је полетела у септембру 2016. године. Серијска производња покренута је 2017, а прва серија од два ваздухоплова испоручена је турском ратном ваздухопловству у фебруару 2018. године. У августу исте године „Anka-S” извела је „први сателитски контролисани ваздушни удар” у Турској, а у

децембру и први лет мотором произведеним у турској индустрији мотора. Наредне године изведен је најдужи лет без прекида и „Anka” је летела дуже од 24 сата под пуним оптерећењем. Конструкција је највећим делом израђена од композитних материјала (изузев појединих, виталних сегмената, израђених од материјала изразите чврстоће) и опремљена електроекспулзивним системом заштите од леда.

Иако је у почетку платформу покретао Thielert Centurion 2.0S дизел-мотор, данас се у тим летелицама налази турбопропелерни дизел/ЈП-8 мотор PD170 јачине 155 КС, развијен у домаћим производним погонима моторне индустрије. Дужина летелице је 8 m, распон крила 17,3, а висина 3,4 метра. Максимална брзина је 217, а крстарећа 204 km/h. Оперативни домет је око 160 km, али се уз подршку сателита он може продужити и до 1.400 km. Максимална тежина летелице приликом полетања је 1.600 kg, максимална надморска висина лета око 9.100 m, а време проведено у ваздуху дуже од 24 сата. Укупна носивост корисног терета је 200 kg и подразумева радарски склоп који чини SAR радар, GMTI радар за детекцију покретних циљева на земљи и радар са инверзно синтетичком апертуром (инверзни SAR), склоп за сателитску комуникацију и електрооптички/инфрацрвени склоп, ласерски даљномер, ласерски обележивач и систем за идентификацију „свој-туђ”. Платформа је опремљена и „ViaSat’s VR-18C

„BAYRAKTAR TB2”

дужина: **6,5 m**

висина: **2,2 m**

распон крила: **12 m**

максимална брзина: **220 km/h**

крстарећа брзина: **130 km/h**

макс. тежина при полетању: **630 kg**

у ваздуху без допуне горива: **24 h**

макс. висина лета: **8.230 m**

Highpower SATCOM” антенном за сателитску комуникацију и двоструким дата-линком за размену података.

Борбени комплет летелице базиран је на „Rokestan” малогабаритној полуактивно вођеној ласерској муницији типа MAM-L, као и на ласерски вођеним ракетним зрнима Cirit 2.75in калибра 70 mm. Тако наоружана летелица „Anka-S” своју прву оперативну употребу имала је током битке за Идлиб и до сада су, према саопштењима регуларних снага Сирије, њиховим ПВО системима оборена три беспилотна ваздухоплова тог типа.

„BAYRAKTAR TB2”

Иако према турској класификацији „Bayraktar TB2” важи за тактичку беспосадну платформу (због избегавања Турске да створи директног противника постојећој борбеној летелици „Anka”), та летелица задовољава све потребне услове и стандарде које је неопходно да поседује један борбени беспосадни ваздухоплов. Настала је као резултат рада компаније „Kale-Baykar” и представља наставак развоја извиђачке летелице „Bayraktar” развијене за потребе турских оружаних снага, у којима се налази од 2014. године. Процес развоја поменутог пројекта под ознаком „Bayraktar TB2” подразумевао је, поред способности обављања обавештајних и извиђачких мисија, и могућност реализације борбених задатака употребом интегрисаног наоружања. Први лет летелица је обавила у априлу 2014, а до краја наредне го-

дине су у оперативној употреби оружаних снага Турске биле две серије од по шест примерака.

Када је реч о тактичко-техничким карактеристикама, ту летелицу одликује монокок тип трупа и обрнута V структура репа. Приликом израде конструкције коришћени су хибридни композити од угљенична влакна и кевлара, док су поједини зглобни сегменти и спојеви израђени од алуминијума. Платформу покреће бензински „Rotax 912” мотор са директним убризгавањем, снаге 100 КС и променљивим нагибом пропелера, што му омогућава врло ефикасан рад на средњим висинама. Распон крила летелице је 12 m, а дужина 6,5 m. Укупна полетна маса платформе је 630 kg, од чега 150 kg представља укупни капацитет корисног терета који платформа може понети са собом. Максимална брзина је 220, а крстарећа око 130 km.

Функција осматрања и извиђања ослања се на електрооптички и инфрацрвени (ИЦ) модул камера, ласерски обележивач и ласерски даљиниomer. „Bayraktar TB2” поседује и потпуно аутоматску контролу лета, могућност потпуног аутоматског полетања и слетања, као и друге функције попут навигације са унутрашњом фузијом сензора без зависности од ГПС подршке, аутоматско крстарење и праћење руте и таксирање ка полетној стази и паркингу.

Оперативни домет комуникације између земаљске станице и платформе је око 150 km, а максимална

достигнута висина лета током тестова 2014. и 2015. године била је око 8.230 m. Време проведено у ваздуху било је 24 сата и 34 минута (при висини лета од око 5.450 m).

Та летелица користи идентично наоружање као и раније поменута „Anka-S”. У питању су полуактивно ласерски вођене ракете МAM-L и МAM-C, као и ласерски вођена ракетна зрна калибра 70 mm „Cirit”. Уз наведено, у прошлом периоду рађени су опити са интегрисаним противоклопним UMTAS ласерским пројектиlima.

Осим турских оружаних снага, на основу уговора из марта 2018, шест летелица овог типа биће у употреби оружаних снага Катарa, а 12 (уговором из јануара 2018) у оружаним снагама Украјине.

Обе турске летелице имају иза себе борбено искуство са конфликтних подручја Ирака, Сирије и Либије, где су извеле велики број налета и удара по противнику, као и против курдских формација на сопственој територији. Ипак, и поред тога уочене су одређене мањкавости, па су осим дејствима артиљеријско-ракетних ПВО система ове летелице успешно обаране и лаким преносним ракетним системима. Илустрације ради, само у прошлих годину дана Хафтарове трупе у Либији обориле су најмање три беспилотне летелице „Bayraktar TB2”, док су истовремено успешно извршавале дејства својим платформама „Wing Loong 2” кинеске производње. С друге стране, та летелица уништила је неколико ПВО система „панцир”, којима су рас-

„HERMES 900”

дужина: **8,3 m**

висина: **1,2 m**

распон крила: **15 m**

максимална брзина: **220 km/h**

крстарећа брзина: **112 km/h**

макс. тежина при полетању: **1.180 kg**

у ваздуху без допуне горива: **35–40 h**

макс. висина лета: **9.100 m**

полагале Хафтарове снаге. Турска поседује и трећу тактичку борбену беспилотну летелицу. Рече је о платформи Vestel Karayel-SU, компаније „Vestel”, која може да носи исту гаму наоружања као и два претходно поменута ваздухоплова. У току је и развој много већег борбеног беспилотног ваздухоплова под називом „Akinci”, за који је предвиђено да носи крстареће ракете COM-A тежине око 230 килограма.

„HERMES 900”

Наставком унапређења платформе под ознаком „Hermes 450”, израелска компанија „Elbit Systems” развила је један од тренутно најчешће коришћених тактичких војних беспосадних ваздухоплова на свету. Реч је о беспилотној летелици „Hermes 900”, коју су први пут борбено употребили Израелци током војних операција у појасу Газе половином јула 2014. године.

Иако се први лет те летелице десио неколико година раније, крајем 2009, поменути оружани сукоб био је од посебног значаја за будући развој летелице „Hermes”, јер су након реализованих борбених мисија израелски конструктори одлучили да платформи додатно побољшају карактеристике и отклоне мане уочене током њене експлоатације, што је и реализовано до половине новембра 2015. године. Тиме је ова беспилотна летелица оспособљена за извршавање ширег спектра задатака – од обавештајног рада и прикупљања података из ваздуха, преко надзора копна и мора, до извиђања, откривања циљева и њихове елиминације. Све наведене мисије ваздухоплов може извршавати самостално или као део шире интегрисаног система са више платформи.

Према тактичко-техничким карактеристикама, „Hermes 900” одликује максимална полетна тежина од 1.180 kg и укупна тежина корисног терета која износи 350 kg. Електрооптички склоп чине различити типови сензора и дневно-ноћних камера, који платформи омогућавају снимање слика и видео-материјала високе резолуције дању и ноћу, док се летелица налази у облацима, киши, диму, магли и смогу. Затим, SAR радар и индикатор циљева у покрету (GMTI), ласерски даљиномер и обележивач, блок за електронско ратовање и пресретање комуникација, комуникацијске релеје и вишенаменске сензоре за сателитску комуникацију, уређаје за контролу ваздушног саобраћаја и транспондер за идентификацију „свој-туђ”.

Платформу покреће „Rotax 914” турбо-мотор јачине 115 КС. Дужина летелице је 8,3 m, а распон крила 15 m. Максимална висина лета износи око 9.100 m, максимална брзина 220 km/h, а крстарећа 112 km/h. Платформом са земље управљају два члана посаде, пилот и оператор, а зависно од оптерећења „Hermes 900” у ваздуху може провести између 35 и 40 часова.

Када је реч о наоружању, ова летелица има могућност ношења до четири ласерски вођене ракете ваздуха–земља типа AGM-114 „Hellfire”, ракете ваздух–ваздух типа AIM-92 „Stinger”, као и до две ласерски вођене бомбе GBU-12 „Paveway”.

Осим Израела, корисници ове беспилотне летелице су и Азербејџан, Бразил, Чиле, Колумбија, Мексико, Исланд и Швајцарска.

ЧЕШКИ АКРОБАТА

Пише Славиша ВЛАЧИЋ

У свету постоји много лаких клипних авиона намењених за спортско, школско и рекреативно летење. Међутим, број типова авиона те категорије који се употребљавају у обуци војних пилота далеко је мањи. Један од најистакнутијих модела је чешки Zlin 242L, авион акробатске категорије. Налази се на употреби у делу војних ваздухопловстава у нашем окружењу већ годинама.

Zlin Z242L је летелица која се, између осталог, налази у наоружању северномакедонског, мађарског, словеначког и хрватског ваздухопловства. Овај тип авиона доспео је у центар пажње почетком маја када су након уде-са у широј зони Аеродрома Задар погинули инструктор и ученик на обуци. Прва последица догађаја била је оставка хрватског министра одбране, премда је испитивање узрока уде-са још у току.

ВАЗДУХОПЛОВИ ДУГЕ ТРАДИЦИЈЕ

Фабрику авиона „Злин“, у којој се производи и Z242L, основао је 1934. године познати чешки индустријалац Томаш Бата, познат пре свега по про-

изводњи обуће. Погони су подигнути у месту Отроковице у моравском региону Злин, у близини истоименог града.

Први значајнији модел авиона био је ZlinZ-XII, који је до почетка Другог светског рата произведен у неколико стотина примерака. Током немачке окупације и ова фабрика је, као и цела чешка ваздухопловна индустрија, производила авионе за потребе немачке окупационе војске. Примарни модел био је Bücker Bü 181, лаки школски двосед на којем су се темељили и први послератни модели ове фабрике (Z-181, Z-281, Z-381). Нагла експанзија ваздухопловног спорта у Источној Европи под окриљем војних државних аеро-клубова дала је ветар у леђа авионима „злин“, који су након ➤

(Извор Zlin Aircraft)

Кабина авиона Z242L
Guru који се данас нуди,
комбинује дигиталне и
класичне инструменте

Другог светског рата израђивани у великим производним серијама.

У првим послератним годинама иницирана је фамилија авиона „тренер” која је, у различитим варијантама, од 1945. до 1974. године произведена у готово 1.500 примерака. Била је реч о авионима типа Z-26, Z-126, Z-226, Z-326, Z-526 и Z-726. Та серија авиона, као и њихова употреба у РВ и ПВО ЈНА описана је у „Одбрани” бр. 249 из 2016. године.

Сходно позицији на тржишту произвођач авиона „Злин” је крајем шездесетих година уочио да се ближи технолошки плафон и крај развојних потенцијала породице авиона „тренер”, због чега су биле нужне промене. Започет је развој нове генерације лаких спортских и школских авиона, познате под ознаком серије Z40. Наиме, доминантни западни произвођачи као што су „Пајпер” или „Цесна” (Piper/Cessna) промовисали су у категорији лаких једномоторних авиона концепт седишта једно поред другог, а не једно иза другог, у тандему, као што је то било у фамилији „Тренер”. Тандем распоред седишта иначе је типичан за војну обуку пилота, која у плановима чешких конструктора очигледно није више била искључиви приоритет. Уважавајући савремене трендове дизајниран је ави-

Z242L

Погонска група: **један мотор Textron Lycoming AEIO-360A1B6 снаге 149 kW (200 KS)**

посада: **два пилота**

дужина авиона: **6,94 m**

висина авиона: **2,95 m**

размах крила: **9,34 m**

тежина празног авиона: **745 kg**

полетна тежина: **1.090 kg**

макс. количина
унутрашњег горива: **120 l**

макс. брзина у хор. лету: **236 km/h**

почетна брзина уздизања: **5,5 m/sec**

дужина полетања – залет: **242 m**

дужина слетања – протрчавање: **245 m**

долет: **1.060 km**

дозвољена преоптерећења: **+6/-3.5 G**

век употребе: **20.000 сати налета**

КОРИСНИЦИ

Премда није произведен у великим серијама као претходници, Z242L је тржишно позициониран у Латинској, односно Јужној Америци, као и у земљама нашег окружења. Војни корисници Z242L су Боливија (9 авиона), Мексико (27), Перу (13), Хрватска (4), Јемен (12), Словенија (8), Северна Македонија (5), Мађарска и Казахстан. Очекује се да ускоро и Бугарска преузме четири авиона Z242L који ће се користити у почетној обуци младих пилота.

он Z42, потпуно металне конструкције опремљен редним шестоцилиндричним мотором Walter M137A снаге 132 kW (180 KS) упареним са елисом промењивог корака. Примењен је неувлачећи стајни трап типа трицикл, а летелица је сертификована за акробатско летење у границама преоптерећења од +6/-4 G јединица. С тим у вези систем напајања горивом и систем подмазивања мотора прилагођени су раду у овим захтевним акробатским режимима лета.

Авион је доживео успех и од 1967. до 1980. године произведен је у око 200 примерака, у неколико подваријанти. Нешто јача варијанта, Z142 са редизајнираном кабином и опремљена мотором Walter M337A снаге 157 kW (200KS) представљала је још већи успех. Од 1978. до краја осамдесетих година произведено је готово 400 авиона. Одређени број тих летелица користи се и данас у обуци војних пилота, укључујући и у домаћем, чешком ваздухопловству, које користи осам примерака Z142CAF.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ЗАПАДНОМ ТРЖИШТУ

Распадом Источног блока и евидентном најавом губитка тржишта произвођачи авиона „злин” су на самом крају осамдесетих година морали да прихвате сасвим нове околности пословања и прилагођавају се ситуацији. Фабрика је постала акционарско друштво, а као један од излаза уочено је прилагођавање западном тржишту. На тај начин Z142 добија нову погон-

ску групу и то реномираног америчког произвођача „Лајкоминг” (Lycoming AEIO-360AIB6) са директним убри-згавањем горива, као и адекватну тро-краку елису типа Харцел (Hartzell). Та верзија означена је као Z242L и први пут је полетела фебруара 1990. годи-не. У серијској производњи налази се и данас под називом Z242L Guru.

Премда концептуално сличан број-ним другим авионима са којима дели погонску групу, његове пуне акробат-ске способности чиниле су га погод-ним за селекцију и почетну обуку вој-них пилота, уз веома прихватљиву на-бавну цену и трошкове експлоатације. Управо из тих разлога Z242L је нашао своје „место под сунцем” и поред јаке конкуренције са Запада у класи једно-моторних клипних авиона.

То је нискокрилац металне кон-струкције са трицикл неувлачећим стајним трапом. У појединим еле-ментима конструкције налази се гас чије се евентуално цурење читава на манометру у кабини и указује на

ИСПРЕД УТВЕ, ИЗА ЛАСТЕ

Пре скоро двадесет година, када је наше ваздухопловство остало без авиона „галеб Г-2”, а наставак развоја „ласте” био неизвестан, Чеси су активно промовисали авион Z242L. Иако се дефинитивно радило о напреднијем авиону од „утве 75” са којом, ипак, дели низ сличности и особина, лимит употребљивости у обуци није био претерано висок. Према мишљењу аутора текста, рационалан методски плафон употребе тог авиона је неких 50 сати налета у обуци војних пилота. Тиме се не би значајније смањио број сати налета на млазном авиону као што је то Г-4, а што је данас могуће са перформансама које пружа авион „ласта”.

евентуалне напрслине конструкци-је приликом захтевних акробатских летова. Ресурс змаја авиона Z242L је 20.000 сати налета при нормал-ним експлоатационим оптерећењима (+6/-3,5 G). Ломно оптерећење авио-на је +12/-10,7 G. Фактор сигурности крила знатно је већи у односу на прет-ходника Z142, због чега можемо рећи да је у питању ново крило. У склопу опреме авиона интегрисана је и сен-зорска јединица за праћење оптереће-ња како би се на основу података и оп-терећења у експлоатацији прорачуна-вали утрошени ресурси змаја авиона.

Кабина је веома комфорна и пи-лоти се у авион смештају након поме-рања једноделног клизног кабинског поклопца унапред, што је значајно у ситуацијама када се у кабину улази са падобраном на леђима. Облик и ди-мензије кабинског поклопца омогу-ћавају добру прегледност током из-вођења летних операција.

Погонску групу чини боксер мотор Textron Lycoming AEIO-360-

Z242L је настао на бази авиона Z143 који се и данас користи. На слици је примерак авиона који се употребљава за обуку будућих чешких пилота.

Снимио С. Влачић

Током своје историје фабрика авиона „Злин” је неколико пута мењала име али је у називу увек спомињан „Злин” или „Моравска”. Компанија данас послује под називом Zlin Aircraft a.s. Велик део маркетиншких активности је усмерен ка војним корисницима о чему сведоче и шеме бојења фабричких промотивних авиона.

Извор: Zlin Aircraft

A1B6 снаге од 149 kW (200 KS), који у експлоатационом смислу лакше подноси захтевне режиме акробатског летења, пре свега због равномернијег хлађења и загревања цилиндара у односу на моторе са редно постављеним цилиндрима. Систем напајања горивом и систем подмазивања мотора обезбеђују несметан рад мотора и при негативном оптерећењу. Команде мотора и елисе смештене су између два пилота, на дну инструменталне табле и изведене су у виду полуга које се увлаче, односно извлаче. То решење је типично за америчке моделе авиона исте класе. Имајући у виду да се авион користи и за обуку војних пилота, помало је непримерено да ученик са левог седишта у акробатским фигурама лети левом руком, а мотором управља десном, с обзиром да то да команде мотора нису удвојене.

Опрема авиона је класична и углавном се темељи на базичним

ЧЕТВОРОСЕДА ВЕРЗИЈА

Немогућност универзалног опремања авиона за све нивое и разделе обуке, због могућег оштећења опреме за инструментално летење током експлоатације у акробатској категорији, усмерава на набавку дела авиона опремљених само за визуелно летење и дела за инструментално летење. У тим околностима произвођач нуди четворосед Z143L, нешто већих маса, димензија крила и снажнијег мотора. Тај авион фамилије Z40 данас се нуди под ознаком Z143 LSi Genius. Опремљен је мотором типа Textron Lycoming IO-540-C4D5 снаге 175 kW (235 KS) и авиоником Garmin G950, са аутопилотом. Одређен, мањи број примерака су у комбинацији са Z242L набавили словеначко, северномакедонско, мексичко и мађарско ваздухопловство.

инструментима за обуку у визуелном летењу. Према наводима произвођача, опрема за инструментално летење је веома осетљива на вибрације и оптерећења у акробатском летењу, те се њена уградња није сматрала пожељном. За ту врсту обуке препоручиван је четворосед Z143 са нешто јачим мотором. Z242L Guru, који се данас нуди, комбинује дигиталне и класичне инструменте. Срце опреме је дигитални систем Garmin G500 који обједињава податке стандардне пито-инсталације, уређаја и подсистема сателитске, инерцијалне и радио навигације. Идентичан систем Garmin налази се и на домаћем авиону „ласта“.

Трап је трицикл шеме, опружног типа и причвршћен је за конструкцију трупа ради боље амортизације тврђих слетања.

Команде лета авиона су класичног, механичког типа и усклађене су са наменом авиона. Веома добра хармонија команди лета са аспекта стабилности и управљивости остварена је и у нормалним, као и у акробатским условима летне експлоатације. Предзнаци опасних режима лета се лако уочавају. Добро подноси почетничке грешке пилота у свим фазама и режимима лета, када говоримо о базичној школској примени. Могуће је извођење готово свих основних и сложених акробатских фигура, чиме се војни пилоти почетници већ на самом старту каријере навикавају на различите положаје авиона у простору и стичу неопходно самопоуздање. Чињеница да се акробатско летење, чак ни оно информативно, данас не налази у програму обуке цивилних пилота разлог је зашто Z242L није пронашао значајније место у цивилним пилотским школама. У том смислу потребно је имати на уму да је филозофија савремене цивилне обуке конципирана на брзој обуци и усмерена ка овладавању управљањем системима аутоматизације на савременим путничким авионима, а не ка вештини управљања авионом која се на најбољи начин стиче током сложеног акробатског летења.

НЕУМОЉИВА СТАТИСТИКА

Управо пуне акробатске особине летелице и сјајан осећај самопоуздања током летења тим авионом (аутор текста имао је прилику да се упозна са могућностима авиона у лету) могу да доведу и доводиле су до опасних ситуација у којима су настајали удеси. Наиме, авион није опремљен избацивим седиштем, те се приликом акробатског летења на малим висинама свака грешка скупо плаћа. С тим у вези, веома је упечатљив јавно доступни снимак удеса боливијског Z242L из марта ове године, где након фигуре ваљак на малој висини пилот доводи авион у услове слома узгона и пада у ковит, тј. ауторотационо кретање, са трагичним исходом.

Искусни пилоти који са вишег и снажнијег типа ваздухоплова пређу на овај тип авиона посебно су изложени тим опасностима. Та летелица, и поред пуних акробатских могућности, има своја ограничења која треба да се поштују како не би долазило до катастрофа. Такође, потребно је имати у виду и да само акробатско летење носи велики ризик, о чему сведочи и не баш блистава статистика удеса Z242L доступна на специјализованим порталима попут Aviation SafetyNetwork. Међутим, јавност и медији тешко прихватају ваздухопловне катастрофе, што, као у хрватском случају, може да доведе и до оставке министра одбране која је уследила маја ове године.

Црна статистика експлоатације Z242L посебно је евидентна у перуанском и мексичком ваздухопловству, мада су удесе бележили и други, укључујући и македонско ваздухопловство (1999. године). Иако ти подаци можда звуче као антиреклама, стручњаци који познају ову област високо цене Z242L. Премда тај авион данас не представља технолошки новитет, и даље може да се сматра адекватним алатом за селекцију и почетну обуку пилота, посебно у мањим и сиромашнијим системима обуке. Зато је Z242L и даље конкурентан и може се очекивати његова појава са новим војним ознакама.

Сергеј Лавров, водећи светски дипломата

МИСТЕР ЊЕТ

Његова висока фигура, непрестано присуство на међународној сцени и гласне изјаве које су миле Русима учинили су да и он – у троделном оделу, с цигаретом у устима и дрског погледа – уз Путина и космонаута Јурија Гагарина лепрша на мајицама у московским сувенирницама, приметилa је новинарка париског „Монда“. Сергеј Викторович (70) тако руши темеље стереотипа како је дипломатија обавезно безлична и далека од народа. Истина, дипломата као Лавров је јединствена појава у постдемократским временима.

Пише Слободан РЕЉИЋ

Овај човек и врхунски професионалац за 16 година изузетне каријере преживео је шест америчких државних секретара, шест француских и седам немачких министара спољних послова. Они су дошли из западне ароганције, партијских нагодби, а он из страшног понижења своје земље деведесетих. „Лавровљева жилавост долази из изузетног патриотског става. Он мисли да су деведесете понижење за Русију, а његова амбиција је да врати име Русије, њену спољну политику“, појасниће руски дипломата америчком новинару.

ЊЕГОВ МОРАЛ ЈЕ РУСИЈА

Први директор обавештајних служби САД од 2005. до 2009. уједно и амерички представник у Уједињеним нацијама од 2001. до 2004. године, Џон Негропонте, а који је стално био у гарду с Лавровом, рекао је и „кад би постојао морални компас, тај Гајгеров бројач кликнуо би на Лаврова“. А „његов морал је руска држава“. Другим речима, глупо је рећи мрзи Америку – „бити против Америке за Лаврова је тактика, а не стратегија“. Он не мрзи, бори се за своје.

Лаврову је у Уједињеним нацијама, од 1994. до 2004. године, залепљен надимак „Мистер Њет“. „Увек је имао два истоветна циља: ставити вето да се увећава слава Русије и спустити Американце где год је то могуће“ (Негропонте). Тај надимак је требало да га обележи „црвеним“, као Андреја Громика, совјетског министра иностраних послова који је „с уживањем“ стављао вето у Савету безбедности педесетих, шездесетих, седамдесетих, осамдесетих... „Он је модерна верзија господина Ноу, Громико наших дана“, објашњавао је Дејвид Крамер из „Фридом хауса“.

Сергеј Викторович Лавров никад није радикално „раскидао“ са својом совјетском прошлошћу. Московљанин, потомак оца Јерменина и мајке Русиње из Грузије, као изузетан студент физике одлучио је да пређе на престижни Московски државни ин-

Пред књигом утисака
изложбе „Одбрана 78”
у Београду

ститут за међународне односе (МГИ-МО). Андреј Козирев, који је био млађи, сећа се да је Сергеј био секретар Комсомола своје класе. „Увек је био дружељубив и врло љубазан”, вели. Почетком седамдесетих Лавров је стигао до Министарства иностраних послова. Прво намештење у иностранству било је амбасада у Шри Ланки, отуда је и његово знање синхали језика. Уз обавезне енглески и француски. У совјетску мисију при Уједињеним нацијама упућен је 1981. године. Министра Громика, с којим га данас пореде, Лавров је видео само једном: „кад сам као врло млад позван на неки колегијум Министарства спољних послова, где је Громико говорио”.

Поред оног „Њет” у Савету безбедности, Лаврова с Громиком упоређују

и због дужине трајања. Додуше, Громико је био на министарској функцији 28 година, четири месеца и 17 дана (1957–1985), па је Лавров са 16 година каријере у седамдесетој години живота (21. март 1950) пред немогућом мисијом. Али то није разлог да се Путин на економском форуму у Санкт Петербургу не нашали како ће Сергеј Викторович „остати на власти дуже од Громика”.

УТИЦАЈ ГОРЧАКОВА

„Никад нисам веровао у идеологију у међународним односима”, причаће Лавров. „Почео сам, знате, као дипломата у совјетско време и упркос што је идеологија била високо на дневном реду Комунистичке партије, могу вас

На обележавање 180. годишњице дипломатских односа Русије и Србије у Београду пре две године Сергеј Лавров је говорио да се „не сећа овако емотивно, званично а у сваком смислу, пријатно и брајској пријема”.

уверити да смо у практичном смислу увек покушавали да будемо прагматични. А то је и сад случај.”

Прави Лавровљев узор је принц Александар Горчаков, руски царски министар (1856–1882), који је успео да „обнови руски утицај у Европи после пораза у Кримском рату (1853–1856) и то без потезања оружја. Постигао је то искључиво дипломатски.” Кад га је новинарка *Форин њолиси* питала зашто никад није усвајао америчке пре-

длоге о Сирији, иако су му их они изнова и изнова доносили, он је из чепа свог италијанског сакоа извадио белу цедуљу: „Страна интервенција у унутрашње ствари неприхватљива је”, читао је. „Неприхватљиво је коришћење силе у међународним односима, посебно од земаља које себе сматрају лидерима цивилизације.” И додао: „Александар Горчаков”. Овај завет је основа политике коју спроводи.

Васкрс Горчакова започео је Јевгениј Примаков (1996–1998), који је уочио да ту пред њим расте тзв. РИК – Русија, Индија, Кина, који ће разломити монополарни свет. „Примаков је то предвидео у ситуацији која за многе тада није била очигледна, али је баш он предложио почетак сарадње у виду троугла”, објасниће Лавров, који је тај пут наставио после министровања Игорa Иванова (1998–2004).

Кад га је Путин 2004. године позвао да преузме „команду” у небодеру на Смоленском тргу, за који западни новинари обавезно додају да су га подигли ратни заробљеници у послератно Стаљиново време, Лавров је знао шта може 12.000 чиновника, 4.500 дипломата и мрежа од 150 амбасада. А они су знали да долази креативан шеф, који је као „гвоздени дипломата” али страствен пушач, на

свој начин протествовао када је 2003. године у САД донесен закон о забрани пушења – демонстративно је запалио цигарету у згради ОУН! Генерални секретар Кофи Анан га је замолио да не пуши.

„Ова зграда припада свим чланицама УН, а Ви њоме управљате само привремено”, пренели су светски медији Лавровљев одговор. А Кофи Анан је објаснио: „Научио сам да ценим и његову духовитост и његову мудрост. Сматрам га пријатељем.” То није усамљени глас. Лавров уме да употребљава логику и замајце западне штампе, као и западних политичара. Ричард Холбрук је говорио да је Лавров „неупоредив дипломата који Москви служи интелигенцијом, енергијом и великом арогантношћу”. Аустријској министарки Урсули Пласник он је „један од најпаметнијих, најинформисанијих и најцењенијих спољнополитичких играча на светској сцени”.

Кад су ишћали њејову једину кћерку Катјарину ишћа јој је ошћац њоклонио за њунолетјсћиво, сејшћила се: „Песму. Тајшћа ми је дао њесму коју је комјоновао и снимио на диск. То је било код куће за вечером. Он је шћакав. Човек домаћин.”

„Нејрихвaјћљиво је коришћене силе у међународним односима, њосебно од земаља које себе сматрају лидерима цивилизације.” И догао: „Александар Горчаков”. Овај завет је основа њолићике коју сћроводи.

ПЕТ МИНУТА СА ЛАВРОВИМ

Један наш амбасадор који је служио у великом европском граду причао ми је да је најважнији догађај у његовом осмогодишњем мандату онај када је на једном пријему „Сергеј за мене одвојио пет минута. Како су ми сви завидели!”. Тако то бива кад сте амбасадор земље Србије.

На обележавања 180. годишњице дипломатских односа Русије и Србије у Београду пре две године Сергеј Лавров је говорио да се „не сећа овако емотивног, званичног а у сваком смислу, пријатног и братског пријема”. Кад Ивица Дачић каже „кад је Србији тешко, зовем Лаврова”, у овој земљи то нико не сматра неумереном досетком. Као што смо сматрали најнормалнијим да Сергеј Лавров, православац, у Храму Светог Саве на Врачару посебно нагласи значај „блискости српске и руске цркве”. Или да оде у Бањалуку на постављање камена темеља за руско-српски дом, комплекс у коме је централни објект руска црква. На најзападнијој тачки света православне цивилизације!

То је човек који је – исказујући искрено жаљење због крвавог напада исламских екстремиста на сатирични часопис „Шарли Ебдо” – француском дипломати Жан-Морису Риперу рекао: „То се догађа кад људи забораве хришћанске корене.” Лавров је за Рипера човек који „улива страх код сваког оштрим начином преговарања, али је истовремено искренија особе него што можете да замислите”.

Не знамо да ли ће бугарски премијер Бојко Борисов писати мемоаре, али његова изјава „да Бугарска, у интересу Сједињених Држава, одбија да спроводи енергетске пројекте с Русијом” изненадила је и Лаврова. Нека

његов одговор остане за мемоарску грађу, једног или другог политичара.

ПЕСМА ЋЕРКИ ЗА РОЂЕНДАН

Лавров је на МГИМО научио најпрефињеније дипломатске вештине, али то да непогрешиво „зна колико сме” и да у тим ефектним маргинама „увек изражава службену линију Москве” његова је лична надоградња. Тај „суперхерој из блокбастера”, кога очевици доживљавају као „апсолутно оружје, осмишљено искључиво ради одбране интереса државе на међународном плану” (руски новинар Сергеј Минајев), у ствари је песник. Пише стихове кад нађе времена. „Омиљени песник? Висоцки. Јесењин и Блок. А Висоцки је наша садашњост.” Кад је до њега дошла понуда америчких филмских продуцената да би, по његовим белешкама, снимили узбудљиву серију, он је рекао: „Не водим дневник!” Не пристаје да буде лакомислен. Свира гитару. Коју страну музику воли? Синатру, најпре.

Кад су питали његову једину кћерку Катарину шта јој је отац поклонио за пунолетство, сетила се: „Песму. Тата ми је дао песму коју је компоновао и снимио на диск. То је било код куће за вечером. Он је такав. Човек домаћин.” И страствени је навијач московског „Спартак”. Кад је кћерка Катја први пут довела момка, будућег зета: „Сели смо и разговарали, врло кратко, а отац је отишао... Имао је тог дана важнија посла”, шали се она. „Играо је Спартак.”

Лавров воли сплаварење. И у Америци и у Русији. Био је на алтајској реци Катун с друговима из разреда кад га је позвао британски министар Џек Строу. Лавров је неколико пута прекидао позив. „Човече, зовеш из стерилног белила канцеларије, а ово је Сибир!” А Строу не одустаје... Сада у сауни у својој кући чува камен са натписом: „На овом месту је министар Лавров свог британског колегу послао дођавола!” Руски министар прича како су његови другови из разреда прилично слободно протумачили његове речи: „А ја сам био баш

пристојан, само сам рекао колеги да данас не могу да разговарам с њим.”

СПАРТАК И ВИСОЦКИ

Иако неупитан руски родољуб, наклоненији је вискију него вотки. Америчке дипломате га годинама оговарају како га Блиски исток излуђује: „Кад смо били у Кувајту, жалио се што нема шта да се попије.” Кад још, како би се код нас рекло „пуши као Турчин”, то њих „подсећа на дипломате из XIX века”.

За Џона Керија, који је на место државног секретара дошао после Хилари Клинтон, у Москви су говорили да је „човек с којим би Русија могла да ради”. Он и Лавров су описивани као сродни „професионални прагматичари”. На редовним разговорима прагматични Кери се једном заиграо па је приповедао „да Сједињене Државе никад својим партнерима не диктирају шта они треба да раде”, на шта је Лавров устао и дао му пресретнуте америчке „приручнике” владама ЕУ и Азије о пожељној комуникацији с руском страном (одбијање билатералних посета, тврд став о Криму, подршка санкцијама). Упитан после три године на једном пријему да ли је то тако било – одговорио је: „No

comment”. И позвао келнера: „Нашу црвеног, молим!”

„Војник који делује без оклевања, без обзира на постављену тему” (француски дипломата Рипер) на питање у какве мисли бежи кад се дипломатске сесије развуку до бесвести – док неки трљају руке, а неки у мислима покушавају да нађу код којег црепа им негде тамо далеко прокишњава кућни кров – Лавров се смеје: „Ја стално мислим о Спартаку.” Али „Спартак” не би био довољан да пружи снагу човеку да деценијама иде од једног до другог светског лидера, од престонице до престонице, да прелази милионе километара, мења временске зоне као шетач улице... И сваки пут изгледа као да је „претходних 10 сати провео у бањи, а не у авионској кабини”. „Кад сте умали данас?” пита га знатижељни новинар. „У седам сати. А синоћ сам се спустио око два.” Како је то могуће? „Да будем искрен, то су гени. Хвала оцу и мајци. Па, и тако неке ситнице: сваког јутра вежбање, бицикл за вежбање, недељом, ако се стигне – фудбал.” Његов омиљени песник је оставио да: /У олуји, у бури, /крај негдашњих свих, /уз тешке љубавне /и уз тужну крвљу /дирљив насмејан, љубаван, тих – /највећа је уметност на свету./ Њему не успева да буде тих. Али – нико није савршен.!

ТУРСКА У СИРИЈСКОМ ЛАВИРИНТУ

Упркос неизбежним искушењима и одређеним колебањима, чињеница је да је Турска, као привредни и политички чинилац, данас неупоредиво присутнија у свим деловима света него што је то раније била

Пише Дарко ТАНАСКОВИЋ

У зборнику београдског Института за европске студије *Турска – регионална сила?* (2013), закључује се, поред осталог, да основно питање на које у вези са савременим Турском ваља аргументовано одговорити, да би се реално сагледали и проценили садашња мера и потенцијални домаћаји турске моћи, јесте: где су границе делотворности неоосманистичког прагматизма као политичке праксе? Наглашава се, затим, да приступ Турској треба да буде свеобухватан и целовит, при чему аналитичка тежишта методолошки треба поставити тако да се у фокусу нађу и задрже истински учинци на правцима двају декларисаних приоритета турске спољне политике: (1) свођења проблема у односу са суседима на нулу и (2) диверзификовања спољне политике.

ПРИОРИТЕТИ ТУРСКЕ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ

Примени ли се овакав приступ на сагледавање биланса и актуелног међународног положаја Турске на регионалном и ширем плану, може се објективно констатовати да први приоритет не само да није остварен већ критичари Ердоганове спољне политике, како они у земљи тако и ван ње, помало цинично, а неки и злурадо, указују на то да се од циља да Турска изглади све проблеме у односима са суседима стигло до ситуације у којој она међу њима практично нема ниједног пријатеља, а да са већином има озбиљне проблеме. У погледу настојања да се турска спољна политика учини поливалентнијом и да се на свим (геополитичким и геоекономским) правцима диверзификује, постигнути су видни резултати, тако да је Турска током последњих двеју деценија снажно искорачила из времена кад су јој, до краја осамдесетих година прошлог века, савезништва и партнерства била битно детерминисана и ограничена улогом коју је имала у склопу атлантистичке војнобезбедносне доктрине одвраћања и потенцијалне одбране од непри-

...приступ Турској треба да буде свеобухватан и целовит, при чему аналитичка тежишта методолошки треба поставити тако да се у фокусу нађу и задрже истински учинци на правцима двају декларисаних приоритета турске спољне политике: (1) свођења проблема у односу са суседима на нулу и (2) диверзификовања спољне политике

јатеља са Истока, као и пратећим идеолошким међама. У неким случајевима диверзификација је довела до компликованих „клацкалица“, како се у дипломатском жаргону називају понекад неизбежне ситуације западања и неприлике кад се истовремено ради на развијању и јачању политичких и економских веза са партнерима који имају изразито супротстављене интересе или се, чак, налазе у отвореном сукобу. Тешко је, наиме, превазићи рефлексе спонтаног резоновања у складу са логиком да је „пријатељ мога непријатеља мој непријатељ“. На пример, опрезна настојања Турске да нормализује односе са Јерменијом

наишла су на бурно реаговање братског Азербејџана, а о америчком гледању на озбиљније наговештаје турско-руског стратегијског приближавања да и не говоримо... Ипак, упркос таквим неизбежним искушењима и одређеним колебањима, чињеница је да је Турска, као привредни и политички чинилац, данас неупоредиво присутнија у свим деловима света него што је то раније била. Откуда толики раскорак између достигнућа на плану диверзификовања наступа на глобалном плану и неуспеха у успостављању мирног и конструктивног регионалног окружења?

КОМШИЈЕ

Општи и свакако тачан одговор на постављено питање био би да је у начелу, а и у пракси, из низа схватљивих разлога, неупоредиво лакше одржавати непроблематичне односе са географски удаљенијим државама него са комшијама. Затим, турско непосредно окружење, регион Блиског истока, изразито је сложено и већ годинама у сталном политичком и ратном превирању, што никако не олакшава утврђивање и спровођење до- ➤

не политике. Ако се томе дода да је Турска у садашњу фазу блискоисточних разрачунавања и прекомпоновања односа снага и утицаја ушла веома амбициозно, са јасном жељом да истовремено буде један од главних играча и да реализује неке своје приоритетне уже националне циљеве, а првенствено да осујети дејства курдских формација на стварању територијалних претпоставки за неки вид реалне аутономије дуж турско-сиријске границе, јасно је да се њена спољна и војнобезбедносна политика нашла

пред правим лавиринтом. У њега је било лакше ући него остварити циљеве и пронаћи оптималну излазну стратегију.

ДОБРОДОШЛИ НА БЛИСКИ ИСТОК

На страницама „Фајненшел тајмса“ октобра 2013. године пренета је занимљива схема коју је на Фејсбуку објавио анонимни египатски блогер са адресом @thebigpharaoh. На њој је изукрштаним векторима плаве, црвене

и зелене боје графички предочена слика међуодноса политичких, војних и верских чинилаца на Блиском истоку. Плави вектори су означавали подршку, црвени непријатељство, а зелени неодлучност. Испод слике (свакако иронично) писало је да је то „водич потпуном идиоту за разумевања Блиског истока“. Познати колумниста поменутог часописа Гидеон Рахман покушао је да размрси клупко, па је дошао до следећег: „Иран подржава Асада. Заливске земље су против Асада. Асад је против Муслиманске

Улажење Русије у игру на велика врата и повлачење САД унело је квалитетно нову и засад одлучујућу димензију у сва збивања повезана са ратом у Сирији и око ње. Турска је схватила да упражњени простор може попунити само у сарадњи са Москвом, али је, с обзиром на неподударне интересе двеју страна, чак и уз најбољу вољу, тешко на терену остваривати складна садејства...

браће. Муслиманска браћа и Обама су против Асада, али су заливске земље за Сисија. А Сиси је, разумљиво, против Муслиманске браће. Иран је на страни Хамаса, али Хамас подржава Муслиманску браћу. Обама подржава Муслиманску браћу, али су они против Америке. Заливске државе су, пак, уз Америку. А Турска је заједно са њима против Асада. Турска је против генерала Сисија, а уз Муслиманску је браћу, а заливске државе подржавају генерала Сисија". Следи кратак, охрабрујући коментар: „Добро дошли на Блиски исток. Желим вам леп провод!" У свим овим векторима, као и онима на схеми непредстављеним, запетљала се и турска спољна политика, како са својом дипломатском тако и војном компонентом. Уопште, од почетка тзв. арапског пролећа, приметан је био Ердоганов активизам, заснован на процени да би Турска овај покрет арапских маса могла да искористи и да се наметне као нови лидер муслиманског Блиског истока. Убрзо је, међутим, постало јасно да међу Арапима нема превеликог ентузијазма за прихватање турских лекција и вођства, што је условљено и историјским сећањем и актуалним интересима. То је било посебно очигледно у уздржаности Египта, поготово после свргавања исламистичког председника Морсија, кога је Ердоган подржавао, тим више што египатском генералитету никако није био симпатичан начин на који се „Султан" обрачунао са турском армијом, јер и у Египту је од Насерових времена војска била, и остала, држава у држави. Уследио је обрт у Ердогановом односу према Башару ал-Асаду, свом ранијем пријатељу и човеку са којим је сањао о „блискоисточном шенгену". Пошто Асад није био вољан да прихвати савете из Анкаре, да послуша „глас народа", у ствари – преда власт побуњеницима, међу којима су припадници Муслиманске браће у почетку имали значајну идеолошку улогу, Ердоган га је прогласио „крвником сопственог народа" и почео да политички, логистички, а онда и војно подупире побуњенике. Колико му је у почетку било битно да Асад што пре

падне, толико је с временом приоритет мешања Анкаре у интернационализоване грађански рат у Сирији постала борба против „курдског тероризма", што је званична турска дефиниција покушаја сиријских Курда да ситуацију створену општом пометњом искористе за стварање своје територијализоване аутономије. С тим циљем Турска је на разне начине шуровала са екстремистичким снагама тзв. Исламске државе, привидно и повремено се борећи против ње у коалицији предвођеној Сједињеним Америчким Државама. А на бојном пољу баш курдски *йешимерге* били су најсрчанији борци против Ал Багдадијевих фанатика. Неки аналитичари сматрају да је прикривена, али ефективна сарадња моћне турске обавештајне службе (МИТ) са елементима из фронта радикалног исламистичког покрета, који су од одређеног тренутка „узели под своје" матицу борбе против режима у Дамаску, прилично нашкодила њеном, али и Ердогановом угледу. Заоштрила се и мигрантска криза, у којој је Турска поднела, и подноси, највећи терет... Улажење Русије у игру на велика врата и повлачење САД унело је квалитетно сасвим нову и засад одлучујућу димензију у сва збивања повезана са ратом у Сирији и око ње. Турска је схватила да упражњени простор може попунити само у сарадњи са Москвом, али је, с обзиром на неподударне интересе двеју страна, чак и уз најбољу вољу, тешко на терену остваривати складна садејства или, бар, међусобно се не ометати. А небо над Сиријом контролишу Руси. Ту су, затим, Израел, Иран, Саудијска Арабија..., свако са својом идејом о садашњости и будућности Блиског истока, а те идеје у много чему нису спојиве са турским, поред тога што су и међусобно великим делом супротстављене. Турска ће свакако и даље остати један од најбитнијих чинилаца у блискоисточној слагалици, али је, чини се, њено врлудање у тамошњем лавиринту већ показало безизгледност неоосманистичких претензија на (макро)регионалну доминацију и предводништво. |

Савремена румунска армија

ЦРНОМОРСКО-ДУНАВСКИ ШТИТ

Пише Александар ЖИВОТИЋ

После неколико циклуса спроведених реформи који су окончани 2017. године румунска војска броји нешто више од 64.000 људи у активном и око 50.000 у резервом саставу. Од тога је око 36.000 у копненим, 10.000 у ваздухопловним, 6.500 поморским и 16.000 у здруженим снагама. Румунија за потребе одбране одваја око два процента националног дохотка, док услед наглог развоја економија војни буџет достиже цифру од преко четири милијарде долара.

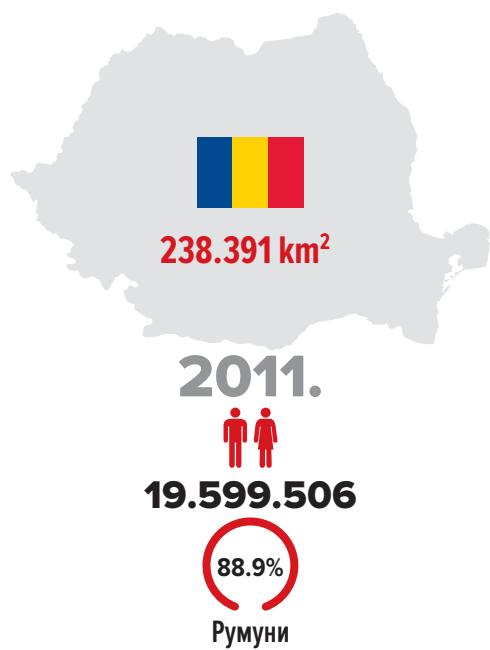
Главну снагу румунског ваздухопловства чине данас модернизовани ловци МиГ-21 и амерички ловци F-16 набављени у Португалији, уз школско-борбене авионе ИАР-99 домаће производње. У транспортној авијацији заступљени су совјетски Ан-26, амерички С-130 и италијански С-27Ј „спартан”.

Попут осталих армија балканских земаља, и румунска војска настајала је током дугог процеса борбе за национално ослобођење и уједињење у XIX веку. Уједињењем две дунавске кнежевине 1859. године створени су неопходни услови за формирање јединствене румунске војске. Своја прва велика борбена искуства доживела је у руско-турском рату (1877–1878), водећи у савезу с руском војском замашне операције у време румунског рата за независност, а потом и на простору Бугарске. Највећи успех заједничког ратовања представљала је победа код Плевне. Наредне деценије, све до Другог балканског рата, представљале су године континуираног развоја и изградње савремених оружаних снага. Румунија се 1913. године укључила у Други балкански рат на страни Србије, Грчке и Црне Горе против Бугарске. Тада је, водећи ограничене војне операције, извојевала значајне успехе заузевши простор северног дела Добруџе.

КРАТКА ИСТОРИЈА

На почетку Првог светског рата Румунија се држала неутрално и у њега је ушла у лето 1916, пратећи успехе чувене Брусиловљеве офанзиве на Источном фронту. Након руске револуције нашла се у изолованом положају и упркос почетним ратним успесима, без ослонаца на моћну руску армију, била је принуђена да затражи примирје. Поново је ушла у рат после савезничке офанзиве на Солунском фронту да би потом учествовала у рату против Мађарске и гушењу револуције у тој земљи. Током међуратног периода Румунија је заједно с Југославијом и Чехословачком као брану мађарском ревизионизму створила Малу антанту, која је као војно-политички савез представљала кључни стуб Версајског поретка у југоисточном делу Европе. Приближавањем Немачкој и потоњим приступањем Тројном пакту, Румунија је на своју територију пустила немачке трупе. Иако није директно учествовала у нападу на Југославију 1941, њена територија послужила је као база за напад на Југославију, а потом и СССР. Румунско ефективно ратовање против Совјетског Савеза завршило се неславним поразом уз огромне људске губитке код Стаљинграда 1943. године. Улазак совјетских трупа на њену територију 1944. године изазвао је државни удар и прелазак на страну савезника.

Склапањем мировног уговора 1947. године створени су услови за убрзану совјетизацију румунске армије. Њена организација, систем школовања и опремање спроведени су по совјетском моделу. Током сукоба између Југославије и земаља окупљених око Совјетског Савеза, Румунија и њена војска представљале су средство снажног војног притиска Информбироа на Југославију. Упркос томе што је од 1955. била чланица Варшавског уговора, Румунија се средином шездесетих постепено дистанцирала од Варшавског уговора. Одбивши да учествује у војној интервенцији против Чехословачке, јавно се декларисала против

Брежњевљеве доктрине ограниченог суверенитета, што се у наредним годинама одразило на ниво опремљености њене армије. На другој страни, политика удаљавања од Совјетског Савеза отворила је врата блиске економске и војне сарадње с Југославијом и заједничких пројеката у области војне индустрије и инфраструктуре.

ВРЕМЕ РЕФОРМИ

Румунија је пред почетак темељних друштвених и политичких промена 1989. године располагала снажним војним ефективима јачине око 140.000 људи под оружјем. Основну снагу њене копнене војске чиниле су четири армије у чији састав је улазило осам мотострељачких и две оклопне дивизије, четири самосталне брдске бригаде, једна самостална оклопна бригада, као и четири самостална ваздушнодесантна пука. Изграђујући посебну политичку и војну позицију у односу на Варшавски уговор, Румунија је уз велике напоре створила моћну војну индустрију, али је упркос огромним уложеним средствима њена војска остала ускраћена за најмоћније тенкове тог доба Т-72 и најсавременије системе ПВО попут С-300, којима су опремљене остале армије источног војног блока, док је 12 ловаца МиГ-29 за потребе румунског ваздухопловства испоручено тек у децембру 1989. године. У периоду који је уследио након револуције, уз замашне политичке и економске реформе, Румунија је спровела и војну реформу чврсто се оријентисавши ка НАТО-у. На том путу она је 1994. приступила Програму „Партнерство за мир”, а потом је 2004. године примљена у НАТО. Румунија током агресије НАТО-а на тадашњу Савезну Републику Југославију није активно учествовала, али је уступила своју територију и ваздушни простор за извођење војних операција. По завршетку кампање ваздушних удара послала је своје трупе у састав КФОР-а на територију јужне српске покрајине. У даљем процесу НАТО интеграција Румунија је заједно с Украјином, Словачком и Мађарском 2002. формирала мултинационални инжињеријски батаљон „Тиса”, у чији састав је упутила једну чету. Њене оружане снаге активно су учествовале и у рату у Авганистану почевши од 2002. Бројност румунског војног контингента у тој земљи је варирала у зависности од периода и прилика од 962 до више од 1.500 људи. У периоду између 2003. и 2009. румунска војска учествовала је и у рату у Ираку, где је претрпела и знатне људске губитке. У исто време, 2006. године укинута је обавеза служења војног рока и румунска армија је у потпуности професионализована.

После неколико циклуса спроведених реформи који су окончани 2017. године румунска војска броји укупно нешто више од 64.000 људи у активном и око 50.000 у ре-

зервом саставу. Од тога је око 36.000 у копненим, 10.000 у ваздухопловним, 6.500 поморским и 16.000 у здруженим снагама. Румунија за потребе одбране одваја око два процента националног дохотка, док услед наглог развоја економија војни буџет достиже цифру од преко четири милијарде долара.

КОПНЕНА ВОЈСКА

Највише сувоземних трупа налази се под командом Копнене војске. Њој су директно потчињени батаљон војне полиције, главна позадинска база, један противавионски ракетни пук, гардијски пешадијски пук, командни батаљон, извиђачки батаљон, батаљон за цивилно-војну сарадњу, батаљон АБХО и посебан батаљон везе и информатике. Од оперативних трупа потчињене су јој 1. механизована бригада сачињена од два пешадијска и по једног оклопног, артиљеријског, артиљеријско-ракетног ПВО и логистичког батаљона; 8. артиљеријска бригада (два батаљона вишецевних бацача ракета, као и противоклопни, командни и логистички батаљон) и 10. инжињеријска бригада (пет инжињеријских и један логистички батаљон).

Команди Копнене војске потчињена је и 6. бригада за специјалне операције коју чине два батаљона за специјална дејства, један падобрански батаљон и батаљон за логистичку подршку. Најзначајније и најбројније јединице Копнене војске су 2. и 4. пешадијска дивизија. Другу пешадијску дивизију с командом у Бузауу чине две механизоване бригаде, једна брдска бригада, једна пешадијска бригада намењена за мултинационалне операције, по један мешовити артиљеријски и артиљеријско-ракетни пук ПВО, као и самостални извиђачки, и инжињеријски батаљони и батаљони намењени за АБХО и везу. Уз то, у њеном саставу су и логистичка база и посебан батаљон за логистичку подршку. Четврта дивизија с командним местом у Клужу има нешто другачију формацијску структуру. Њу чине две механизоване, једна пешадијска и једна планинска бригада, мешовити артиљеријски и артиљеријско-ракетни пук ПВО, као и јединице за логистичку подршку и обезбеђење командовања готово идентичног састава као и у 2. дивизији. Команди за обуку потчињени су Војна академија, Подофицирска школа, четири војне гимназије и три апликационе школе са по једним батаљоном за обуку.

У наоружању румунских копнених снага доминирају средства совјетске производње и оружје произведено у румунским фабрикама по угледу на совјетске моделе, пре свега тенкови конструисани по угледу на Т-55, борбена возила пешадије по угледу на БМП-1 и оклопни транспортери слични БТР-60 и БТР-70.¹

Пише

Мирослав ТОХОЉ

Доктор Миодраг Лазич

Човек са чудотворним мелемом

ВЕЛИКЕ ЉУДЕ, ВЕЛИКЕ
СТВАРАОЦЕ – ТЕСЛУ, МИЛУТИНА
МИЛАНКОВИЋА, ЊЕГОША,
АНДРИЋА, МЕШУ СЕЛИМОВИЋА
– ПОСВАЈАЈУ НА МНОГИМ
СТРАНАМА. У ВЕЛИЧИНИ
ЊИХОВОГ ДЕЛА ЉУДИ У СВЕТУ
НАЛАЗЕ НЕШТО СВОЈЕ, ВАЖНО И
ВЕЛИКО. ЛЕКАРСКА ПРОФЕСИЈА
ПРЕ ДОКТОРА ЛАЗИЋА БИЛА ЈЕ
УЗОР УГЛАВНОМ У СРЕДИНИМА
КОЈЕ ПОКРИВА АМБУЛАНТА,
ПОЛИКЛИНИКА, КЛИНИЧКИ
ЦЕНТАР. АЛИ ОВОГ РАТНОГ
ХИРУРГА И ЛЕКАРА ПОСВОЈИЛИ
СУ РЕДОМ СВИ СРБИ, И ОНИ ПРЕКО
ДРИНЕ, И ОВИ У СРБИЈИ, И ОНИ У
ЦРНОЈ ГОРИ И БРАЋА У СРПСКОЈ
ДИЈАСПОРИ. ЈАВЉАЈУ СЕ И ХРВАТИ
ИЗ СРЕДЊЕ БОСНЕ, ЗА ЧИЈЕ ЈЕ
РАТНЕ РАНЕ ЛАЗА ИМАО МЕЛЕМ.

Уторак, 14. април 2020. године, доба пандемије. Ноћас у сну, као, посетио ме неки непознат младић. Накратко. Спрема се да некуд иде. „Ја ћу да ти изнесем путну торбу”, кажем. Стављам је о раме. Тешка је. Али то је, присећам се будним делом подсвести, због тог бола међу плећкама од претераног седења за радним столом. Из торбе непрестано испадају некакви шрафчићи, опруге, подлошке и диоде, ситнеж као просо, расипа се по поду и ја га, пригнут под торбом, сакупљам и враћам у пртљаг. Никако да пронађем рупу кроз коју се све то просипа.

Из сна ме буди телефон. У првом трену срећан сам што се у сиже тлапње није умешао ниједан детаљ из рата. На црној плочи телефона видим да мој ратни друг, руски добровољац Јуриј Шарапов, заклањајући се сликом руског медведа, однекуд из Бугарске, вајбером шаље поруку. Размењујемо их свакодневно и све су на свој начин духовите. Овога пута, међутим, дугачак пасус. „Отишао сам часно и поштено...” Завршава се речима: „Доктор Лаза, хирург нападеног српског народа”. У неверици, Јури коме је, рањеном, доктор Лазич двапут спасао живот, одговарам: „Ужас, ратни друже!”

Дан је почео онако како је морао. Оболели од смртоносног вируса, у болесничким постелама су епископи, председници влада, светске спортске легенде, популарни певачи... На хиљаде људи умире свакога дана. Али до сада нисам веровао да је иједан вирус кадар да покоси неког доктора. Још као дете, као и сва деца, поверовао сам да су доктори имуни на све болести. Зато ми је логично звучала вест коју је пре два или три дана послао Драган Вучић из *Новоси* да је доктор Лаза излечен у Клиничком центру у Нишу, где је радио, и отпуштен на кућну негу.

Први сусрет с доктором Лазичем десио се крајем јануара 1993. године. Воде се борбе на западном делу сарајевског ратишта. Мушкарци се боре попут змајева, и гину. Супруге, мајке, сестре, кћери препречиле су пут у Раковици како би спречиле пролазак конвојима француског генерала Филипа Моријона, команданта плавих шлемова. Њихови мужеви, синови, браћа и очеви, похапшени крај кућних огњишта, затворени су у муслиманском логору „Силос” у Тарчину. Српскиње траже да француски легионар посети затворенике. Ту нејач ваља подржати, пружити јој наду, скренути пажњу светске јавности на патње заточеника. Свраћам у ратну болницу „Жица” у Блажују. Пре који дан ту су довели новинаре са Илице, хоћу да се распитам о њиховим ранама. Доктор Лазич суздржан, уморан, шкрт у одговорима. Као и сваки пут, вероватно, кад је смрт била вештија и јача.

Следећи сусрет збио се у Министарству здравља на Палама, не сећам се датума, у питању је договор о имплементацији споразума са Владом хрватске „Херцег-Босне” о пружању болничких услуга њиховим тешким рањеницима. Доктор Лазич весео, оран за разговор, али састанак траје кратко, такорећи с ногу.

До поднева пребирам по својим дневничим записима, тражим по коју нову појединост о сусретима. Нема их. Пропуштено, изгубљено... А легенда о доктору Лазићу ширила се из дана у дан све више и све шире. За њу су заслужни једино он и Господ Бог, али верујем да је делом и сам дописујем. Осећам тешку грижу савести, као и увек када су у несразмери доживљај нечије људске обичности и бриљантне животне мисије. Проклета гордости, само Бог зна чега си све кадра да ме лишиш.

Велике људе, велике ствараоце – Теслу, Милутина Миланковића, Његоша, Андрића, Мешу Селимовића – посвајају на многим странама. У величини њиховог дела људи у свету налазе нешто своје, важно и велико. Лекарска професија, пре доктора Лазића, била је узор углавном у срединима које покрива амбуланта, поликлиника, клинички центар. Али овог ратног хирурга и лекара посвојили су редом сви Срби, и они преко Дрине, и ови у Србији, и они у Црној Гори, и браћа

**На хиљаде људи умире
свакога дана. Али до сада
нисам веровао да је иједан
вирус кадар да покоси неког
доктора. Још као дете, као и
сва деца, поверовао сам да су
доктори имуни на све болести.**

у српској дијаспори. Јављају се и Хрвати из средње Босне, за чије је ратне ране Лаза имао мелем.

До вечери оглашавају се многи саборци. Међу њима и они које Лазић помиње у ратном дневнику, али они то не знају – нису читали издање из 1996. године. Помишљам како би било лепо да се Лазићева књига прештампа, па и не сумњам да би таква идеја наишла на одобравање.

Навече не само да су Ниш и Србија већ је и цела Република Српска на ногама: испраћају свога доктора, свог друга, брата, јунака, онако како је он то желео, а пре онако како је заслужио – с „Маршом на Дрину”. Они који су до јуче пролазили улицом чији назив не памте, од сутра ће пролазити Улицом доктора Миодрага Лазића. Поједине болнице, јављају у вестима, понеће Лазино име. На његовим лекарским рукама помешала се свеколика српска крв, зацелиле се дубоке ране! Његов одлазак нас је ујединио, макар на неко време, у једну тугу, у једну фамилију.!

НОВЕ КЊИГЕ ИЗ ЕДИЦИЈЕ „РАТНИК”

ДНЕВНИК РАТНОГ ХИРУРГА

Промоција нове књиге из едиције „Ратник” Медија центра „Одбрана” – „Дневник ратног хирурга” др Миодрага Лазића – одржана је средином јуна у Официрском дому у Нишу.

– Доктор Лазић је човек који је својим животом задужио не само Ниш него Србе где год да живе. Ово је наша прилика да му кажемо хвала. Његове дневничке забелешке објавили смо у Едицији „Ратник”, где се објављују успомене наших највећих ратника и команданата. Доктор Лазић је био један од њих, један од најбољих, најхрабријих, један од оних за кога пожелите да сте га познавали када слушате од људи који су живот провели са њим. Ово је начин да Војска Србије каже за какве се вредности залажемо, за какве људе се боримо, какве људе желимо заувек да памтимо. Ово је наш начин, а верујем да и сви остали и да Град Ниш има разлоге и начине да се још дуготрајније, још гласније захвали свом суграђанину и да му каже колико цени његов живот и његову жртву – рекао је на министар одбране Александар Вулин.

На почетку промоције уредник издања Мирослав Тохолј истакао је да је реч о књизи великог човека и родољуба, великог лекара спаситеља, који је спасио животе многих цивила, рањеника и бораца Републике Српске.

Говорећи о др Лазићу, као и о околностима у којима је дневник настао, писац говора проф. др Горан Максимовић указао је на три димензије овог дневничког записа – историографску, која осликава догађаје који су обележили време у коме је као

ратни хирург др Лазић радио; унутрашњи емотивни доживљај као човека који је био суочен са великим болом због страдања људи и саосећања са њиховим породицама и трећа из сфере геополитике, односно о догађајима из ратне сцене.

– Дневник обухвата ратни период од августа 1991. године, када је др Лазић отишао као

доброволац хирург на простор

Републике Српске Крајине, затим пролеће 1992.

године када је активно почео да пише дневник, до доласка на сарајевско ратиште, када је до краја 1995. и почетка 1996. године у дневнику описао више од 3.500 операција изведених у ратној војној болници код Сарајева – рекао је Максимовић и нагласио да је у књизи описан низ необичних судбина које је чине „густом, динамичном, емотивном и снажном” и која представља др Лазића управо онаквим какав је и био. Промоцији у нишком Официрском дому присуствовали су и чланови породице Лазић, градоначелник Ниша Дарко Булатовић, председник Скупштине Града Ниша Раде Рајковић, представници Министарства одбране и Војске Србије и бројни грађани Ниша.!

Б. МИЉИЋ

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Управа за људске ресурсе (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време, у:

Команду за обуку

1. референт за правне послове, ВЕС 32901, 2 извршиоца.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати подофицири, професионални војници, цивилна лица на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

А) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 45 година;
- да је безбедно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

Б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице на служби у Војсци Србије, државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране;
 - да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
 - да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему раном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.
- За формацијско место под редним бројем 1:**
- завршен правни факултет.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
 - потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
 - попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби)
- Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:**

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља **Команди Команде за обуку, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсни комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереног код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упуњени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процини искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуњу формацијских места биће упуњени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 40 бодова (производ оцена и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцена и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 20 бодова (производ коначне оцена и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упуњени на медицинско–здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одозове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско–здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско–здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, носе кандидати који су се пријавили за попуњу формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 330-082 и 330-083.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ
р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор/реизбор у звање наставника

Избор у звање наставника:

1. једног наставника за ужу научну област НЕУРОЛОГИЈА у звање ванредног професора;
2. једног наставника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА подобласт НЕФРОЛОГИЈА у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1) да кандидат поседује научни степен доктора наука из уже научне области за коју се бира.
- 2) да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи.
- 3) да је кандидат професионално војно лице/војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

- 1) да испуњава за избор у звање доцента из члана 16. И члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист”, бр. 21/16 и 3/17);
- 2) кандидати за избор у звање доцента приступно предавање ће одржати 6. 7. 2020. године; приступно предавање траје најдуже 20 минута; тему бира кандидат, с тим да она мора да буде из уже научне области за коју конкурише за избор у звање доцента.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

- 1) документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (одлуке Сената број 7/56 од 20. 10. 2016. године и број 9/66 од 21. 4. 2017. године), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Медицинског факултета ВМА);
- 2) попуњен одговарајући образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника;
- 3) уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело.
- 4) уверење да је кандидат у сталном радном односу.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војно-медицинске академије УО, Црнотравска 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ расписује **ЈАВНИ КОНКУРС** за избор/реизбор у звање наставника

Избор у звање сарадника:

1. једног сарадника за ужу научну област ХИРУРГИЈА подобласт ГРУДНА ХИРУРГИЈА у звање асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

- да је кандидат професионални припадник Војске Србије.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1) да је кандидат уписао докторске академске студије или му је као магистру наука одобрена тема за израду докторске дисертације;
- 2) да је кандидат студије завршио са просечном оценом најмање осам (осам);
- 3) да има најмање један рад in extenso, као први аутор у часопису са рецензијом.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

- 1) биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса;
- 2) уверење да је кандидат у сталном радном односу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање сарадника подносе се на адресу Медицинског факултета Војно-медицинске академије УО, Црнотравска 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање сарадника”.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВОЈСКА СРБИЈЕ

Копнена војска

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време, у:

Копнену војску:

1. командир вода, ВЕС 31101, 5 извршилаца,
2. старешина ватреног положаја у воду, ВЕС 31101, 2 извршиоца,
3. командир вода, ВЕС 31201, 5 извршилаца,
4. командир вода, ВЕС 31401, 2 извршиоца,
5. командир вода, ВЕС 31701, 1 извршилаца,
6. командир вода, ВЕС 31301, 2 извршиоца,
7. командир вода, ВЕС 33801, 1 извршилаца,
8. технолог, ВЕС 32157, 3 извршиоца,
9. технолог, ВЕС 32144, 1 извршилаца,
10. референт за телекомуникације и информатику, ВЕС 31801, 1 извршилаца,
11. командир вода, ВЕС 31801, 1 извршилаца,
12. командир вода, ВЕС 31828, 1 извршилаца,
13. командир вода, ВЕС 32701, 1 извршилаца,

14. референт за снабдевање, ВЕС 32401, 1 извршилаца,
15. референт за инфраструктуру, ВЕС 32804, 3 извршиоца,

16. командир Командног вода, ВЕС 31001, 1 извршилаца,

17. командир вода, ФНО ФП004, 1 извршилаца,
18. командир вода, ФНО ФП204, 1 извршилаца.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални припадници који испуњавају следеће услове:

А) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основе струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

Б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице;
- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се”;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, провео непрекидно пет година у професионалној војној служби;
- да је професионални војник у професионалној војној служби провео непрекидно пет година;
- да је цивилно лице у радној служби провело непрекидно пет година;
- за формацијско место под редним бројем 8: да има завршене основне академске студије у трајању од четири године из електротехничког и рачунарског инжењерства;
- за формацијско место под редним бројем 9: да има завршене основне академске студије у трајању од четири године из саобраћајног инжењерства;
- за формацијско место под редним бројем 13: да има завршене основне академске студије у трајању од четири године из грађевинског инжењерства.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању;

- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава, оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона–одреда, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом, команде јединица–установа службеном поштом достављају Команди Копнене војске, појединачно у затвореној коверти, са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс”.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени, искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуњу формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцена и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцена и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцена и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране носе кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 57-333.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ Управа за традицију, стандард и ветеране ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са Друштом за туризам и
угоститељство „Гучево-Травел“ ДОО

На основу уговора о пословној сарадњи са Друштвом за туризам и угоститељство „Гучево-Травел“ ДОО који је потписан 20. маја 2020. године, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије омогућене су повољности приликом коришћења њихових услуга, и то: попуст од 20% у односу на редован ценовник за услугу смештаја и исхране (пун пансион) у објекту „Гучевски вајати“ за боравак до 7 дана, као и додатни попуст од 5% за боравак дужи од 7 дана, без обзира на начин плаћања; попуст од 15% у односу на редован ценовник за услугу смештаја и исхране (пун пансион) у објекту „Видиковац“, као и додатни попуст од 5% за боравак дужи од 7 дана, без обзира на начин плаћања; попуст од 50% у односу на редован ценовник за услугу смештаја и исхране (пун пансион) у објекту „Гучевски вајати“ и у објекту „Видиковац“ за децу од 7 до 12 година, без обзира на начин плаћања; бесплатна услуга смештаја и исхране за децу до 7 година; попуст од 5% у односу на редован ценовник за ванпансионске услуге у ресторану; плаћање на максимално 9 рата путем административне забране.

Више информација о објектима којима располаже Друштво за туризам и угоститељство „Гучево-Травел“ ДОО могу се наћи на веб-адреси www.gucevotravel.co.rs.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ Управа за традицију, стандард и ветеране ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са „Bella Dormo“ д.о.о.
Београд

На основу уговора о пословној сарадњи са „Bella Dormo“ д.о.о. Београд, који је потписан 9. јуна 2020. године, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије омогућене су повољности приликом коришћења њихових услуга и куповине њихове робе, и то: плаћање робе на рате путем административне забране

на максимално 12 месечних рата; попуст од 10% за куповину чија је вредност већа од 100.000,00 динара; ослобађање од трошкова испоруке робе на адресу крајњег корисника услуге (купца); ослобађање од трошкова доставе производа сервису и враћања на адресу купца у случају рекламације и организовање сезонских акцијских понуда.

Продаја робе вршиће се непосредним контактом, у складу са прописаним процедурама. Више информација о продајном асортиману, као и евентуалном поручивању робе телефонским путем, може се добити путем кол-центра: 062-405010.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (Ј-1) расписује ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време

у Гарду

1. референт за заштиту ресурса, ВЕС 31001, 2 извршиоца.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати подофицири, професионални војници и цивилна лица на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

А) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је пунолетан,
- да је држављанин Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

Б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник или цивилно лице на служби у Војсци Србије и државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране;
- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.
- завршене основне академске студије у пољу техничко-технолошких наука или из области заштите на раду и безбедности здравља на раду,
- положен стручни испит из области заштите од пожара по програму стручног испита за раднике са стеченим високим образовањем, пред надлежном државном комисијом;

- положен стручни испит о практичној оспособљености за обављање послова безбедности и здравља на раду пред Комисијом за полагање стручног испита за обављање послова безбедности и здравља на раду и послова одговорног лица Управе за безбедност и здравље на раду, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби. **Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:**

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (исти тражити у команди јединице у којој се налазе на служби). Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:
- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља Команди Гарде, појединачно у затвореној конверти са назнаком „За конкурсни комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којем ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцено и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцено и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 330-374.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Управа за људске ресурсе (Ј-1)

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време:

у Управу за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2)

1. референт, ВЕС 31001, 1 извршилац,
2. референт за правне послове, ВЕС 32901, 1 извршилац,
3. референт за обраду података, ВЕС 32001, 1 извршилац,
4. референт за оперативне послове, ВЕС 32001, 1 извршилац,
5. референт за обуку, ВЕС 32001, 2 извршиоца,
6. коректор приправник, НО ФГ204, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати подофицири, професионални војници, цивилна лица на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране који испуњавају следеће услове:

А) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240

ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;

- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;

- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

Б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да је подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, професионални војник, цивилно лице на служби у Војсци Србије, државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране,
- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему раном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место под редним бројем 1:

- завршене основне академске студије у пољу природно-математичких, друштвено-хуманистичких или техничко-технолошких наука;
- да поседује важећи ECDL сертификат.

За формацијско место под редним бројем 2:

- завршен Правни факултет;
- да поседује важећи ECDL сертификат.

За формацијска места под редним бројем 3, 4 и 5:

- завршене основне академске студије у пољу природно-математичких, друштвено-хуманистичких или техничко-технолошких наука;
- да је подофицир или професионални војник рода јединице за електронска дејства.
- да поседује важећи ECDL сертификат.

За формацијско место под редним бројем 6:

- завршене струковне мастер студије геодетског усмерења (300 ЕСПБ),
- да поседује важећи ECDL сертификат.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама–установама у којима се налазе на служби.

Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби)

Команде јединица–установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира, професионалног војника или цивилног лица, у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;

- препоруку старешине на положају команданта батаљона–дивизиона, њему раном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица–установа службеном поштом доставља Управи за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2) ГШ ВС, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсни комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника–нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери–процени искључује упућивање на даље провере–процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће изградити и о којим ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцено и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцено и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.rs.rs или на тел. локал 270-486 и 330-682.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за традицију, стандард и ветеране
ИНФОРМАЦИЈА
 о потписаном уговору са 3.3. „Рајић Аграр“
 Нови Бечej

На основу уговора о пословној сарадњи са 3.3. „Рајић Аграр“ Нови Бечej који је потписан 3. јуна 2020. године, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије омогућена је куповина свих врста огрева уз могућност плаћања на максимално шест рата путем административне забране и бесплатну испоруку на кућну адресу.

Детаљнија информација о понуди, начину поручивања и детаљима испоруке може се добити путем контакт телефона 069/292 8302 или упитом на мејл адресу: rjicagrar@gmail.com.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије дужни су да се даваоцу услуге приликом плаћања идентификују давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запошљавању, као и да обезбеде два примерка овереног решења о административној забрани, које покрива целокупни износ, уколико се ради о плаћању на рате.

Уколико запосленом, као крајњем кориснику услуге, престане радни однос у Министарству одбране и Војсци Србије организациона јединица Министарства одбране и Војске Србије, у чијем саставу се наведено лице налазило, дужна је да у року од 15 дана о томе обавести даваоца услуге. У том случају давалац услуга ће непосредно са крајњим корисником измирити преостало дуговање.

Прва рата по административној забрани доспева у наредном месецу у односу на месец у коме је оверена у надлежној организационој јединици Министарства одбрана и Војске Србије.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)
 расписује
ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у својству цивилних лица на служби у Војсци Србије у радни однос на неодређено време ради потпуне радних места у Команди за обуку

у 2. центру за обуку Команде за обуку, место службовања Ваљево:

- Радна места која се попуњавају:
- командир одељења уједно руководиоца радова, ССС, један извршилац,
 - руководилац парних котлова са АТК, КВ, два извршиоца,
 - оператер командних пултова, ССС, један извршилац,
 - оператер командних пултова, КВ, један извршилац,
 - погонски електричар, ВКВ, један извршилац,
 - монтер централног грејања – заваривач, КВ, један извршилац,
 - електромеханичар за возила точкаше уједно електромеханичар за изворе струје и елек. агрегате, ВКВ, један извршилац,
 - руководилац, ССС, један извршилац,
 - механичар за инжењеријске машине и прикључне уређаје, КВ, један извршилац, и
 - механичар за радио уређаје и системе, ВКВ, један извршилац;

у Центру за обуку везе и информатике Команде за обуку, место службовања Горњи Милановац:

- фармацеут, ССС, један извршилац, и
- механичар за радио уређаје и системе, ВКВ, један извршилац.

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су кандидати пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

Радно место на редном броју 1:

- да кандидат има завршен 4. степен стручне спреме – смер грађевинске струке.

Радно место на редном броју 2:

- да кандидат има завршен 3. степен стручне спреме – техничка школа и да поседује одговарајући сертификат или уверење о оспособљености за обављање послова руковођа парних котлова са АТК.

Радно место на редном броју 3:

- да кандидат има завршен 4. степен стручне спреме – смер механичар електроструке.

Радно место на редном броју 4:

- да кандидат има завршен 3. степен стручне спреме – смер механичар електроструке.

Радно место на редном броју 5:

- да кандидат има завршен 5. степен стручне спреме – смер погонски електричар.

Радно место на редном броју 6:

- да кандидат има завршен 3. степен стручне спреме – машински смер и да поседује одговарајући сертификат или уверење о оспособљености за обављање послова монтера централног грејања – заваривача.

Радно место на редном броју 7:

- да кандидат има завршен 5. степен стручне спреме – смер аутоелектричар.

Радно место на редном броју 8:

- да кандидат има завршен 4. степен стручне спреме – смер грађевинске струке.

Радно место на редном броју 9:

- да кандидат има завршен 3. степен стручне спреме – смер машинске струке – аутомеханичар.

Радно место на редном броју 10:

- да кандидат има завршен 5. степен стручне спреме – смер механичар електроструке.

Радно место на редном броју 11:

- да кандидат има завршен 6. степен стручне спреме – завршен фармацеутски факултет.

Радно место на редном броју 12:

- да кандидат има завршен 5. степен стручне спреме, техничке струке – смер телекомуникације.

II ЗАЈЕДНИЧКО ЗА СВА РАДНА МЕСТА:

Изборни поступак: У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, број 20/20).

За сва радна места биће спроведене следеће активности у селекцији: просек оцена са нивоа школовања предвиђеног за формацијско место које се попуњава (40% од укупног броја бодова), психолошка процена кандидата (30% од укупног броја бодова),

разговор са кандидатом (30% од укупног броја бодова), медицинско-здравствена процена и безбедносна провера.

О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или и-мејл адресе наведене у пријави.

Место рада:

- за радна места на редном броју 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, и 10 – Ваљево,
- за радна места под редним 3. и 4 – Шабац
- за радна места на редном броју 11. и 12 – Горњи Милановац.

III РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИЈАВЕ НА ЈАВНИ КОНКУРС:

30 (тридесет) дана и почиње да тече наредног дана од дана када је јавни конкурс оглашен у магазину „Одбрана”.

IV ЛИЦЕ ЗАДУЖЕНО ЗА ДАВАЊЕ ОБАВЕШТЕЊА О ЈАВНОМ КОНКУРСУ:

– за радна места на редном броју од 1. до 10. Иван Арсић, телефон 014/296-017 и мобилни 064/252-28-05;

– за радна места на редном броју 11. и 12: Света Спасојевић, телефон 032/713-290, локал 49-637.

V АДРЕСА НА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ ПРИЈАВА ЗА ЈАВНИ КОНКУРС:

– за радна места на редном броју од 1. до 10: поштом на адресу **ВП 9845 Ваљево, Војводе Мишића бб, 14000 Ваљево**, са назнаком „за јавни конкурс”.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству **ВП 9845 Ваљево, Војводе Мишића бб, 14000 Ваљево**;

– за радна места на редном броју 11. и 12: поштом на адресу **ВП 2143 Горњи Милановац, Кнеза Александра 59, 32300 Горњи Милановац**, са назнаком „за јавни конкурс”.

Лична достава пријава може се извршити у деловодству **ВП 2143 Горњи Милановац**.

VI ДОКАЗИ КОЈИ СЕ ПРИЛАЖУ УЗ ПРИЈАВУ НА ЈАВНИ КОНКУРС:

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, и-мејл адреса, редни број радног места на које се конкурише, кандидати поред кратке биографије прилажу и следеће:

– за радна места на редном броју 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, и 12: оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује захтевана стручна спрема, односно стечено прописано знање; оригинал или оверена фотокопија сведочанства за завршен сваки разред средње школе; уверење о држављанству (не старије од шест месеци); извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старије од шест месеци); уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци); уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа (само за лица која су била запослена у државној служби);

– за радно место на редном броју 11: оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује захтевана стручна спрема, односно стечено прописано знање; уверење о држављанству (не старије од шест месеци); извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старије од шест месеци); уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци); уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење државног органа у

којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа (само за лица која су била запослена у државној служби).

Сви докази прилажу се у оригиналу или у фотокопији, која је оверена у општини, суду или код јавног бележника.

Изузетно у градовима и општинама у којима нису именовани јавни бележници, докази могу бити оверени у основним судовима, судским јединицама, пријемним канцеларијама основних судова, односно општинским управама као поверени посао.

Место, дан и време када ће се спровести изборни поступак: Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на радним местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова.

О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или и-мејл адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују на овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Са кандидатима који задовоље психолошку процену, конкурсна комисија обавиће разговор, који ће се бодовати са 30% од укупног броја бодова, у складу са Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса.

За кандидате који задовоље процену психолошких капацитета, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који уђу у најуби избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о здравственој способности за рад на радним местима на која су конкурисали.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника биће одбачене закључком.

Приликом селекције кандидата водити рачуна о примени члана 125. Закона о Војсци Србије, којим је дефинисано да при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник односно члан породице професионалног војног лица.

Пробни рад обавезан је за све оне кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје шест месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду без отказа.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да оствари увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведену изјаву је могуће преузети на сајту Министарства одбране – конкурс. Потписану изјаву неопходно је доставити уз молбу уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

ИНФОРМАЦИЈА

Сектор за људске ресурсе Министарства одбране расписао је конкурс за доделу студентских стипендија за школску 2010/2021. годину, који је отворен до 31. 10. 2020. године.

Конкурс се налази на сајту Министарства одбране у рубрици „Конкурси”, на интернет адреси www.mod.gov.rs

На основу члана 13. став 1. Правилника о условима и начину стипендирања за потребе Војске Србије и о поступку утврђивања и повраћања трошкова стипендирања („Службени војни лист”, број 9/19, 26/19 и 18/20),

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

Сектор за људске ресурсе расписује

КОНКУРС

за доделу ученичких стипендија за школску 2020/2021. годину

Министарство одбране у школској 2020/2021. години стипендира:

1. **29** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе машинске струке у четворогодишњем трајању;
2. **6** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе електротехничке струке у четворогодишњем трајању;
3. **8** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње електротехничке струке у четворогодишњем трајању;
4. **16** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе електротехничке струке у четворогодишњем трајању;
5. **7** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе електротехничке струке у четворогодишњем трајању;
6. **7** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе електротехничке струке у четворогодишњем трајању;
7. **3** ученика који се школују на четвртој, трећој или другој години средње школе пољопривредне струке у четворогодишњем трајању.

Ученици на редном броју 1 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Београд (9), Лађевци (15) и Ниш (5), у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 2 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Батајница (3) Београд (1) и Лађевци (2), у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 3 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања

Батајница (3), Лађевци (4) и Ниш (1), у својству подофицира у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 4 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Батајница (3), Зуце (3), Панчево (2), Нови Сад (3) и Јаково (5), у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 5 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Батајница (1), Београд (1), Стари Бановци (3), Качарево (1) и Ужице (1), у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 6 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Батајница (2), Београд (2), Јаково (2) и Сомбор (1) у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Ученици на редном броју 7 ће по завршетку школе и одговарајуће војне обуке са оружјем бити примљени у професионалну војну службу у места службовања Београд (1), Стари Бановци (1) и Качарево (1), у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

По завршеној средњој школи ученици се упућују на одговарајућу војну обуку са оружјем.

По успешно завршеној одговарајућој војној обуци с оружјем ученици ће бити примљени у професионалну војну службу у својству подофицира, у складу са *Законом о Војсци Србије*.

I УСЛОВИ ЗА ДОДЕЛУ УЧЕНИЧКИХ СТИПЕНДИЈА

Право на ученичку стипендију имају ученици средњих школа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, који су први пут уписани у одређени разред у текућој школској години чије се школовање финансира из буџета Републике Србије, који имају држављанство Републике Србије, који стално постижу најмање врлодобар успех у учењу и одличан успех у владању и чији родитељ или старатељ има пребивалиште на територији Републике Србије.

Стипендија се додељује ученику под условом да прихвати да ступи у службу у Војску Србије и остане у служби најмање двоструко време трајања стипендирања.

Поред општих услова, лица морају да испуњавају и посебне услове:

- да су здравствено способни и да задовољавају критеријуме психолошке процене за службу у Војсци Србије, што утврђује надлежна војнолекарска установа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да нису осуђивана за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера;
- да су уписали школу која одговара стручном профилу подофицира за потребе вида, рода или службе;

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 1:

- да су ученици четврте, треће или друге године, средње школе машинске струке образовног профила **авио-техничар за ваздухоплов и мотор**;

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 2:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе електротехничке струке образовног профила **авио-техничар за електронску опрему или електротехничар електронике**.

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 3:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе електротехничке струке образовног

ног профила **авио-техничар за електро опрему или електротехничар електронике**.

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 4:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе електротехничке струке образовног профила **мехатроничар за ракетне системе или техничар мехатронике**.

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 5:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе електротехничке струке образовног профила **мехатроничар за радарске системе или техничар мехатронике**.

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 6:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе електротехничке струке образовног профила **електротехничар телекомуникација или техничар ПТТ саобраћаја**.

За стипендирање лица из грађанства ради пријема у Војску Србије на редном броју 7:

- да су ученици четврте, треће или друге године средње школе пољопривредне струке образовног профила **прехранбени техничар**.

Висина ученичке стипендије за школску 2020/2021. годину месечно износи:

- за ученике четвртог разреда средње школе – 25.000,00 динара,
- за ученике трећег разреда средње школе – 20.000,00 динара и
- за ученике другог разреда средње школе – 15.000,00 динара.

II ПОТРЕБНА ДОКУМЕНТА

Ученик приликом пријављивања на конкурс подноси следећа документа:

- пријаву (образац);
- уверење о држављанству Републике Србије (не старије од шест месеци);
- потврду о пребивалишту родитеља односно старатеља;
- сведочанства о свим завршеним претходним разредима средње школе;
- потврду да је уписао четврту, трећу или другу годину средње школе у текућој школској години;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП да кандидат није кривично осуђиван за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера (не старије од шест месеци);
- уверење о просечном месечном приходу по члану породице ученика за период јануар–јун текуће године;
- потврду одговарајуће школске установе да не остварује право на ученичку стипендију или кредит по другом основу или изјаву да се одриче стипендије или кредита уколико их остварује по другом основу.

Подноста конкурсна документа се не враћају.

III РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ДОКУМЕНАТА И ОДЛУЧИВАЊЕ О ДОДЕЛИ СТИПЕНДИЈЕ

Рок за пријављивање на конкурс и подношење потребних докумената је до **30. септембра 2020. године**.

Образац пријаве за конкурс преузети са сајта Министарства одбране на адреси: www.mod.gov.rs, у рубрици „Конкурси, огласи, јавне набавке“.

Пријаве на конкурс доставити на адресу: Сектор за људске ресурсе Министарства одбране, Београд, Немањина 15, са назнаком „Пријава за Конкурс за доделу ученичких стипендија“.

Неблаговременом пријавом сматра се пријава која је предата након истека рока за пријављивање и она се неће разматрати.

Непотпуном пријавом сматра се пријава која не садржи сву потребну документацију која је наведена у конкурс и која ће се одбацити као неисправна.

Одлуку о додели ученичке стипендије за текућу школску годину доноси министар одбране на основу коначне ранг-листе.

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ РЕДОСЛЕДА

Редослед пријављених кандидата за доделу ученичке стипендије утврђује се на основу:

- 1) успеха оствареног у претходном школовању, и то:
 - (1) општег успеха:
 - од I до III разреда средње школе, за ученике четвртог разреда;
 - I и II разреда средње школе, за ученике трећег разреда и
 - I разреда средње школе, за ученике другог разреда;
 - (2) уписаног разреда средње школе;
 - (3) социјално-економског статуса породице.

Општи успех из претходно завршеног разреда средње школе исказује се бројем бодова у висини општег успеха из претходно завршеног разреда средње школе (од 3,50 до 5,00 бодова).

Број бодова за уписани IV разред средње школе износи 1,00 бод.

Број бодова за уписани III разред средње школе износи 0,60 бодова.

Број бодова за уписани II разред средње школе износи 0,50 бодова.

Социјално-економски статус породице исказује се бројем бодова за просек укупних месечних прихода по члану породице ученика за период јануар–јун текуће године, и то:

1. до 20% просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији без пореза и доприноса – 0,30 бодова;
2. од 20% до 40% просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији без пореза и доприноса – 0,15 бодова;
3. више од 40% просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији без пореза и доприноса – 0 бодова.

Просечна месечна зарада рачуна се према подацима републичког органа надлежног за послове статистике.

Кандидати се рангирају према укупном броју бодова оствареном по свим основама које се вреднују за доделу ученичке стипендије.

Рангирање се врши на основу достављене документације.

Под једнаким условима приоритет у додели ученичке стипендија имаће ученици старијих разреда.

Приликом рангирања првенство под једнаким условима има кандидат који је члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије и професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног места у друго место службовања.

V ПОСТУПАК

Кандидат за добијање ученичке стипендије подноси пријаву са потребном конкурсном документацијом Сектору за људске ресурсе Министарства одбране.

Комисију за разматрање пристиглих молби и рангирање кандидата образује организациона јединица Министарства одбране надлежна за кадрове.

На основу извршеног рангирања кандидата Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране утврђује предлог ранг-листе кандидата за ученичку стипендију и објављује је на интернет адреси Министарства одбране.

Кандидат незадовољан предлогом ранг-листе има право приговора у року од 10 (десет) дана од дана његовог објављивања на интернет адреси Министарства одбране.

Кандидат подноси приговор Министарству одбране – Комисији за решавање по приговору на предлог ранг-листе, коју формира министар одбране, преко Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.

Комисија разматра приговоре и утврђује коначну ранг-листу кандидата за ученичку стипендију која се објављује на интернет адреси Министарства одбране. Министар одбране доноси одлуку о додели ученичке стипендије на основу коначне ранг-листе.

На основу коначне одлуке министра одбране о додели ученичке стипендије, ученик односно родитељ или старатељ закључује уговор о стипендији са Министарством одбране којим се ближе уређују права и обавезе у вези са коришћењем стипендије.

VI ИСПЛАТА СТИПЕНДИЈА

Ученику се исплаћује ученичка стипендија у десет једнаких месечних рата, до 15. у месецу за претходни месец.

ОБРАЗАЦ ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС ЗА ДОДЕЛУ УЧЕНИЧКЕ СТИПЕНДИЈЕ

1.	Име и презиме ученика	
2.	Образовни профил за који се ученик пријављује и редни број позиције из конкурса	
3.	ЈМБГ ученика	
4.	Адреса ученика	
5.	Назив школске установе коју похађа	
6.	Година школовања	
7.	Контакт телефон	
8.	E-mail	
Приложена документација (заокружити):		
1.	Уверење о држављанству РС	да не
2.	Потврда да је уписао четврту, трећу или другу годину средње школе у текућој школској години	да не
3.	Уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности	да не
4.	Уверење надлежног органа МУП да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци	да не
5.	Потврда одговарајуће школске установе да не остварује право на стипендију по другом основу или изјаву да се одриче стипендије или кредита уколико их остварује по другом основу	да не
6.	Потврда о пребивалишту родитеља, односно старатеља	да не
7.	Уверење о просечном месечном приходу по члану породице ученика за период јануар–јун текуће године	да не
8.	Сведочанства о свим завршеним претходним разредима средње школе	да не
		Подносилац пријаве (име и презиме)

Конкурси су отворени од 3. јула, првог дана од објављивања „Одбране“

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
Медија центар „Одбрана“

ВОЈСКА СРБИЈЕ

НАЈБОЉИ КАД ЈЕ НАЈТЕЖЕ!

МАЛА ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
25. јун – 4. јул 2020.
Београд, Браће Југовића 19

Пред падобрански скок

